

Calvarul unei mame

Johan Bojer

EDITURA ARTEMIS

CALVARUL UNEI MAME

Johan Bojer

Calvarul unei mame

Traducere de ANTONIA KACSÓ

ISBN 973-566-032-6

Pe copertă :

EDWARD MUNCH (1863–1944)

Dansul vieții (fragment)

Nasjengalleriet, Oslo

Doamnei și domnului
LOUIS HAVET

un prieten recunoscător
J. B.

Coperta seriei:
MIHAIL BOITOR
Redactor:
MIRELLA ACSENTE

Johan Bojer, *Een Pilgrimsgang*
Gyldendal Norsk Forlag, Oslo

Toate drepturile asupra prezentei ediții în limba română sînt rezervate
EDITURII ARTEMIS

ISBN 973-566-034-2

I

Vechea Maternitate din strada Akersgade e o clădire obișnuită, cu două etaje, așezată în mijlocul unei grădini fără pomi. Și totuși, este o casă respectabilă, pe zidurile căreia cei o sută cincizeci de ani și-au lăsat amprenta ; ce minunată poveste am auzi dacă bătrîna casă și-ar putea depăna toate amintirile adunate de atîta amar de vreme, de cînd femei cu sufletul plin de bucurie sau de tristețe au venit să-și caute un refugiu sub acoperișul său.

Într-o zi însorită de martie 1878, un domn și o doamnă se opriră în fața acestei Maternități și traseră de mînerul ruginit al clopoțelului. Poarta se deschise : văzînd grădina pustie intrară în curte, unde zăpada și noroiul negru care fumegau la soare își amestecau aburii cu atmosfera de spital, răspîndind un miros neplăcut.

Vizitatorii fură întâmpinați de portar, care trebuia prin curte cu o lopată. Cum ei doreau să vorbească cu profesorul, el le spuse, arătându-le o ușă galbenă în aripa stîngă a clădirii :

– De obicei, la această oră, se află acolo, la economul spitalului.

Bărbatul, lăsîndu-și soția în curte, se grăbi să urce scările ce duceau la biroul economului, dar se întoarse numaidecît ; i se spusese că profesorul plecase spre internul de serviciu. Portarul se sprijini în lopată și, arătînd cu mîna o căsuță roșie, izolată, aproape de aripa dreaptă a spitalului, zise :

– Internul de serviciu ? Acolo.

Și domnul se îndreptă în grabă spre căsuță. Dar reapăru îndată, supărat.

– Nici acolo nu mai e profesorul. Tocmai își face vizita obișnuită prin saloane, cu studenții !

– În acest caz, trebuie să-l așteptați sus în biroul său, spuse portarul, îndreptîndu-se de spate și arătînd cu degetul o scară de piatră cenușie, care se afla în dreapta clădirii.

Cu un oftat, domnul porni din nou, soția sa mulțumindu-se să rămînă în curte.

De această dată el lipsi mai mult și doamna începu să se plimbe nervoasă. Așteptarea i se părea nesfîrșită ; era îngrijorată și nerăbdătoare totodată să afle că dorința îi va fi, în sfîrșit, împlinită.

Era trecută de patruzeci și cinci de ani și trebuise să renunțe la speranța de a fi mamă ; dar, în înțelegere cu soțul său, ajunsese la concluzia că

ar fi bine să adopte un sugar, dintre cei de la Maternitate. În acest fel ar avea posibilitatea să aleagă dintre mai mulți copii și ar putea face totodată și o faptă bună. De mai bine de un an, profesorul le-a promis că va încerca să le aranjeze acest lucru, care, din păcate, nu era atât de ușor cum s-ar putea crede. Mai întâi, desigur, copilul trebuia să fie sănătos și bine făcut ; mama lui, de asemenea, să corespundă aceluiași cerințe fizice ; în fine, ea trebuia să fie de acord cu condițiile pe care ei voiau să i le impună.

Doar în ajun, după atîta timp, profesorul le dăduse de știre celor doi soți că a găsit, probabil, ceea ce caută ei.

Acum micuțul era acolo, în spatele acestor ferestre. Oare cum era ? Peste o clipă îl va vedea ; îl va lua acasă, poate, îndată... Numai să nu aibă vreun viciu ereditar... Va putea el oare să devină cu adevărat fiul ei ?

Atîtea lucruri sînt posibile cînd este vorba de un copil necunoscut, pe care dintr-o dată ești nevoită să-l strîngi la piept !

Umbla înapoi și încolo, prin noroiul înghețat, se întorcea să privească ușa prin care-i dispăruse soțul. Cu cît soarele urca mai sus, cu atît aerul devenea mai îmbîcsit. Niște oameni cărau pături și saltele în fundul grădinii, unde le băteau. În aer continua să plutească acel sufocant miros de spital, care pătrundea prin zidurile marilor clădiri liniștite, ca o voce care ar povesti întîmplări sinistre, petrecute în spatele acestor ferestre sumbre.

Un strigăt sfîșietor se auzi deodată dintr-o încăpere de la etajul 2, se repetă și iar se repetă. Doamna se îndreptă spre portar, care era ocupat să spargă gheața unui pîrîiaș.

– Cine strigă acolo sus ?

Portarul, sprijinindu-se în lopată, privi spre soare clipind des din ochi și surîse, auzind o întrebare atît de naivă :

– Cine ? Credeți-mă că nu-i ușor de spus. Știți, aici se aud strigăte zi și noapte, tot timpul anului.

Dar iată că soțul se întoarce să-și cheme soția : profesorul îi aștepta în biroul său.

Curtea rămase goală cîteva momente. Portarul plecase ; lopata rămase acolo, rezemată de zid ; acoperișurile picurau ; un graur se legăna pe marginea acoperișului și cînta, cu ciocul în vînt îndreptat spre soare... Apoi apăru o practică, o tînră cu mînele suflecate, care trecu fugind prin curte :

– Portar ! portar !

Și, puțin după aceea, capul nins al portarului se ivi la o ușă ; mesteca o bucată de pîine și, cu un ton de vădită nemulțumire, răspunse :

– Ce este ?

Tînră se opri și-și coborî involuntar vocea :

– Internul vă roagă să urcați la salonul 10.

– Bine, bine, nu mă lăsați nici măcar să rod o coajă de pîine ? Ce treabă are cu mine ?

– Vrea să coborîți un cadavru.

– Bine ! am plecat.

Capul portarului dispăru ; ușa se închise.

În fine, pe scări apăru profesorul, cărunț, urmat de cei doi soți, vorbind cu însuflețire. Profesorul se opri și zise :

– Dacă vreți să vedeți copilul imediat, doamnă, trebuie să procedăm cu diplomatie... Dumneavoastră țineți morțiș ca mama să nu știe cine sînteți ?

– Bineînțeles ! răspunseră cei doi soți deodată.

Și doamna adăugă cu vioiciune :

– Luînd acest copil la mine, vreau să am certitudinea că îl vom putea păstra definitiv. Dacă mama lui se va gândi să-l caute, mai târziu ? Vă închipuiți, ce s-ar face bietul copil între două mame ? Și cine știe dacă n-are și ea o familie care ar vrea să se amestece și... Nu, mulțumesc, nu dorim așa ceva !

– Ei bine, atunci va trebui ca dumneavoastră să jucați puțin teatru, zise profesorul, aprobînd cu capul. Însă, vă fac atentă, doamnă, să nu vă uitați rolul la vederea îngerașului.

Traversară împreună curtea și urcară o scară. Deodată femeia puse mîna pe brațul profesorului și șopti :

– Încă nu ne-ați spus cine este mama.

Profesorul continuă să urce, apoi, oprindu-se după cîțiva pași, răspunse, tot cu voce joasă :

– Pînă în prezent a refuzat să-și spună numele și adresa. Noi o numim „Numărul 47“.

– Dar dacă așa stă treaba, sînteți sigur că va consimți ?

Profesorul avu un surîs de mulțumire.

– Eu cred, răspunse, că am o oarecare experiență și pot înțelege acest gen de femei ; și, – adăugă el, făcînd un nou semn cu capul, prin care voia să aprobe, de această dată, propriile sale cuvinte, – dacă nu mă înșel, nu avem altă femeie aici mai nenorocită decît ea... în fine, o să vedem...

Porni din nou, îi conduse pe însoțitorii săi într-un culoar întunecos, cu numeroase uși pe ambele părți. Apoi, oprindu-se pentru a deschide una din aceste uși, zise, mai tare decît ar fi trebuit :

– Dacă doriți, putem arunca o privire aici.

Lăsă să treacă înaintea lui pe cei doi vizitatori. Un miros aparte, dezgustător și greu, îi întâmpină. Salonul era întunecat ; ferestrele dădeau spre nord. Se distingeau mai întîi două rînduri de paturi, cu căpățîiul la perete, apoi alte două rînduri de ochi și de fețe care se întoarseră spre vizitatori.

Trei copii se puseră pe plîns în același timp, iar mamele lor încercau să-i potolească. Se putea vedea acum că unele erau așezate în pat, altele dădeau copiilor să sugă, în timp ce altele mai erau culcate încă, într-o ușoară somnolență, palide și extenuate după suferințele pe care le înduraseră.

În patul de lîngă ușă, o femeie era culcată complet îmbrăcată, și se ridică la vederea celor intrați. Profesorul se opri și i se adresă :

- Unde ți-e copilul ?

Femeia, a cărei față palidă și lată avea un ten gălbui, bolnăvicios, răspunse liniștit :

- Copilul meu ? Dar a murit acum trei zile.

- Ah, da... îmi amintesc acum... era al dumitale, da...

Și profesorul vru s-o pornească mai departe, când doamna, adresându-se la rîndul său lăuzei, o întrebă curioasă :

- Și nu regretați moartea copilului ?

- Acesta a fost cel mai mare bine de care ar fi putut avea el parte, răspunse cea întrebată, aplecîndu-și pleoapele.

Și profesorul, întrerupîndu-le convorbirea, o întrebă :

- Ai mai avut trei copii, nu-i așa ?

Tînăra o privi pe doamnă, ca și cum ea ar fi întrebat-o, și răspunse fără jenă :

- Da, trei.

- Sînteți casnică ? mai zise doamna, cu un suspin.

- Nu, sînt legătoare de cărți.

Porniră mai departe, în timp ce femeia se lungi din nou pe pat, cu palmele încrucișate sub ceafă.

Toate fețele erau îndreptate spre străini, pe care îi priveau cu acel ciudat amestec de invidie și admirație pe care-l resimt cei internați în spitale când privesc un vizitator : cei doi veneau de la soare, de la aer curat ; aduceau cu ei ceva din razele celui soare, cîțiva stropi din aerul curat de afară ; și, peste

cîteva clipe, vor ieși din nou, se vor întoarce acolo de unde au venit, unde vor putea sta cît vor pofti.

Profesorul se opri la un alt pat și doamna se întrebă : „Oare aceea o fi ?“ Dar, apropiindu-se și ea, fu decepționată cînd văzu pe pernă un cap bătrîn, cu părul alb.

– Aceasta a avut o naștere foarte grea, explică profesorul, pe un ton profesional ; a născut pentru prima dată la 45 de ani.

Doamna, văzînd că femeia era ațipită, întrebă în șoaptă :

– Nu este ea, nu-i așa ? Aceasta este măritată, nu ?

Profesorul scutură din cap :

– Nu, nu e măritată.

Bănuind însă că aventura acestei fete bătrîne cu părul cărunț, sedusă și ajunsă mamă la vîrsta ei, ar impresiona-o neplăcut pe doamnă, o luă de braț și-i spuse :

– Veniți încoace, să vă arăt ceva ieșit din comun.

O conduse spre al doilea rînd de paturi, în capătul celălalt al salonului, și se opri. O femeie palidă, cu trăsăturile crispate și deformate, întinsă între perne, rîdea întruna și-și strîngea în același timp copilul la sîn.

Imediat ce-l văzu pe doctor, dădu drumul unui val de cuvinte neînțelese, în timp ce o șuviță de spumă îi apăru între buze. Dar o bucurie sălbatică, extraordinară, îi lumina ochii strălucitori.

– Femeia aceasta nu este anormală numai din punct de vedere mintal, murmură profesorul, ci și din punct de vedere fizic. Are genunchii îndoiți pînă sub piept și a fost întotdeauna așa, din copilărie. Și totuși, vedeți, este mamă... Se întîmplă și în țările noastre creștine destule lucruri pe care nici nu le bănuiesc acele doamne care tricotează ciorapi pentru păgîni*.

Doamna trebui să se sprijine de brațul soțului : părea gata să-și piardă cunoștința. Și șopti :

– Dar nu este ea, e imposibil !

Ea nu se gîdea decît la singurul lucru pentru care venise aici.

Profesorul o luă din nou de braț și-i zise cu un surîs satisfăcut :

, – Și acum, veniți încoace. Vreau să vă arăt și ceva frumos... Văd că doarme...

Doamna înțelese că este vorba de persoana care-i interesa și, de emoție, inima începu să-i bată cu putere.

Profesorul o conduse spre un pat aproape de fereastră. Lumina, pătrunzînd prin perdeaua lăsată, împurpura ușor perna, pe care vizitatorii văzură capul frumos, cu trăsături regulate, al unei tinere care dormea. Părul, bogat și negru, era despletit, acoperea toată perna și dispărea sub umerii săi ;

* Aluzie la societățile de femei scandinave care ajutau în bani și în natură misiunile creștine din India și China (N. tr.).

capul era ușor aplecat spre copilul care i se odihnea pe braț.

Se părea că somnul o cuprinsese în timp ce îi dădea micuțului să sugă. Cămașa îi era întredeschisă, lăsînd să se vadă un gît alb și rotund și sînul plin de lapte. Părea să aibă vreo 25 de ani ; și fața, cu trăsături bine desenate, ar fi părut fermecătoare, dacă n-ar fi fost atît de trasă, de vlăguită.

Dar doamna nu avea ochi decît pentru copil. Mai întîi îl examină cu de-amănuntul, ca și cum ar fi fost o marfă pe care urma s-o cumpere. Micuțul dormea, ca și mamă-sa. Capul, destul de mare, acoperit cu un puf fin, era totodată delicat și viguros.

Mînuța durdulie îi era întinsă spre sînul mamei și gurița i se mișca din cînd în cînd, ca și cum ar fi supt în vis. Obrăjorii îi erau rotunzi și fragezi, ca două piersici coapte. Într-adevăr, era un îngerăș pe care erai ispitit să-l strîngi în brațe și să-l mîngîi. Doamna începu să surîdă, fără să-și dea seama.

Așadar, acest copilaș va fi al ei, deși s-ar părea, în acest moment, că se odihnește în deplină siguranță lîngă adevărata sa mamă. Scutecele cu care era înfășat erau grosolane și cîrpite – zdrențele ordinare cu care Maternitatea îmbracă copiii săraci – și nici nu păreau prea curate.

Doamna fu cuprinsă de dorința de a lua imediat copilul ca să-i facă o baie bună și să-l înfășoare îndată cu scutecele fine pe care le cususe și le brodase cu mîna ei în ultimul timp.

În același timp trebuia s-o privească și pe mamă, care dormea fericită, cu pușorul în brațe, fără să bănuiască lângă ea prezența altei femei, venită acolo pentru a-i răpi copilașul.

Pentru un moment, în inima doamnei se ridică un val nelămurit de milă : n-ar fi oare o cruzime să despartă pe acest copil de mama lui ?

Dar acest sentiment nu dură decît o clipă. Sufletul i se înăspri din nou și, cu obișnuitul ei fel de a raționa, își zise că orice ar fi, va trebui ca această fată să se despartă de copilul său, care, dacă l-ar păstra, ar constitui pentru ea o pată de rușine toată viața. Chiar și legătoarea de cărți socotea moartea copilului său o fericire, după ce i-a trecut prima durere. N-ar fi mai bine pentru fată, deci, să-și dea copilul alteia, care i-ar fi o mamă iubitoare, iar ea să și-l înmormînteze în inimă, ca și cînd nici n-ar fi fost ?

Deodată somnoroasa deschise ochii și cele două femei se priviră cîteva secunde. Apoi doamna, fără să vrea, se îndepărtă doi pași și începu să examineze alt pat.

Profesorul, nepierzîndu-și firea, zise, cu o urmă de voioșie în glas :

– Văd că ați ațipit ! Cum îi mai merge copilașului ?

Fără să răspundă, lăuza trase cuvertura pînă sub bărbie și se întoarse pe partea cealaltă ; copilul, trezit din somn, începu să țipe și tînăra mamă se strădui, cu capul aplecat, să-l potolească. Dar nu

reuși să-și ascundă roșeața vie, de rușine, care îi apăruse în obraji.

Cînd vizitatorii fură gata de plecare, doamna se opri lîngă ușă și mai aruncă o privire lungă spre patul de lîngă fereastră. I se părea că-și părăsește propriul copil.

În curte, îi spuse profesorului :

– Credeți că ar fi rău ca mama să nu știe ce va deveni propriul său copil ?

– Va alege ea singură, răspunse profesorul. Are tot timpul să se gîndească și, din partea mea, nu va avea parte nici de amenințări, nici de promisiuni. Vom vedea ce va hotărî ea.

Și cei trei se îndreptară spre vechea poartă, în timp ce doamna își exprima intenția de a veni în ajutorul nenorocitei fete, cu ajutorul profesorului.

II

Există mai multe feluri de a fi obosit. Oboseala oamenilor fericiți se risipește dulce în somn ; dar extenuarea poate fi atît de mare, încît ea se face simțită ca un vis urît, care te trezește. Astfel era istovirea fetei cu numărul 47, culcată lîngă fereastră. Ea adormi din nou pentru moment, însă cînd își reveni, se simți mai vlăguită ca niciodată.

Într-un salon ca acesta, cu atîția sugari, nu era ușor să ai liniștea necesară. Dacă nu plîngea copilul

care te făceau să te gîndești uneori la o pisică la pîndă. Ieri mai era puțină zăpadă pe acoperișul Palatului de Justiție ; astăzi nu mai este. Departe, în oraș, se ridică o clopotniță ; și adesea, la gîndul că cineva ar putea cădea din ea, îi venea amețală. În sfîrșit, mai vedea o firmă scrisă cu litere aurite, înălțată deasupra unei case, pe un suport de fier : *L. B. Hansen, gravor în lemn*. Ieri era acolo, este încă și astăzi acolo, acest nume care o urmărea și pe care nu putea să nu-l silabisească de-a-ndoaselea, după ce îl privise destul de mult timp. Se putea petrece orice în paturile din jurul său ; pe ea nimic n-o interesa. Cunoștea prea bine înfățișarea salonului la această oră : toți ochii erau îndreptați înspre ușă, în așteptarea mesei de seară, pe care fiecare o spera, în taină, puțin mai bună decît cea de ieri.

Deodată, simți o atingere pe braț : se întoarse. Era o practicăntă, care îi strecură în mînă un portmoneu mic. „Numărul 47“ o privi neliniștită pe tînără, care se aplecă spre ea și-i șopti :

– Zece coroane ! N-au vrut să-mi dea mai mult.

„Numărul 47“ privi lung portmoneul, ca și cum nu i-ar fi venit să creadă acest lucru, și murmură :

– Dar era, totuși, un ceas de aur.

– Au spus că este vechi.

Și „Numărul 47“ puse portmoneul pe pervazul ferestrei, oftînd :

– Ei bine, fie ! Mulțumesc și iartă deranjul.

Singură, rămase un moment nemișcată, privind fix înainte ; apoi își strecură mîna sub pernă, scoase o batistă înnodată și se apucă să-i numere conținutul. Numai opt coroane ! Optsprezece, cu cele zece pe care le primise acum. După socotelile ei, nota de plată se va urca la cel puțin 25 de coroane* ; și neliniștea care o tortura ziua și noaptea de cîtva timp o cuprinse din nou.

Dacă spitalul, pentru a-și primi banii, ar forța-o să-și dea numele și adresa !... Băgă monedele de argint în portmoneu, pe care îl așeză sub pernă, și rămase așa, cu mîinile palide întinse pe cuvertură, privind în tavan.

„Ei bine, își zise ea în sfîrșit, paltonul îți este încă acceptabil ; ai putea scoate și pe el vreo zece coroane, și apoi de-acum se apropie primăvara. Ce contează ce va mai urma, important e să ieși de aici fără scandal !“

Aceste gînduri o călmară și pleoapele i se închiseră din nou.

Era atît de obositor să macini mereu aceleași gînduri grele și triste ! Nu mai putea, nu mai voia să gîndească.

Dar iată că ușa se deschise : apărură două practice, fiecare cu cîte o tavă în mînă. Era masa de

* În acea perioadă în Norvegia, spitalizarea nu era gratuită. Pentru nevoiași, comuna lor natală își asuma sarcina de a plăti tratamentul, după o anchetă prealabilă. Anonimatul pe care dorea să-l păstreze tînăra o obliga deci să-și plătească singură întreținerea (N. tr.).

seară : veșnic aceeași fiertură, același lapte albăstrui, și toate fețele pline de așteptare și de speranță se întoarseră instinctiv...

Li se împărțiră farfurii și cești. Cîteva mame erau încă atît de slăbite, încît trebuiau să fie hrănite de altcineva ; altele se așezaseră pe pat și își primeau porțiile cu pofta de mîncare specifică lăuzelor.

„Numărul 47“ lăsă să-i rătăcească privirea de la un pat la altul. Cine ar fi putut prevedea, numai cu un an în urmă, că ea va fi astăzi aici, în acest salon comun, la un loc cu toate aceste femei, dintre care cea mai mare parte erau adunate de pe stradă ?

Razele roșiatice ale soarelui, aproape de asfințit, pătrundeau pieziș prin geam, făcînd o pată mare de lumină pe albul peretelui din fața sa. Restul salonului era cufundat în umbră, astfel încît abia se puteau distinge siluetele culcate.

În fundul încăperii, într-un colț, o fată de 18 ani mai cerea un supliment.

– Ah, Doamne ! strigă ea cu veselie, nu se află nimeni care să-mi vîndă porția sa ? I-aș plăti-o cu o coroană !

Era îmbrăcată cu lenjeria ordinară alb-gălbuie a spitalului, dar pe umeri i se risipea un minunat păr blond, în care soarele se juca de fiecare dată cînd se apleca să-și întindă farfuria.

O tavă rămăsese la picioarele unui pat. Femeia din pat plîngea și refuza să mănînce. Era o fată simplă, de stradă, al cărei copil murise zilele trecute

de o boală congenitală și care, spre mirarea tuturor, era nemîngîiată în urma acestei pierderi.

– Mîncăți-vă odată terciul ăsta ! îi spunea practicanta. Veți vedea că totul va fi bine.

Dar fata, în loc de răspuns, își trase cuvertura peste cap și continuă să plîngă cu sughițuri.

– Dă-mi atunci mie farfuria ei, zise fata din colț. Mi se pare că aici ar trebui să poți mânca atît cît dorești, ca și într-o casă de corecție.

Acum, de-a lungul celor două șiruri de paturi nu se mai auzea decît clinchetul lingurilor și farfuriilor și obișnuita nemulțumire începea să se manifeste. O țarancă, venită în ajun, cînd și născuse, dar care astăzi se simțea cu totul restabilită, își împinse ceașca sub nasul practicantei care i-o întindea.

– Ăsta-i lapte ? La noi la țară asta se numește albăstreală de rufe !

Luă o lingură din acest lichid, îl aruncă pe jos, apoi își întoarse repede capul în cealaltă parte.

– Ce înseamnă asta ? zise practicanta, cu mîinile în șolduri. Să merg să-i spun domnului profesor ?

– Du-te și chemă-ți profesorul ! Și eu vreau să-l întreb dacă în țara asta se mulge apă din ugerul vacilor.

O muncitoare bună de gură se amestecă și ea în discuție :

– Ca și cum ne-am putea aștepta la ceva mai bun, noi, ăstealalte ! Nu sîntem noi socotite egale cu zero, femeii de nimic ? Cui îi pasă că pruncii

noștri crapă ? Pentru cucoanele care stau în camere separate se schimbă socoteala ! Sigur, lor le trebuie mătase și plăpumi de puf ; pentru ele ni se smîntînește nouă laptele ! Nu sîntem tratate toate în același fel aici !

Toate celelalte femei o aprobară, pe rînd. Fata din colț care nu primise suplimentul cerut își spuse și ea părerea :

— Este foarte adevărat ! Așa-i și hrana ca și profesorul. Ne tratează ca pe niște cîini. Însă în fața doamnelor de dincolo cade în genunchi și le sărută degetele. Le dă întăritoare și pe dinăuntru și pe dinafară. Țasta-i adevărul !

Și legătorea de cărți adăugă :

— Eu nu mi-aș pune mîna în foc că damele astea de-alături nu și-au făcut plozii la fel ca și noi !

Această remarcă avu succes. Multe izbucniră în hohote de rîs. Și, în tumultul acestor rîsete dure, se mai auzeau încă suspinele înăbușite ale fetei de stradă, cu capul mereu ascuns sub pătură.

Mai era în salon și o femeie măritată, o gospodină solidă de vreo 20 de ani. Ea era singura care părea mulțumită de soarta sa. Pe noptiera ei se aflau tot felul de bunătăți pe care i le aducea soțul său în fiecare zi : mere, portocale, tablete de ciocolată, chifle. De fiecare dată cînd se apuca să mănînce, simțea foarte bine cum toți ochii sînt ațintiți asupra ei, încît toate aceste delicatese îi rămîneau pur și simplu în gît ; dar tovarășele de salon erau totuși prea multe pentru a le putea împărți cu ele.

În acest moment atenția generală se îndreptă spre schiloadă.

Profitînd de momentul în care i se dădea să mănînce i se luă pe nesimțite copilul. Dar imediat ce femeia își dădu seama de ce s-a întîmplat, uită mîncarea, întinse brațele înainte și începu să mormăie ; emoția pe care o simțea îi aduse din nou spume la gură.

Legătorea de cărți, pe care această scenă o făcea să rîdă, se apropie de patul infirmei și-i zise ironică :

– Tu crezi că o să-ți ia cineva plodul, că ai să scapi așa ușor de rușine și de belele ? Ei ? Fii liniștită, îți vei păstra țîncul. Fii cît se poate de liniștită ! Ha, ha !

Sărmana ființă nu băga de seamă că celelalte rîdeau de ea. Ea continua să dea din mîini și să geamă. Această femeie, care fusese nebună toată viața, care adesea își mușca buzele pînă la sînge, devenise dintr-o dată o mamă iubitoare și atentă.

Și se simțea că în această rațiune care se năștea, trezită de dragostea de mamă, începea să pătrundă grija preocupărilor de viitor. Cine știa, în definitiv, dacă ea nu va fi despărțită de copilul său cînd inspectorul de asistență socială – care se ocupa de ea datorită infirmității sale – îi va scoate pe amîndoi de aici ?

În fine, practicanta reveni și-i înapoie copilul ; și din nou îl strînse lîngă ea, cu dragoste și prudență,

și rămase astfel întinsă, rîzînd mereu, cu un rîs ce nu se mai oprea, ca și cum i-ar fi explodat pieptul dacă tăcea.

„Numărul 47“, în patul său, aproape de fereastră, se străduise să mănînce jumătate din porție, apoi duse restul fetei din colț. Pe urmă, după ce adunară farfuriile și ceștile și duseră tăvile, cele două practicante își suflecară mînecile și începură să facă toaleta de noapte a copiilor. O a treia intră cu un coș plin cu scutece proaspăt spălate, pe care îl așează lîngă sobă, căci lenjeria nu era încă bine uscată. Cum soba era foarte încălzită, rufele începură să aburească și îndată salonul se umplu de un iz înăbușitor de săpun negru și de leșie. Aerul nu se schimba, ci dimpotrivă, devenea mai greu pe măsură ce fetele îi dezbrăcau pe cei șapte sugari, ale căror scutece murdare erau aruncate grămadă, lîngă foc. Unele își astupau nasul, altele tușeau ; și, în acest timp, copiii se agitau în mîinile practicanțelor care-i îmbrăcau cu dexteritate profesională, și țipau ca din gură de șarpe.

Se putea spune că acest aer infect trezise în toate inimile o furie neputincioasă, mută, pînă în momentul cînd, copiii fiind redați mamelor, ea explodă brusc.

Muncitoarea bună de gură își puse copilul în față și strigă :

– Nu, asta chiar că-i prea de tot ! Asta-nseamnă curat ? Ia vino încoace dumneata !

Și arătă cu degetul pe una din practicante, care se apropie automat. Urmă apoi o explozie de reproșuri pentru aceste scutece așa-zis spălate, însă care, în realitate, nu erau decît înmuiate în apă cu săpun negru și uscate la sobă. Să ne mai mirăm cînd vedem atîția copii murind de boli contagioase ?

Și în celelalte paturi, în tot salonul, femeile miroseau lenjeria copilașilor și îndată nemulțumirea ajunsese pînă la injurii și insulte. Practicantele se uitară mai înfrî una la alta, apoi se apucară să-și facă de lucru cu ștersul prafului pe ici pe colo, pentru a nu-și pierde cumpătul, scuzîndu-se totuși că nici una din ele nu spălase în acea zi scutece. Cele care au spălat aceste rufe fuseseră alte practicante, cîteva din acele delicate domnișoare de oraș care pînă acum nu-și murdăriseră niciodată mîinile cu așa ceva... Dar ce le păsa acestor femei furioase ? Chiar și practicantele recunoșteau deci că ele aveau dreptate ! Și acum își dădură frîu liber mîniei : cîteva, din paturile lor, făceau gesturi de amenințare spre tavan, strigau și înjurau. Și duhoarea ce le înconjura le făcea să tușească fără încetare. „Numărul 47“ își astupă urechile : era o gălăgie infernală. După ce, în sfîrșit, se mai calmară, li se aduseră copiii acelor care îi alăptau singure. Și în timp ce, palide și aplecate, ele îi priveau pe micuții care începeau să sugă, discuția se încheie din nou, cu privire la cucoanele de alături, care desigur că nu erau tratate la fel... Dacă este adevărat că oricine își suge primele con-

vingeri o dată cu laptele mamei, atunci cu siguranță că toți acești nou-născuți vor fi viitori anarhiști.

Majoritatea copiilor erau hrăniți dintr-o oală cu lapte fiert fumegînd, care fu adusă și așezată în mijlocul salonului.

O practicăntă veni la patul „Numărului 47” și o întrebă :

– Micuțul dumneavoastră bea lapte în seara asta ?

– Da, răspunse ea, cu un gest plictisit ; azi nu mă simt în stare să-i dau să sugă.

Practicantă luă copilul și îndată cele trei viitoare moașe erau așezate în jurul oalei, împărțind laptele cu o lingură ținilor, care scînceau așcuțit și adeseori sfîrșeau prin a se îneca.

Cînd i se înapoie copilul, „Numărul 47” o apucă pe practicăntă de încheietura mîinii, zicîndu-i foarte speriată :

– Dumneata ești nebună !... Știi ce-ai făcut ?

– Ce-am făcut ? Poate am făcut rău că am dat de mîncare copilului ?

– Ai dat să mănînce copilului meu cu aceeași lingură cu care ai servit înainte pe alt copil, care are o boală urîță, fără s-o mai speli. Cred că ești nebună de-a binelea !

Tînăra fată se puse pe rîs :

– Ei, lasă ! nu-i chiar atît de periculos !

Apoi îi lăsă copilul și plecă.

„Numărul 47” își luă batista și șterse cu grijă pe dinăuntru gurița copilașului. Dar, încă o dată, un

nod i se urcă în gît și trebui să se întoarcă, pentru a nu fi observată de celelalte că plînge.

Puțin după aceea, se întinse din nou, cu copilașul dormind pe brațul său, și contemplă sfîrșită cerul înroșit de soarele ce apunea. Extenuată cum era, apropierea nopții o umplea pe tînăra mamă de o teamă nelămurită.

Atmosfera din salon devenea din ce în ce mai sufocantă : biata femeie își simțea gîtul foarte uscat. Vru să bea din cană, dar apa era caldă și avea un gust de săpun, care aproape că o făcu să vomite. Practicantele adunaseră scutecele murdare și plecaseră fără să aerisească salonul, uituce sau indifferente ; și soba continua să încălzească, o căldură insuportabilă ce făcea sudoarea să curgă pe femeile culcate.

Acum, cînd nu se mai afla în salon nimeni din personalul spitalului, șușotelile se întinseră de la un pat la altul. Legătoarea de cărți își povesti amintirile de la celelalte vizite făcute la Maternitate. Într-o zi, o practicăntă nu pansase ca lumea o femeie care tocmai născuse : aceasta avu noaptea o hemoragie și a doua zi dimineata o găsiră moartă.

Altă dată, două femei născuseră în același timp și copiii au fost puși în grabă în același pat. Cînd fiecare din ele vru să-și ia copilul, a fost imposibil să se mai știe care al cui este. A luat deci fiecare femeie cîte unul, la întîmplare. După trei ani, au căzut de acord să-i schimbe între ele.

O altă poveste era cu un intern, care examinase o femeie după ce ieșise de la o autopsie : femeia s-a infectat și a murit.

Și, în timp ce legătoarea își povestea mai departe amintirile, care de care mai oribile, în salonul neliniștit obscuritatea devenea din ce în ce mai profundă. „Numărul 47“ își ascunse capul sub pătură, ca să nu mai audă nimic.

III

„Dormi, dormi ! Nu mai trebuie să te gîndești la asta acum. La ce bun ?... Dormi, dormi !“

Și „Numărul 47“ își strîngea pleoapele ; dar nu făcea altceva decît să se răsucească în pat, fără încetare. Era trecut de miezul nopții. Ici și colo se auzeau cîte un zgomot ușor, cîte un sforăit, un copil care se trezise și plîngea. Strada era liniștită. Peste toate se întindea noaptea întunecată.

Tocmai atunci cînd ești prea obosit ca să poți adormi te năpădesc gîndurile ; îți vin în minte cele mai îngrozitoare lucruri. Și, ca și în noaptea precedentă, ca în toate nopțile din ultima perioadă, viziuni stranii începură să i se perinde în beznă prin fața ochilor.

Acum decăzuse mult. Dar exista undeva în lume un locșor înșorit, unde trăise ea altădată, și cu totul altfel. Acum o năpădeau alte aduceri aminte, ca niște insulițe poleite parcă cu aur. Apăreau, apoi se

estompau și dispăreau. Fiecare amintire cu peisajul său, și ea însăși se afla mereu în mijlocul fiecărui tablou, ca punct central al unei vaste compoziții cu mii de culori.

Mai întâi vedea insulița înconjurată de recifuri și căsuța tatălui său, paznicul farului. Apoi era în Ostland, într-o regiune frumoasă și bogată, unde i se întâmplaseră atâtea ! Mai târziu se vedea în capitală, într-o mansardă întunecoasă, unde stătuse închisă mai multe luni ca într-o carceră. Dar n-a terminat încă : în fața ochilor începură să-i apară fețe de bărbați sau de femei, figuri de prieteni și alte câteva care îi umplură inima de ură.

Deodată tresări, se sculă în capul oaselor, se întinse și luă de pe noptieră ceasul vecinei, pe care îl privi la lumina veiozei. Nu era decît ora două, vai ! Nu se mai făcea odată ziuă ?...

Se culcă din nou, își trase cuvertura peste cap, și-și strînse cît putu pleoapele. O, de-ar putea dormi !...

Dar în curînd se vedea din nou acolo, pe insula cea mică, se gîndea din nou la bătrînii săi părinți care locuiau și acum în căsuța de lîngă far și care nu știau, nu bănuiau nimic.

Se întoarse pe o parte și gemu profund... se scurseră cîteva minute... Se văzu din nou la 14 ani. Se juca pe insulă cu copiii pescarilor. În jurul lor marea mugea, iar în depărtare, spre apus, se confunda cu cerul ; la răsărit, uscatul, o linie neagră între cer și apă. Prin toate cotloanele stîncilor, păsările de mare

își făceau cuiburile ; și ele îi erau cei mai buni prieteni. Adesea mîngîia cîte o rață sălbatică, fără ca aceasta să zboare... Își însoțea mama la biserică, pe o potecă ce șerpuia peste mici turbării și coline... În toată insula nu se afla nici un copac, în afară de un mesteacăn mic și pipernicit, în mijlocul grădinii lor...

Împreună cu cei doi frați ai săi își ajuta tatăl la lucru. Acesta avea o bibliotecă bogată și ea începu devreme să citească în limbi străine. Dar ce diferență între cei doi părinți ai ei : mama, bigotă încrîncenată și mereu posomorîită ; tatăl, care stătea treaz o bună parte din noapte cu o sticlă în față. Fusesse ofițer de marină și un accident pentru care el fusesse vinovat îl silise să treacă în rezervă. Nu putuse niciodată uita această nenorocire.

Apoi, alte suferințe se abătură peste casa lor : unul din cei doi frați ai ei, cel mai în vîrstă, fu arestat și întemnițat pentru fals, celălalt părăsi o slujbă bună din Christiania*, pentru a fugi cu o călăreață de circ... Mama sa primea toate aceste lovituri ca pe o cruce trimisă de Dumnezeu ; tatăl încărunga pe zi ce trecea și bea tot mai mult.

De acum înainte biata copilă rămase singură cu părinții săi, care păreau doi bolnavi neputincioși ce așteptau totul de la ea. Și ei însăși i se părea lucrul cel mai natural din lume să-i răsplătească cu tot atîta

* Capitala Norvegiei pînă la 1 ianuarie 1925, de cînd se numește Oslo (N. tr.).

bucurie cu câtă tristețe le-au adus cei doi frați ai ei.

Singurul neajuns al acestei existențe era că la 22 de ani se afla încă acolo cu părinții săi, fără nici un plan de viitor, fără nici o perspectivă. Nu primeau niciodată vizite, nu exista nici un mijloc pentru a mai putea ieși puțin. Această izolare la care era constrânsă îi dădea tot mai mult iluzia că va rămâne prizonieră o viață întreagă.

Într-o zi o mătușă bogată, care avea o moșie întinsă în apropierea lacului Mjös*, o invită să petreacă la ea o vară. Tatăl, când auzi acest lucru, își mușcă pipa și mormăi :

– Ah ! ah ! și totuși cineva se mai gîndește la noi.

Dar pentru tînăra fată era o ocazie de a ieși puțin din această cușcă, și în final tatăl ei își dădu consimțămîntul. Acest fapt se întîmplase anul trecut. Un an, da, un singur an...

Tresări din nou, se așeză pe pat și-și strînse capul între mîini.

– Of, Doamne, de ce, de ce nu pot dormi ?

Apoi se lungi din nou, cu ochii întredeschiși... Se văzu ajungînd la ferma mătușii sale, după cîteva zile petrecute în capitală, zăpăcită cu totul de atîtea impresii noi.

Casa se afla pe o colină și se oglindea în lacul imens, înconjurat de pășuni bogate și de păduri adînci de brad. Era prin iunie ; livada era plină de

* Cel mai mare lac al Norvegiei (N. tr.).

pomi în floare, câmpiile se legănau în bătaia vîntului de vară.

Aerul aspru și răcoros al mării lîngă care trăise pînă atunci era acum înlocuit de parfumurile uscate ale ierbii, frunzelor și florilor de toate felurile. În cămăruța sa, i se întîmpla de multe ori să stea ore întregi aplecată pe fereastra deschisă, scaldîndu-se în adierea caldă a nopții.

Deasupra lacului se ridica o lună galbenă, care aproape nu mai dădea lumină, atît de senină era noaptea.

Cum se întîmplase oare că din primele zile simțise o anumită aversiune față de mătușa sa și de cele două verișoare ? Îi era oare frică să nu fie disprețuită din pricina greșelilor pe care le făcuseră tatăl și frații săi în trecut ? Fără îndoială, căci amintirea acestor evenimente trăia în ea ca o parte din carnea ei ; îi era teamă să nu o atingă careva.

Veni și momentul cînd avu certitudinea că o țin acolo din milă ; privirile, intonația vocilor, aluziile, toate loveau în rana mereu deschisă ; mai credea că poate o desconsideră și pentru felul cum se îmbracă, pentru lipsa de maniere elegante.

Dar își înghiți furia. Nu voia încă să se întoarcă acasă. Și mînia sa, pentru că trebuia să și-o ascundă, se schimbă repede într-un sentiment mai trainic. Picătură cu picătură ura i se îngrămădea în inimă. Dar și această dușmănie trebuia să și-o ascundă : astfel deveni fățarnică. Și, cum nu voia cu nici un preț să-și rănească părinții, nu le scria decît scrisori vesele, pline de bucurie. Și astfel învăță să mintă.

În această casă venea adesea lume și ea băgă de seamă în curînd că era considerată frumoasă, mai frumoasă decît cele două verișoare cam de aceeași vîrstă cu ea.

Un fermier bogat o ceru în căsătorie, la fel și un medic veterinar ; îi refuză pe amîndoi. Își făcea planuri de viitor ; voia să ajungă sus și departe, și aceasta nu numai pentru a-și face părinții fericiți, ci și pentru a-și întrece verișoarele și pentru a se răzbuna într-o zi.

Și atunci a apărut el... Era o rudă a soțului mort al mătușii sale. Tocmai își luase doctoratul în medicină și era considerat bogat, foarte bogat. Imediat ce i se păru că el se interesează în mod deosebit de una dintre verișoarele sale, ea începu să-i dea atenție : „I-l voi fura“, își zise ea. Dar trebuia să procedeze cu mare abilitate.

Ce bună dispoziție diabolică adusese cu el ! Făceau excursii în munți, focuri aprinse seara în pădure, clinchete de pahare, numai rîsete și priviri aprinse. Ce vară ! Pînă atunci ea se rugase în fiecare seară ; acum uitase cu totul de asta.

El remarcă, fără îndoială, că ea făcea parte dintr-o lume mai modestă decît celelalte fete din anturajul lor ; altfel n-ar fi îndrăznit să intre în camera ei într-o noapte, cînd rămăseseră numai ei doi în toată casa.

În ziua următoare ei i se păru că sînt mai mult decît logodiți, aproape soți. De acum înainte își putea privi verișoarele fără pică ; nu se mai gîndea

la răzbunare, îi era de ajuns să poată izbîndi, să triumfe asupra lor.

Cei doi amanți se întâlneau în pădure ; săptămîni întregi de fericire se scurseră în felul acesta. Și ea își simțea inima înflăcărată, era vrăjită, strălucitoare.

Iar cînd gîndul îi zbura spre părinți, nu le trimitea decît visuri luminoase, în care îi vedea de pe acum lîngă ea, în sfîrșit îngrijiți și liniștiți.

Dar, într-o zi, el plecă pe neașteptate. Ea nu-i putu vorbi înainte de plecare și rămase neliniștită. Așteptă o scrisoare care nu-i mai venea. Îi scrisese.

Nici un răspuns.

Și apoi, puțin după aceea, auzi la masă că doctorul Folden, logodit mai de mult cu o fată din Christiania, se va căsători în curînd. Ah ! ziua aceea ! grozăvia acelei zile !...

Tînăra femeie se ridică din nou în pat, apoi își trecu degetele peste frunte :

– Voi înnebuni, voi înnebuni cu siguranță dacă nu adorm imediat !

Și vecina sa de pat, femeia cu părul cărunt, care se trezise și ea, îi spuse încet :

– Crezi că ești singura ?

Ea nu-i răspunse. Și, în timp ce rămase așa, cu capul între mîini, îi trecură prin minte toate acele ceasuri pe care le petrecuse rătăcind prin pădure, peste cîmpuri... Noaptea întunecoase de august începuseră deja ; iarba jilavă îi umezea rochia și picioarele. Avea o presimțire îngrozitoare. Dacă se va întîmpla, Doamne, dacă se va întîmpla !...

În zori se întorcea în casă, abia tîrîndu-se. Dimineața cobora ca de obicei, pentru a-și face treaba de fiecare zi, fredonînd și glumind. Nu trebuia ca nimeni să bage de seamă ceva : pentru nimic în lume nu le va da ocazia să triumfe.

În fine, înțelesese că presupunerea înfiorătoare era adevărată : rămăsese însărcinată. Dar nu înceta să se miște de colo-colo ca de obicei, mereu cu cîntecul pe buze ; nimeni nu trebuia să aibă nici cea mai mică umbră de îndoială... Și această hotărîre o învăța să rîdă în loc să plîngă, îi ascuți mintea și o făcu să-și păstreze sîngele rece. Trebuia găsit un motiv să plece de acolo, iar dacă nu-l găsea, trebuia să inventeze unul.

Dar unde să se refugieze acum ? Să se întoarcă acasă ? Dar asta ar fi însemnat să le dea o nouă lovitură părinților, după toate suferințele de pînă atunci !

Într-o zi scrise acasă o scrisoare plină de fericire ; cerea bani pentru a urma niște cursuri pentru completarea cunoștințelor gospodărești ale tinerelor fete, la Christiania.

Banii sosiră, cu toate că tatăl său bombănise puțin. Atunci, pentru ca mătușă-sa și verișoarele sale să nu se țină scai de ea, se certă cu ele cu puțin înainte de plecare, și astfel se despărțiră supărate.

Se ascunse în marele oraș ca un animal rănit. Urmă școala aproape o lună de zile; apoi nu mai îndrăzni să se ducă de teama remarcilor legate de starea ei.

Atunci intră la o croitoreasă care locuia într-o mansardă, la periferie. Cosea acolo ziua întreagă, abia câștigînd banii de hrană și chirie. Mica sumă pe care o primise de acasă se topi repede. Nu mai îndrăznea să iasă nicăieri, de teamă să nu întâlnească vreo figură cunoscută. Dar scria mereu acasă pagini fermecătoare și pline de veselie, în care se înălțau minciunile cu duiumul... Petrecu astfel o iarnă întreagă.

Veni și ziua cînd plecă la Maternitate, alunecînd pe lîngă ziduri. Acolo trebui să suporte o discuție într-un birou, cu un medic care îi punea tot felul de întrebări, pe cînd primele dureri de naștere începeau s-o cuprindă, dar ea refuză cu încăpăținare să-și spună numele și profesiunea.

O forțaseră să facă o baie, apoi o culcaseră într-un pat tare și împuțit din sala de nașteri... Doamne, Dumnezeu! Niciodată n-ar fi crezut că o ființă omenească ar putea fi atît de singură și de nenorocită.

Dar urmasese ceva și mai rău pentru ea. Doi interni veniseră s-o examineze. La început crezuse că va muri de rușine. Apoi furia pusese stăpînire pe ea și le strigase :

– N-ar fi destul unul singur să se ocupe de mine ?

Și unul dintre studenți îi răspunsese pe un ton ușor obraznic :

– Ne scuzați, domnișoară, dar noi sîntem aici pentru a ne învăța meseria.

Ea își spusese atunci : „Vezi că ăștia te consideră o femeie de stradă“.

Timp de 15 ore o torturaseră durerile facerii. Și de fiecare dată când o apucau junghiurile, nu se putea abține să nu strige un singur cuvânt, mereu același :

– Mamă ! mamă !

Între două valuri de durere, privea mereu fix deasupra ei tavanul văruiat, pătat de luminile becurilor de gaz care împuteau salonul.

Spre seară veniseră două practicante, care erau de gardă peste noapte. Și ele o examinaseră amănunțit. Apoi acestea chemaseră acolo alte fete, cărora li se mai alăturaseră câțiva studenți și alte practicante.

Biata de ea, nu mai era o ființă omenească, ci un lucru oarecare, un obiect de care fiecare se servea după plac, fără să-i pese de cele mai intime suferințe ale ei. Stătea acolo, neputînd face nimic, nici măcar să protesteze. Era cumplit. În cursul nopții mai sosise o femeie gata să nască ; apoi alta, o oră mai târziu.

Erau trei acum care strigau, despărțite doar printr-un paravan : strigătele celorlalte două o înfiorau pînă în măduva oaselor.

Șeful clinicii însuși venise să le examineze dis-de-dimineată, înconjurat de medici și de practicante, cărora le explica acest caz excepțional. Cerase să i se aducă niște instrumente, apoi îi spusese cu un surîs :

– Cred că a sosit timpul să vă scap de dureri.

Și operația începuse. Practicantele priveau curioase, cu mâinile în șold... În curînd ea își pierdu cunoștința.

Cînd își revenise, se mirase că încă mai trăiește. Celelalte două continuau să țipe. Dar iată că auzise un scîncet ușor de copil și imediat parcă se simțise ridicată de îngeri, legănată de o muzică cerească.

– Arătați-mi-l ! strigase ea. Cum este ? E normal ? Vă rog să mi-l arătați !

– Aveți un băiat, doamnă ; felicitările mele, îi spusese internul care tocmai o pansa.

Și cînd în sfîrșit micuțul, spălat și înfășat, se odihnise pe brațul său, izbucnise în lacrimi de fericire.

Dar cînd o duseseră în salonul unde era acum culcată trebuise să privească în față trista realitate. Mai întîi trebuia alăptat nou-născutul. Fără îndoială, ea nu putuse să se hrănească prea bine în situația în care fusese, dar era robustă și sănătoasă, și natura îi dăduse suficient lapte pentru copil. Din nefericire, aceasta îi diminuea propriile forțe : de fiecare dată cînd micuțul termina de supt, i se părea că parcă i se frînge spatele, ca și cum copilul i-ar fi supt și măduva spinării. Trebui să renunțe și să se resemneze să nu-l mai alăpteze.

Și de-atunci... nopți lungi de nesomn, îngrijorare pentru viitor, amintiri sumbre, iată din ce era făcută viața sa. Puțin cîte puțin, toate aceste preocupări îi înăbușiră prima bucurie a maternității. Patul deveni

pentru ea un instrument de tortură, și totuși tremura la gândul că trebuia să-l părăsească în curînd. Unde va merge atunci ?...

Din nou se aruncă pe pernă, gemînd :

– Dumnezeuule, încă o noapte ca asta și voi înnebuni !

Deasupra orașului, pe cer, o geană de lumină galbenă anunța ivirea zorilor.

IV

— **E**i bine, scumpă doamnă, am dormit bine ?

Profesorul își făcea obișnuita sa vizită de dimineață, urmat de șeful clinicii, de internul de gardă, de moașa șefă, de studenți și practicante.

– Mulțumesc, nu prea rău ! răspunse „Numărul 47“, încercînd să zîmbească.

Astăzi profesorul era deosebit de amabil, lucru neobișnuit pentru el.

O privi sceptic și-i prinse încheietura mîinii, cu ochii pe ceas.

– Ei ! făcu el după o scurtă pauză, asta nu-mi prea place.

Apoi, întorcîndu-se spre moașa șefă, zise :

– Uite ce, avem alături o cameră liberă, cu un singur pat : o putem muta acolo în dimineața asta ?

Moașa păru puțin mirată, dar aprobă îndată.

Și profesorul îi surîse „Numărului 47“, îi spuse foarte amabil la revedere și se îndepărtă cu suita sa.

În salon se produse mare agitație când după o oră veniră niște angajați ai spitalului s-o ducă pe tânără în cealaltă cameră. În momentul când trecea pragul ușii, susținută de subsuori de o însoțitoare, după ce-și luase rămas bun de la cele cu care împărțise pînă atunci mizeria, simți cum o împung privirile curioase și pline de invidie ale celorlalte, care se întrebau de ce, deodată, se hotărîse să i se îmbunătățească soarta, și numai ei.

Au instalat-o într-o cameră luminoasă, orientată spre sud. Totul era foarte curat. Aerul avea o prospețime plăcută ; patul, cearșafuri albe, sclipitoare și pături roșii frumoase. Odată culcată, se simți plină de mulțumire. Copilul i l-au așezat într-un leagăn lîngă ea și puțin mai tîrziu i se aduse o ceașcă mare de ciocolată. Oare nu cumva o confundau ?...

În timp ce mîncă, se auzi un ciocănit în ușă și profesorul intră singur. În ochi i se citea buna `dispoziție ; și ea îi era atît de recunoscătoare pentru tot ce făcuse pentru ea, încît îi surîse instinctiv când el se apropie de pat.

Se așeză lîngă ea, își încrucișă brațele și, cu ochii fixați pe fereastră, începu să-i vorbească.

– Am venit să discut cu dumneavoastră o problemă, la care nu trebuie să-mi dați un răspuns imediat... Vă închipuiți despre ce ar putea fi vorba ?

Aici el zîmbi din nou și dădu din cap, ca și cum ar fi vorbit cu sine însuși. Apoi continuă :

– Pînă în prezent nu știu cine sînteți. Dar eu sînt vechi în meserie și cred că am un oarecare fler. Iată : fără îndoială că sînteți dintr-o familie bună ; poate sînteți măritată, poate nu... Nici nu țin s-o știu... Dar ce ați spune dacă fiul dumneavoastră ar deveni prinț moștenitor într-un mic regat ? Ei ?... Vreau să zic, dacă o familie foarte înstărită, fără copii, ar cere să adopte copilul dumneavoastră ?... V-ar displace foarte mult ?

Zîmbi din nou și scutură din cap, așa ca pentru sine, apoi ochii i se fixară în ochii tinerei femei. Ea se obișnuise să stea impasibilă cînd se afla în fața profesorului, să nu lase să i se vadă nici cea mai mică emoție pe chip. De data asta nu putu să nu roșească. Credea că el glumește.

Profesorul continuă :

– Să vorbim acum puțin și despre dumneavoastră. Cred că nu v-ar strica să petreceți cîtva timp la țară, pentru a prinde puțină roșeață în obraji, nu-i așa ? Și dacă s-ar întîmpla cumva să aveți nevoie de ceva bani – e un lucru care se poate întîmpla oricui – pentru a vă putea permite, totuși, această vacanță, s-ar putea aranja și aceasta, foarte ușor. Familia de care vă vorbesc este bogată ; pot să vă asigur că puștiul va fi un adevărat prinț moștenitor ! Ce spuneți ?

Se întoarse pe scaunul său, tot cu brațele încrucișate, și o privi cu un aer întrebător.

Nu, nu era vorba de o glumă. Dintr-o dată ochii tinerei femei se umplură de lacrimi. De atîta timp nu mai auzise o vorbă bună ! Totul era atît de neprevăzut, așa de uluitor ! Nu era oare acesta un ajutor venit din ceruri ? Și începu să plîngă în hohote.

Profesorul o mîngîie pe păr :

– Haide, haide, calmați-vă ! O să vedeți că totul se va sfîrși cu bine... O să vedeți... Și gîndiți-vă la ce v-am spus, gîndiți-vă pînă mîine.

Apoi se ridică și ieși.

Numai atunci cînd se aprinde lumina poți vedea cît de nepătrunsă era bezna care te înconjură ; numai atunci cînd ți se întinde o mînă de ajutor vezi în ce mizerie te-ai zbatut. Cum ! ea, care în ajun era cuprinsă de cea mai disperată tristețe, care nu știa nici măcar cum își va putea achita datoriile față de spital, pentru a se putea întoarce apoi în stradă, ea... Nu, n-a fost decît un vis... Fără să vrea se frecă la ochi : „Ce-ți veni să plîngi în halul ăsta, își zise ea, vezi bine doar că ai visat. Nu cumva, din întîmplare, mintea ți-a luat-o razna ?...”

În tot cazul, dacă a fost vis, acest vis continua. Căci puțin după aceea o infirmieră veni s-o întrebe ce dorește să bea la masă, vin sau bere. Desigur, ea se afla acum într-una din acele camere despre care se discuta atît de mult în salonul comun.

Cînd fu servită masa, la vederea feței de masă albe, a șervetului, a farfuriilor fine, îi veni deodată o poftă nebună de mîncare, simți dorința de a fi din

nou tânără și sănătoasă. Soarele răspîndea în cameră o lumină dulce, prietenoasă, și o senzație de prea mare fericire pentru nervii săi tociți o făcu să rîdă și să plîngă în același timp : cînd cineva a trăit mult timp într-o pivniță, ajunge o singură rază de soare pentru a-l orbi.

După ce termină de mîncat, încercă să chib-zuiască asupra propunerii profesorului. De ce să mai stea la îndoială ? Era la pămînt și el se străduia s-o ridice. În unele momente, în orele de febră, se gîndise la posibilitatea de a-și face copilul dispărut odată ieșită de la maternitate ; și iată că acum vine cineva și-i spune : „Din copilul tău vrem să facem un mic prinț. Știm că te-ai putut înșela, să faci un pas greșit ; dar iată, noi sîntem aici să te punem pe picioare...” Și ea să refuze aceste propuneri !

Cînd profesorul veni a doua zi s-o viziteze, ea nu avu decît o singură condiție : familia despre care era vorba să nu încerce să afle cine era ea.

Doctorul, care-și încrucișase deja brațele, ca de obicei, își trecu o mînă peste favoriții cărunți, își mîngîie bărbia și, surîzînd către sine însuși, zise :

- Dar e perfect. Tocmai că noii părinți ai copilului nu vor nici ei ca dumneavoastră să știți cine sînt...

Și începu să rîdă, ca și cum acest lucru n-ar fi avut nici un fel de importanță.

Ea simți ca o împunsătură de cuțit prin inimă, și se întrebă îndată de ce. Dar se obișnuise atît de mult cu ideea că această înfiere era un lucru bun

atît pentru copil, cît și pentru ea, încît nu mai voia să se gîndească la ea, de frică să nu descopere ceva care ar nemulțumi-o. Voia să-și revină, să profite de salvarea ce i-a fost oferită, și de aceea va fi de acord cu orice.

- Ei bine ! iată o afacere încheiată, zise el. Cred că mîine vor veni să-l ia pe micul prinț... Totodată, va fi pusă la dispoziția dumneavoastră o anumită sumă, de care nu va trebui să dați socoteală nimănui !

Începu din nou să rîdă și ea trebui să-l imite. Îi vorbi apoi de înțarcatul copilului, îi examină sinii, apoi plecă.

Ea rămase culcată, cu mîinile împreunate, surîzînd propriilor sale gînduri, sau frumoaselor cuvinte înaripate : „bani“, „libertate“, „salvare“, care parcă zburau înapoi și încolo, ca niște fluturi luminoși. Exista, deci, un Dumnezeu, în ciuda tuturor nenorocirilor !

Și, în fericirea sa, i se păru că acum și-ar putea permite să se bucure de copilul său, în timpul celor cîteva ore cît va mai fi al ei. Îl luă în pat, îl adormi pe brațe și în toată această minunată după-masă însoțită de primăvară rămase întinsă, examinînd zîmbitoare, cu capul aplecat, figura micuță a copilului său... În fond, semăna cu tatăl lui.

Seara, cînd infirmiera veni să facă toaleta copilului, îl putu avea, pentru un moment, gol lîngă ea. O cuprinse o bucurie fără margini. Sentimentul de mamă, înăbușit pentru moment, se trezi, puter-

nic, ca o vîlvătaie de flăcări ; și plînse nestăvilit, lacrimi de melancolică bucurie, fără îndoială, la gîndul că micuțul ei se va număra într-o zi printre fericiții acestei lumi !

A doua zi, sosi ora cînd veniră să-i ia copilul. Îl dezbrăcară de scutecele cu care era înfășat, pentru a-l îmbrăca în niște delicioase hăinuțe brodate. Apoi îl dădură mamei sale, pentru a-și lua adio de la el. Ea luă în brațe această ființă mică, transformată dintr-un băiețel îmbrăcat sărăcăcios într-un copil de oameni bogați, copil care nu mai era al ei. Aruncă o privire la cămășuța de pe el : era cusută de mînă, de noua mamă a copilului, fără îndoială, această nouă mamă care, în viitor, trebuia să coasă totul și să vegheze asupra lui.

Își îmbrățișă pentru ultima dată copilul și se strădui să glumească :

– Adio, deci, micuțele ! fii draguț cu părinții tăi adoptivi ! Fără îndoială, noi doi nu ne vom mai vedea niciodată... Nu vrei să-mi zîmbești puțin, răutate ?... Haide, adio, adio !...

După ce copilul fu luat, tînăra femeie, întinsă pe pat, rămase multă vreme privind țintă la ușa care se închisese în urma lui. Apoi își ascunse capul sub pătură și izbucni în hohote de plîns.

În acest moment apăru profesorul, ca și cum ar fi prevăzut aceasta, chiar și plînsetele ei. Scoase din buzunar un teanc de bancnote pe care i le strecură sub pernă, cu un aer de conspirator, apoi se așeză

alături de ea, cu veșnicul lui surîs pe buze.

– Felicitările mele, îi spuse el, trecîndu-și ușurel mîna peste fruntea ei. Trebuie să recunosc că aveți un noroc chior, dumneavoastră, dar mai ales copilul dumneavoastră !

Și continuă pe același ton vesel, spunînd tinerei mame că cea mai mare parte dintre copiii care se născuseră la Maternitate își începuseră altfel viața decît al ei.

Apoi o întrebă dacă ea consimte ca noii părinți ai micuțului să-i dea numele pe care i l-au ales ei înșiși. În general nou-născuții se botezau pe loc, aproape imediat ; dar familia care adoptase copilul său ținea mult ca această ceremonie să aibă loc acasă la ei, și nu li se putea refuza această dorință. Ea răspunse, așa cum și voia profesorul, că este de acord ca noii părinți să-i pună numele ce-l vor crede de cuviință. Doctorul îi aprobă spusele dînd din cap, mîngîindu-și satisfăcut bărbia.

Și acest punct fiind lămurit, el o întrebă pe tînără :

– Și dumneavoastră ? Ce veți face după ce plecați de aici ?

– Habar n-am, răspunse ea, ștergîndu-și ochii.

– Vă înțeleg, răspunse el, aplecînd din nou capul. Sigur că nu doriți să începeți din nou să vă plimbați, să vă arătați pe stradă. Aveți nevoie de un an de liniște, pentru a uita totul.

Ea îi surîse cu recunoștință. Cum îi ghicea toate gîndurile acest om cumsecade !

– Ce-ai spune dacă v-aș găsi un loc bun, care să nu vă solfite prea mult, un loc de menajeră, de exemplu, în casa unui norvegian văduv și bogat, fără copii, dintr-un oraș de provincie în Suedia ? Ai accepta ?

„Oricum nu te vei putea întoarce acasă o bună bucată de timp, își zise ea. De ce să nu încerci ?“

Mulțumi profesorului cu recunoștință, dându-și seama că n-ar avea altceva mai bun de făcut decât să urmeze sfaturile acestui om competent.

Apoi el plecă, după ce-și mai trecuse o dată degetele peste părul tinerei femei, ca un tată iubitor.

Cîteva zile mai târziu, în amurg, slăbită și palidă, se urcă în trăsura care o aștepta la poarta spitalului. Cînd calul porni, ea mai aruncă o privire asupra clădirilor joase și cenușii care rămîneau în grădina pustie. I se părea că a stat acolo un an întreg ; îndărătul acestor ziduri, alte femei tinere mai erau încă prizoniere ; se apropia ora cînd vor primi sărăcăcioasa mîncare de seară... Infirma, fata cu părul cărunț... Va putea să uite vreodată toate acestea ?

Trăsura trecea pe străzile pline de zgomot. Tînăra femeie voise mai întîi să meargă să-și ia lucrurile pe care le lăsase la croitoreasa din mahala. Se gîndise totodată să se întoarcă pentru o noapte în vechea sa cămăruță...

În acea seară, târziu, acolo sus la mansardă, ea scrisese părinților săi o scrisoare pe care se strădui s-o umple de o vie bucurie :

„Dragă mamă, eu am terminat cursurile de artă menajeră ; dar iată ce mi s-a întâmplat : un văduv bătrîn și bogat, fără copii, care locuiește în Suedia, a cerut directoarei noastre să-i caute o menajeră dintre cele mai bune eleve ale sale și ea m-a ales pe mine. Nu mi-ar dispăcea deloc să cîștig și eu ceva bani ; și apoi mi se face o cinste. Am acceptat deci. Nu fi mîhnită : voi veni acasă peste un an și voi fi foarte drăguță cu voi amîndoi : cu tata și cu tine. Adaug la această scrisoare și o mică sumă, pentru tine, mamă : am încasat un avans din contractul pe care l-am încheiat...”

Și scrisoarea continua pe același ton.

Dar, după ce închise plicul, tînașă femeie rămasă nemișcată, privind în gol. Va trebui deci să toarne mereu minciuni peste minciuni !... Asta îi sfîșia inima de fiecare dată și totuși trebuia s-o facă : nu-și putea omorî părinții !

Coborî, puse scrisoarea la cutie, cumpără un litru de lapte și biscuiți. Voia să mănînce în pat. Ce plăcere să te lungești într-un pat care nu mai miroase a spital și a femei lăuze !

Dar, cînd se întinse în vechiul său pat, cu perdele spălăcite și murdare, de bumbac, uită să mai mănînce și ochii i se închiseră. Încet, încet, se cufundă cu voluptate într-un neant vast și pustiu...

Dimineața se trezi, se sprijini într-un cot, ronțai câțiva biscuiți, apoi se întinse iar pe pat și adormi din nou. Spre seară se gândi să se scoale : sînii îi erau umflați și o dureau. Dar după ce bău puțin lapte, nu se mai putu împotrivi oboselii : puse capul pe pernă și somnul o cuprinse din nou. În sfîrșit, putea dormi liniștită.

V

Era într-o zi de aprilie ; ea era așezată lîngă fereastră, în expresul care se îndrepta cu toată viteza spre frontiera suedeză.

Ferme, pămînturi negre brăzdate pe alocuri de zăpadă, defilau cu repeziciune prin fața ochilor tinerei femei ; din timp în timp, trenul se înfunda în cîte o pădure de brazi sfrijiti, ale căror vîrfuri se pierdeau în zare, sub cerul ploios, cenușiu și întunecat.

Ultimele zile și le consacrase unor cumpărături necesare. Cele 500 de coroane pe care le primise fuseseră serios împruținate, dar se putea prezenta acum într-o ținută mai decentă. Forțele și sănătatea îi reveniseră repede : urmasse sfatul medicului care îi prescrisese extract de malt, multă bere și lapte proaspăt muls, iar acum se simțea minunat.

Și apoi, iată că, în sfîrșit, se îndepărta de acest oraș prin care se tîrîse atîta timp cu teama per-

manentă de a fi recunoscută, descoperită, și unde suferise atîta ! De cînd părăsise spitalul, apăsătoarele amintiri ale zilelor pe care le trăise acolo o urmăriseră ca un chinuitor coșmar pe care nu-l putea risipi : uneori noaptea se deștepta tresărind, închipuindu-și oă mai era culcată acolo, în salonul comun. Și dacă nu realiza imediat că fusese doar un vis, tot corpul i se umplea de o sudoare de suferință cumplită... Acum trenul o ducea departe, o despărțea de nenorocirea sa, de toate amintirile urîte. După ce, în sfîrșit, auzi limba suedeză, se simți ca eliberată și respiră mai ușurată. Aici, nimeni nu-i cunoștea povestea ; aici putea privi pe toată lumea în față, fără frică ; pentru ea începea o nouă existență, într-o țară nouă.

Și, în timp ce trenul străbătea cu toată viteza cîmpiile suedeze, se lăsă pe spate, cu ochii închiși, pe speteaza capitonată a băncii. Senzația că scapă de întuneric și se îndreaptă spre lumină o umplea de o bucurie fără margini. Fără îndoială, gînduri neliniștite o mai încercau, dar aceste gînduri nu o puteau întrista. Nu mai primise nici o știre de la părinții săi de vreo lună de zile ; dar poate numai din întîmplare. Acum voia să se bucure. Fusesse salvată ca prin minune de la o pieire totală : nu trebuia deci să se simtă fericită ? Aici, în Suedia, toți o vor respecta, condițiile materiale vor fi bune pentru ea ; în fiecare seară va putea scrie părinților săi scrisori lungi, cuvinte adevărate și pline de iubire : aceasta n-ar fi aproape ca și cum ar trăi lîngă ei ? Ce consolare pentru ea !

Își îndreptă privirile spre peisaj pe cînd soarele, străbătînd norii, începea să lumineze cîmpiile umede și arborii. Și, așa cum i se întîmpla mereu de cîtăva vreme încoace, senzația de ușurare pe care o simțea o făcea să se gîndească la copilul său. Își zise că ar fi trebuit, totuși, să-i dea și ea un nume : Carol, Hermann, Olaf sau altul, oricare... Și înșira în gînd toate prenumele care i se păreau cele mai frumoase.

Pentru a fi posibil să visezi fără încetare la un obiect oarecare, îți trebuie un cadru. Astfel, puțin cîte puțin, își închipui că fiul ei se afla în prezent la Kristiansand... Fără îndoială, tatăl adoptiv era acolo prefect ; și-l închipuia înalt, elegant, cu favoriți albi și ochelari cu ramă de aur... În ceea ce-o privește pe soția sa, o vedea greoaie, cu un aer sever, îmbrăcată în mătase... Va veni o zi cînd cei doi soți vor avea un băiat mare, pe care ea l-a adus pe lume pentru ei...

Și în timp ce continua să-și imagineze viitorul acestui copil, o minunată mulțumire sufletească o cuprindea și surîdea fără să vrea.

Ajunse la destinație aproape de miezul nopții. Era un orășel oarecare, ale cărui lumini erau stinse deja, cu case mici, de lemn, pe care le vedea vag la lumina lunii. O trăsură cu doi cai o aștepta la gară ; imediat fu instalată în ea, cu bagaje cu tot, și vizitiul începu să mîie caii pe un drum lung. Drumul trecea peste o vîlcea împădurită, în fundul căreia se auzea curgînd un pîrîiaș. Roțile trăsorii scîrțîiau pe pămîntul înghețat ; gheața crăpa sub potcoavele

cailor, care alergau în trap ușor. După vreo două ore, tînăra femeie zări clădirile uzinei ale cărei coșuri negre se îndreptau spre cer. Trecură apoi printr-un orașel format din căsuțele muncitorilor și, în sfîrșit, trăsura pătrunse într-o alee largă, la capătul căreia se ridica impunătoarea locuință a stăpînului, proprietarul-director al uzinei, la care venea călătoria.

O ușoară îndoială îi strînse involuntar inima. Cum va putea ea vreodată să reușească să facă toate treburile pe placul stăpînului în această casă imensă ? În ce încurcătură prostească și nesocotită se lăsase antrenată ?

Nu era luminată decît o singură fereastră, aproape ascunsă de pomii din grădină. Dar cînd trăsura se opri în fața scării, un om ieși din casă și se prezentă : era directorul Flaten, care, înclinîndu-se foarte politicos, oferi tinerei femeii brațul și o invită înăuntru. Sufrageria era luminată și masa era pusă : o conduse la locul său și începu să mănînce o dată cu ea.

După cîteva momente, întrerupînd deodată discuția care se învîrtea în jurul călătoriei pe care abia o terminase tînăra, industriașul zise surîzînd :

— Scuzați-mă, domnișoară, dar încă nu mi s-a spus numele dumneavoastră. Sînteți atît de amabilă să mi-l spuneți ?

Ea simți că se înroșește și răspunse aplecată deasupra farfuriei :

— Mă cheamă Aas... Regina Aas.

Trecuse mult timp de cînd nu mai deschise gura pentru a pronunța acest nume. Era un eveniment pentru ea. Directorul ridică paharul și ciocni cu Regina, apoi vru să știe ce mai e nou în Christiania.

Era un bărbat de vreo 50 de ani, gras și chel, cu o mustață căruntă sub un nas coroiat. În ochi i se citea multă bunătate și părea un om foarte simplu. El îi povesti că se născuse la Hamar, în Norvegia, că la douăzeci de ani găsisese un loc în Spania, la un comerciant, și că reușise în afaceri. Își cumpărase proprietatea actuală de cîțiva ani, datorită marilor păduri care se întindeau în jur. Dar de vreun an, de cînd rămăsese văduv, nu se mai simțea în largul său ; se gîndea să vîndă totul și să se reîntoarcă în Norvegia pentru totdeauna.

Regina uită că se află în fața unui străin, într-atîta bunătatea prietenoasă a interlocutorului său îi dădea încredere ; o trata ca pe un egal, fără nici un fel de reticență, și aceasta era o altă noutate pentru tînăra femeie și-i făcea bine. Dar atunci se întîmplă ceva la care ea nu se așteptase.

Erau pe punctul de a se ridica de la masă, cînd el își trecu mîna peste frunte și zise cu un vizibil efort de memorie :

– Aas ?... Nu cumva sînteți fiica locotenentului de marină Aas, cu care am făcut cunoștință la Barcelona, în timpul unei escale a vasului său ?

Și își fixă privirea asupra tinerei femei.

Într-o clipă, ea își zise : „Nu trebuie ca el să știe. Poate că profesorul i-a spus unele lucruri despre

mine și cine știe ce se mai poate întâmpla ?...” Și, cum știa acum să-și ascundă sentimentele, răspunse pe un ton natural :

– Nu. Tatăl meu era fermier.

– Ah ! bine...

El începu să caute printre pipele sale și, întors cu spatele, continuă, ca și cum și-ar fi vorbit lui însuși :

– În fond, întrebarea mea era inutilă... În ziarele norvegiene de ieri se anunța că locotenentul Aas de care vă vorbeam a murit ca paznic de far, undeva pe coastă, în provincia Skoersgaard. Dacă ați fi fiica lui, desigur că nu v-ați afla acum aici.

Regina se apucă de marginea mesei : „Ai grijă să nu leșini“.

Industriașul aprinse o lulea și, din fericire, ridică perdeaua și privi un moment pe fereastră.

– Ei bine, adăugă el, sper că nu vă veți plictisi prea tare aici, domnișoară Aas... Dar, pentru a reveni la acel locotenent de marină, era un tovarăș bun și vesel, credeți-mă ; când o să am ocazia, vă voi povesti câteva întâmplări amuzante despre el.

Se întoarse spre ea și, văzînd cu surprindere că se schimbase la față, zise :

– Cred că ar fi mai bine să mergeți la culcare, domnișoară. Călătoria v-a obosit, fără îndoială... Femeia de serviciu vă va conduce în camera dumneavoastră.

Și-i întinse mîna, urîndu-i noapte bună.

Minerul este fericit atîta timp cît urcă spre ziua de afară. El merge spre lumină și întunericul se înfundă din ce în ce mai adînc sub coșul în care el stă ghemuit. Dar cînd se află la lumină, cînd este pe punctul de a se amesteca printre ceilalți oameni de la suprafața pămîntului, atunci își dă seama că toți îl arată cu degetul și își spun : „Acesta este un miner !” Oricît și-ar schimba el îmbrăcămintea, oricît de bine s-ar spăla, urmele șederii lui sub pămînt rămîn, stigmatate pe care nu le poate șterge nimeni și nimic.

A doua zi, Regina își spuse : „E imposibil să rămîi în pat astăzi : ar putea da naștere la anumite bănuieli. Trebuie să cobori, să te porți în așa fel, ca și cum nu te-ar fi lovit această nouă nenorocire”.

Era în camera ei, cu toate lucrurile despachetate în jur, dar recădea adesea pe scaun, cu mîinile împreunate peste genunchi.

Atîta timp cît se aflase pe drum urcînd din negrul abis de mizerie în care se găsisese, fusese plină de voioșie la ideea că era salvată. Dar acum, ajunsă la capăt, liberă, devenise o ființă ca toate celelalte : de aceea înțelegea mult mai bine ceea ce se petrecuse. De ce își desfăcuse bagajele ? De ce nu se întorcea imediat acasă, pentru a fi de față la înmormîntarea tatălui său și a rămîne lîngă mama

sa ? Simțea că i-ar fi imposibil și totuși continua să-și frece ochii, neștiind bine dacă e trează, atît i se păreau de necrezut toate acestea... Ce i se întîmplase ? Cum de se afla ea aici ? De ce se îndepărtase de țara și de casa ei ? Nu mai era vechea Regina Aas ?... Trecuse printr-o prăpastie întunecoasă ; acum se afla iar deasupra, în lumină, la fel ca altădată. Dar de ce se schimbase ? De ce devenise cu totul altă persoană ?

În curînd trebuia să coboare, s-o facă pe tînăra nevinovată, să rîdă ca odinioară, să pară veselă și nepăsătoare. Acesta e rolul pe care trebuia să-l joace ; va ști să se descurce. Dar unde era fericirea ? Visase că va începe să fie fericită aici ; și iată că avea acum de dus o nouă luptă de fiecare zi pentru a-și ascunde taina, ca și atunci cînd locuia la matusa sa, anul trecut. Mama ei rămăsese singură, acasă ; ea însăși trebuia să se poarte ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, să simuleze liniștea și veselia. Aceasta îi era fericirea care îi era rezervată, fericirea sa !

Se ridică și-și termină toaleta. Cînd să iasă din cameră se privi pentru ultima dată în oglindă. Fața îi mai era umflată, deși se spălase cu cea mai mare atenție. Își înmuie prosopul în apa rece și-l puse pe ochii care o ardeau, apoi îi șterse cu grijă. Arăta acum ceva mai bine. Își surîse în oglindă ; da, mergea. Cine ar fi văzut-o acum nu și-ar fi închipuit că tatăl său zace la această oră pe catafalc și că poate înainte de a muri aflate adevărul despre ea.

Coborî. Industriaşul era plecat la birou. În bucătăria foarte mare şi luminoasă, două femei de serviciu erau în plină activitate ; una dintre ele, o femeie destul de bătrână, era norvegiană. Maşinile de gătit erau roşii, ustensilele strălucitoare stăteau atârstate pe perete, totul avea un aspect nou şi curat, cu adevărat plăcut. Femeia pe care Regina o înlocuia luă masa cu ea înainte de a pleca, şi îi arătă casa, dîndu-i toate lămuririle necesare. Apoi, înainte de ora prînzului plecă.

La prînz, Regina rămase singură cu Flaten în marea sufragerie. El nu vorbi prea multe, mîncă repede, apoi se retrase într-o cameră alăturată pentru a-şi face siesta. Şi ziua trecu. Ea merse la geam, contemplă vîlceaua întunecoasă şi împădurită, unde, pe alocuri, din fermele izolate ieşea cîte o dîră de fum, îndreptîndu-se spre cer. Da, era sigur : tatăl său fusese informat de tot ce i se întîmplase ei şi murise de ruşine. Suferise prea mult de pe urma copiilor.

Alte zile veniră şi trecură... Trebuia să reziste, să nu se prăbuşească în timp ce îşi vedea de treabă prin casă. Mai trebuia să fie veselă şi surîzătoare, căci aşa era potrivit la vîrsta ei. Toţi aceşti ochi străini păreau plini de bănuială ; singurul lucru important era să nu lase să se vadă nimic, dacă nu voia ca ei să ghicească totul.

Astfel, glumea cu servitorii ; şi îi arăta lui Flaten o faţă plină de veselie.

El se întorcea seara la ora opt, obosit și tăcut. După masa de seară se închidea în salonașul soției sale moarte, cu o lulea, o carte și un pahar. Regina înțelese că acest om trăia încă cu amintirea mereu prezentă a defuncției și că acel salonaș era pentru el un mic templu în care se refugia pentru a-și aduce aminte de ea.

Era o casă tihnită. Din timp în timp venea la masă câte un prieten de afaceri ; nu se discuta atunci decât despre lemne, păduri și de piețe străine. Flaten nu ieșea decât foarte rar. Regina îi era foarte recunoscătoare că el nu o întreba niciodată nimic despre ea sau familia ei. Avea toată libertatea să conducă toată casa cum voia ea ; și, puțin câte puțin, totul începu să meargă bine.

Într-o seară, la masă, Flaten ridică ochii din farfurie și o privi un moment.

– Nu arătați prea bine, domnișoară Aas. Deveniți mai palidă cu fiecare săptămână care trece, văd eu bine. Mîine merg în câteva vizite ; veniți cu mine dacă doriți : vă veți face câteva cunoștințe.

Dar Regina pretinse că-i merge foarte bine și că, pentru moment, nu se putea gândi să-și neglijeze treburile. Acestea le spuse cu puțină stîngăcie și tînăra femeie observă că, din ziua aceea, Flaten o privea lung uneori : avea impresia că era spionată, supravegheată : i se părea că vrea să-i smulgă secretul...

În fine, primi o scrisoare de la maică-sa. Înțelese, citind-o, că altă scrisoare, trimisă înaintea

acesteia, se pierduse pe drum. Maică-sa îi dădea amănunte despre felul cum decursese înmormîntarea și o muștra că nu venise și ea. Dar nimic din această scrisoare nu-i spunea Reginei că cei de acasă ar ști ceva despre trecutul ei. Deci nu din cauza ei murise tatăl său : se putu deci lăsa pradă tristeții ca într-un fel de suferință fericită, de vreme ce nu o mai chinuiau remușcările.

Camera tinerei femei se afla la etajul trei al casei. Era tapetată în albastru și avea un singur tablou : Napoleon contemplînd incendiul Moscovei. În serile dulci de primăvară îi plăcea să stea așezată într-un mic balansoar în fața ferestrei ; își lăsa privirile să-i rătăcească peste dealurile acoperite de brazi care se legănau alene, unul după altul, din ce în ce mai departe, pînă la ultimul căre se estompa albastru pe fondul auriu al cerului în asfințit. Din cînd în cînd, Regina se sprijinea în coate pe marginea ferestrei, cu bărbia în palmă. Balansoarul se oprea atunci din mișcare, apoi începea din nou... Iar se oprea și ea se apleca din nou peste fereastră. Așa privește un prizonier din închisoarea sa. Pîrîiașul susura încetișor în liniștea serii, repetînd aceeași poveste monotonă, fabricile erau tăcute iar din enormele coșuri ieșea doar cîte o șuviță subțire de fum.

„Doamne, ce-am făcut cu viața mea ? Nu mă voi mai putea face niciodată frumoasă pentru vreun bărbat ? N-o să mă mai gîndesc niciodată de-acum la nunta mea ? Ce s-a întîmplat cu mine ? Se vor

mai întoarce vreodată frumoasele zile de odinioară ?...”

Zilele se scurgeau. Continuînd să-și poarte masca de fericire, Regina era tot timpul atentă : trebuia să se supravegheze mereu pentru a nu-și uita rolul ; trebuia de asemenea să fie atentă și la ceilalți.

Cel care tănuiește un secret apăsător este totdeauna bănuitor. Uneori credea că a descoperit la Flaten un indiciu că el ar ști totul. În fiecare minut aceasta era pentru ea o teroare ascunsă. Rămînea mereu la pîndă, cîntărind fără încetare fiecare cuvînt pe care el îl spunea. Cîte gînduri, cîta nesiguranță !

De ce medicul, acest apostol milos, a ales-o tocmai pe ea pentru a-i veni în ajutor ? Luase oare legătura cu familia sa și aceasta fusese de acord, știind tot adevărul ? Se jucase oare acolo o farsă al cărei mister nu reușise încă să-l pătrundă ?

Nu era oare vreo rudă a ei persoana care îi adoptase copilul ? Avea o mătușă care trăia singură în Nordland* . Ea să fie oare cea care a luat copilul ? Și oare de aceea Regina nu trebuia să știe ce s-a întîmplat cu micuțul ei ?

Fiecare idee, fiecare ipoteză naștea altele, care o țineau trează toată noaptea, puneau în mișcare balansoarul, apoi îl opreau dintr-o dată.

De ce o trimisese medicul aici, în Suedia, lîngă acest norvegian văduv ? Oare pentru a o îndepărta

* Provincie septentrională a Norvegiei (N. tr.).

de țara sa ? Și-o fi zis, poate : „Ea va rămîne acolo, departe, va uita totul, pînă și pe copilul său, și nu va mai reveni niciodată ?...” Se gîndise să se debaraseze astfel de ea ?

Și ea, să-i lase să li se împlinească proiectele, să se resemneze oare ?

Cu cît se gîndea mai mult, cu atît ajutorul primit o apăsa și o umilea. Degeaba muncea, degeaba făcea totul cît mai bine ; nu era mai puțin adevărat că datora acest plasament aceluia care i l-au procurat. Ea nu era decît o fată decăzută, care trebuia să suporte orice pentru a-și cîștiga pîinea cea de toate zilele. Într-atît de jos ajunsese ? Uneori, la acest gînd simțea că se înroșește de mînie și de rușine ; se ridica brusc din balansoar, cu pumnii strînși... Apoi se reazeza. Ce putea face, cel puțin pentru moment ?

De ce era condamnată să sufere toate acestea ? De ce, de ce ? Era oare o oprire irevocabilă a tristului său destin ?

Primăvara înainta. Rîndunelele își construiau cuiburile sub ferestrele sale. Florile formau un covor pestriț pe pămînturile din jurul pîrîiașului. Soarele încălzea tot mai mult, pe fiecare zi ce trecea.

Uneori, noaptea, se ridica în pat și-și zicea cu vocea scăzută :

„Destul ! Acum trebuie să dormi, Regina ! Ascultă-mă, Doamne ! Nu mai vreau să gîndesc ! Vreau să dorm !“

Cu buzele strânse, se străduia să se gîndească la un lucru neînsemnat, oarecare... Se trezea dimineața, după cîteva ore de așipeală, cu sentimentul plăcut al unei victorii obținute asupra ei însăși. Așa cum făcea eforturi să se odihnească, la fel începu să facă și pentru a mîncă. Tinerețea sa lupta contra nenorocirii, ca un organism robust care învinge o boală...

Sosi și vara. În momentele sale de libertate, Regina începu să coboare în grădină, să facă cîte puțină treabă pe acolo. Un miros puternic de iarbă și de frunze verzi îmbălsăma aerul. Uneori calmul era atît de profund în această grădină, încît uita unde se află ; avea impresia că trăiește într-un mic regat numai al ei, la capătul pămîntului. Păsărelele zburau pe deasupra capului său, altele își clădeau cuiburile sub acoperis. Arbuștii în jurul ei formau parcă o tapiserie ; se așeza în iarbă ; nu vedea decît verdeța și cerul albastru, nu auzea decît cîntecul păsărelelor și murmurul nelămurit al pîrîului. Și universul întreg și amintirile urîte se ștergeau, totul pierdea în depărtare.

Într-o duminică după-masă se plimba prin grădină ; cineva o observa din verandă : era Flaten. Ea nu-l vedea și continua să umble înapoi și încolo, cu o greblă în mînă. Era îmbrăcată cu o rochie vapoasă, deschisă la culoare, iar pe cap avea o pălărie mare, de paie, peste claia neagră de păr.

„Phii ! își spuse el ; iată o fată superbă !“

El remarcase că în ultimul timp întreaga înfățișare a tinerei femei devenise din ce în ce mai înfloritoare ; culorile îi reveneau în obraji. Și, fără să-și dea bine seama de motivele care-l împingeau, el începuse să prelungească cît mai mult mesele. Cînd ea era prezentă, devenea bine dispus și uita de afacerile plictisitoare și de oboseala sa dureroasă.

— Domnișoară Aas !... o strigă el.

Ea ridică capul, speriată. Nu-l credea întors acasă atît de devreme și se simțea parcă surprinsă asupra unei greșeli. Pe cînd el se apropia, ea se înroși toată sub pălăria de paie și surîse încurcată.

— Scuzați-mă, zise ea.

Și rămase pe loc, așteptînd la capătul scărilor, sprijinită în greblă. Deoarece el o strigase doar așa, întîmplător, nu știa ce să-i mai spună.

Dar privind-o cum stătea acolo, văzu cît de frumoasă este. Mîna cu care ținea grebla era bronzată și bine făcută ; mîneca suflecată descoperea un braț alb și rotund, ușor adumbrît de un puf blond. Regina avea tenul fermecător al tinerelor femei care tocmai au născut și soarele de vară împreună cu aerul proaspăt îi adăugaseră un plus de frăgezime. Trăsăturile sale bine conturate își pierduseră asprimea și suferințele tainice dădeau feței sale energice o înfățișare suavă, neobișnuită. Ea rămăsese în picioare, pe un fond de verdeață, în rochița vaporosă și luminoasă, și aștepta cu genele sale lungi aplecate, zgîndărind nisipul cu vîrfurile pantofului.

El trebui, în sfârșit, să se hotărască să spună ceva.

- Domnișoară, făcu el, mă tem că dumneavoastră vă plictisiți de moarte aici. Mîine mă duc pînă la Göteborg ; veniți cu mine. Aceasta va face călătoria mai plăcută și dumneavoastră veți putea să mai schimbați aerul... Ce spuneți ?

Ea privi în jos și reflectă un moment. Apoi își ridică genele lungi, surise și răspunse înroșindu-se fără voie :

- Primesc cu mare plăcere amabila dumneavoastră propunere.

Dar a doua zi, cînd parcurgea cu el străzile marelui oraș, se simți cuprinsă din nou de vechea sa spaimă, această teamă bolnăvicioasă de a întîlni la fiecare răsîntie vreun cunoscut. Se simțea ridicolă, rîdea de ea însăși, dar nu se putea debarasa de această frică ce o urmărea ca o umbră.

Cînd se reîntoarseră acasă, ea își dădu seama că nu s-a putut distra cu adevărat nici o clipă în cursul acestei scurte călătorii. Aici, în mijlocul ocupațiilor sale de fiecare zi, viața îi era uneori înșeninată pe neașteptate. Dar îi era cu neputință să se veselească din toată inima cînd ar fi vrut, ca ceilalți. Căci atunci amintiri triste se ridicau în ea, împiedicînd-o să fie fericită. Chiar dacă ar pleca la capătul lumii, înțelegea prea bine că și acolo i s-ar întîmpla același lucru, mereu același lucru. Cînd ajungea cu reflecțiile sale în acest punct, balansoarul se oprea dintr-o dată. „Da, Regina, asta așa-i !

gîndea ea. Și între timp trebuie să minți de sute de ori pe zi, pentru a-ți păstra taina... Dacă ți-ai arunca masca, crezi că ar fi mai rău ?“

Dar atunci se ridica deodată, roșie de emoție :

„Aceasta, niciodată ! Trebuie să suporti situația așa cum este. Ai fi tu în stare să provoci o durere așa de mare mamei tale ?... Și tu însăși nu ești destul de umilită și fără aceasta ?...“

Comportarea lui Flaten față de Regina devenea în fiecare zi tot mai expresivă. Ea distingea uneori în ochii industriașului luciri care o nelinișteau. Avea pentru ea atenții aproape ridicole. Îi aducea cadouri de fiecare dată cînd se întorcea din vreo călătorie, ca și cum ar fi fost soția lui. Toate acestea o făceau să creadă că nu-s semne bune. Își zicea :

„Așa procedează cineva care vrea să-ți fie pe plac. Într-o bună seară te vei trezi cu el venind în vîrfurile picioarelor și ciocănindu-ți la ușă, o să vezi tu. Toți bărbații sînt la fel. Cine știe dacă nu am fost adusă aici cu această intenție ?“

Ea continua să se comporte ca și înainte, dar cînd îl privea își zicea în sinea sa :

„Da, poți veni, te aștept... O să vezi atunci cum vei zbura pe scări în jos, cu capul înainte !...“

Într-o cameră era atîrnat pe perete un portret mare al doamnei Flaten, înconjurat de un voal negru. Industriașul se surprindea din ce în ce mai des oprindu-se în fața acestei imagini, absorbit cu totul în contemplarea sa, ca și cum ar fi voia să evoce mai clar trăsăturile defunctei sale soții. Adesea se

întindea pe o canapea în fața portretului : părea că cere moartei să-l apere împotriva propriei sale ființe, să nu-l părăsească. Bietul văduv lupta cu tot ce avea la îndemână și din toate puterile împotriva destinului său.

VII

„Cît timp vei rămîne aici ? își zicea Regina. Unde vei merge după aceea ? Îți vei putea revedea mama anul viitor ? Inima ta va mai începe să guste dulceața așteptării ? Există oare o zi, o săptămînă, o lună viitoare pe care speranța ta s-o pîndească să vină ? Nu, nu. Dacă tu vei reuși vreodată să-ți privești mama drept în ochi și să te porți ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, în acea zi n-ai avea nici un motiv să o învidiezi pe fiica pierdută și trista sa nerușinare. Dar dacă, din contră, ai mărturisi tot adevărul, dacă ți-ai recunoaște toate minciunile, n-ai fi oare vinovată că ți-ai omorît mama cu propriile tale mîini ? Nu există mijloc de a scăpa din această dilemă. Ba da, doar unul singur : de a nu o mai vedea niciodată în viața ta !” —

Regina avea senzația că era condamnată la o grea pedeapsă pe viață. Cînd situația în care se afla îi apărea în toată grozăvia ei, îi venea să lase să cadă la pămînt farfuriile pe care le ținea în mînă. De la cine aștepta vreun ajutor, dacă nimeni nu putea citi

ceea ce se petrece în sufletul său ? Ideea bolnăvicioasă că dacă s-ar destăinui cuiva n-ar provoca decît un hohot de rîs o făcea să se închidă și mai mult în tăcerea sa și să arate mereu o mască surîzătoare, o prefăcută veselie. Și această idee se fixă, se cuibări puternic în ea și năștea altele, în bezna din sufletul său.

În fiecare seară, tîrziu, rămînea așezată privind drept înainte, cu ochii fixați ca pe o tablă de șah, rejucîndu-și jocul vieții.

„Ah, dacă odinioară, cînd te aflai la mătușa, ai fi procedat așa sau așa ! Își zicea ea. În lumea aceasta trebuie să te joci cu prudență și să nu te înșeli niciodată. Nu trebuia să-l lași să intre în cameră ; trebuia să tragi zăvorul : aceasta l-ar fi excitat, te-ar fi stimat și mai mult. Unele au totul la dispoziție : părinți buni și fericiți, o educație îngrijită, frați cu care se mîndresc. Se căsătoresc cu omul pe care și l-au ales ; dacă nasc vreun copil, este o bucurie pentru întreaga casă ; ele n-au nevoie să-și vîndă copiii pentru bani. Ele au darul de a juca cu discernămint, sau poate există un Dumnezeu care joacă în locul lor. Dar mai există și altele, care comit o singură greșală în partida pe care o joacă, care se înșală la o singură mișcare și toată viața lor este pierdută, pierdută pentru totdeauna.“

Și ea continua să joace și să-și rejoyce viața, străduindu-se să găsească acum ceea ce ar fi trebuit să facă atunci. Dacă ar fi procedat așa sau altfel...

Scrisorile mamei sale erau ca o adiere caldută pentru inima ei. Și deoarece nu avea nici o speranță într-un viitor mai bun, se lăsă pradă amintirilor dragi, se gîndea la mama sa, la căsuța lor de pe coastă, la păsărelele de pe plajă și la vasta întindere de valuri.

Începu din nou să se roage seara ; nu-i plăcea, dar o făcea ca un sacrificiu pentru mama sa, acesta fiind un mijloc pentru ea de a se simți aproape de scumpa ei mamă. Atunci avea impresia că-i vorbește direct. Începuse de asemenea să frecventeze biserica ; aici își regăsea naivitatea și inocența de copil, i se părea că se află între părinții săi, ca altădată.

Era o bisericuță sărăcăcioasă ; cea mai mare parte a credincioșilor erau muncitori la fabrică. În curînd se obișnuiră să o vadă în fiecare duminică pe această tînără femeie, îmbrăcată în negru, sosind cu cartea de rugăciuni în mînă și așezîndu-se într-un colț retras. Muzica orgii, cîntecul era acela care o impresiona mai mult. Ce balsam minunat pentru biata sa inimă nenorocită !

Durerea i se risipea în cîntec, în mănunchiul de voci armonioase ; orga i-o cînta în rezonanțe înalte și profunde. Și ea își amesteca vocea cu cei care umpleau bisericuța, cu senzația că așa se spovedește în fața tuturor, fără să se trădeze.

Bătrînul pastor, îmbrăcat altfel decît cei din țara sa, vorbea cu asprime în predicile sale de voia lui Dumnezeu. "Dacă ai intenția să te convertești, își

zicea ea, trebuie să faci cu totul voia Domnului. Dar presupune că Dumnezeu ar voi altceva, nu ceea ce vrei tu ; că el ar dori să arunci masca și să dezvălui adevărul !... Niciodată ! Să mă pedepsească dacă el crede de cuviință, dar niciodată nu voi renunța la ceea ce gîndesc eu !“

Și cînd cîntecele religioase reîncepeau, ea avea impresia unei ușurări imense, mărinimoase, coborîte de la atotputernicia îndurătoare, care n-o obliga cu nimic, care o alina ascultîndu-i spovedania neînțeleasă de toți ceilalți.

În toate duminicile, îl vedea intrînd în biserică pe medicul din partea locului, ținînd de brațul său o femeie în vîrstă care nu părea să fie mama lui, căci arăta ca o muncitoare îmbrăcată în haine de sărbătoare. Și totuși, cei doi erau mereu împreună, se așezau unul lîngă altul și urmăreau cîntecele religioase din aceeași carte de rugăciuni.

Într-o zi, la masă, Regina aduse vorba de cei doi. Medicul era cunoscut pentru bunătatea sa : această femeie era una dintre protejatele sale ?

Flaten își șterse ușor buzele cu șervetul, apoi începu să surîdă oarecum ciudat :

– Nu, zise el, este propria sa mamă. E adevărat că n-a fost măritată niciodată, dar și-a crescut copilul cu curaj, muncind. După ce odinioară i-a fost o povară, acum e o mîndrie pentru ea.

– Da ? Chiar așa ? zise Regina, foarte interesată.

– Da, așa este ! Fiul său o duce peste tot cu el și o prezintă tuturor : „Mama mea“. El nu caută să ascundă faptul că lucrurile nu s-au petrecut chiar după toate regulile obișnuite. Biata bătrână ar vrea să evite aceste scene care o cam deranjează ; dar fiul ei nici nu vrea s-audă. Astfel, fără îndoială că el merge la biserică doar pentru a-i face plăcere mamei sale, arătînd tuturor că este fiul ei. Aceasta a devenit un fel de idee fixă pentru el.

Ascultîndu-l pe industriaș, Regina se gîndi mai întîi la propriul său copil : fixă cu privirea un punct îndepărtat și uită limba în farfurie. Dar, la un moment dat, își aruncă ochii asupra lui Flaten și își zise : „Oare mi-a spus toate acestea cu vreo intenție ? Fii atentă, fii foarte atentă cu tine ! Mănîncă, rîzi și schimbă vorba !“

Și se grăbi să abordeze alt subiect.

Înainte de a termina însă de mîncat, Regina, gîndindu-se mai bine, își dădu seama că Flaten nu insinuase nimic. Și, brusc, ca și cum atunci i-ar fi venit acest gînd, îl întrebă :

– Dar lumea ce zice despre doctor și mama sa ?

Industriașul începu să rîdă :

– Bîrfele ? Dar credeți dumneavoastră că doctorul Lindström ia în seamă asemenea prostii ? Într-o zi, la o masă, cînd mă aflam așezat între el și pastor, a ținut următorul discurs : „Mulțumesc mamei și o felicit că a suportat atîtea și a făcut un copil. Altfel, eu n-aș fi existat azi și Dumnezeu știe cît preț pun eu pe viață !... Ascultați, domnule pas-

tor, beau în sănătatea femeilor care, fără să fie căsătorite, n-au dezertat de la menirea lor naturală și au dat naștere unor ființe rupte din carnea lor !“ Pastorul, luat pe neașteptate, bău și el. Am văzut această scenă cu propriii mei ochi.

Regina izbucni într-un rîs ciudat și se grăbi să treacă la alt subiect.

Din ziua aceea, în biserică ea se așeza întotdeauna cît mai în spate, pentru a-i avea în față pe doctor și pe mama lui. El era un om viguros și bine clădit, cu părul și barba deja încărunțite, doar ceafa roșie mai era acoperită de cîteva șuvițe negre, tăiate scurt. Lîngă el, mama sa părea mică, slăbuță și gîrbovită de ani.

De atunci, Regina uita adesea să cînte, într-atît îi dădea de gîndit această pereche pe care o avea întotdeauna în față. Această femeie îi inspira respect : nu numai că înfruntase judecata lumii și dezaprobarea opiniei publice, dar își crescuse copilul și făcuse din el ceea ce este astăzi. Și era așezată acolo, alături de el, ca și cum ar sta lîngă o operă desăvîrșită a sa.

„Și tu ? auzea ea un glas ce se ridica dintr-însa, tu ce-ai făcut ? Desigur, tu nu puteai face altfel, fără îndoială... Dar această femeie, cum a putut ? Ea nu și-a vîndut copilul, nu și-a cumpărat podoabe pe prețul vînzării lui... Și tu ? Tu nu puteai face altfel, fără îndoială... Dar această femeie cum a putut ? Ce crezi că ar gîndi ea despre tine, dacă ar ști ce ai

făcut tu ? Doamne, Dumnezeu ! Rochia, pălăria, mănușile, cu ce bani le-ai cumpărat ?...”

Astfel, sub aceeași mască surizătoare a chipului său, noi gânduri se strecurau. Într-o bună zi va cere lui Flaten un avans din salariu și-i va trimite profesorului toți banii primiți pentru a-i înapoia celor în drept.

Dar aceasta nu răscumpăra cu nimic fapta rușinoasă de care se făcuse vinovată. Această faptă va rămîne pentru totdeauna o pată pe trecutul său, pe care nu o va mai putea șterge niciodată.

Începu să fugă de biserică ; nu mai putea suporta să-l vadă pe medic cu mama sa. Și nu avea nici o prietenă, nici o distracție ! Nimic care să-i aducă o adiere curată în aerul irespirabil care o înăbușea. Tot timpul, săptămîină de săptămîină, același lucru, aceeași casă, aceeași suferință ascunsă...

Oare unde se afla copilul ei acum ? Putea fi ea atît de sigură că este bine îngrijit ?... Ah, dacă ar fi avut și ea același curaj ca această femeie !... În momentul următor acest gând o făcea să rîdă, într-atît i se părea de imposibil, de necrezut... Dar dacă ar pleca în America ?... Ar fi cu totul altceva !

Acum balansoarul se legăna pînă tîrziu în noapte. Regina rămînea la fereastră, cu privirea pierdută peste întinderea albăstrie a dealurilor, spre apus, ca și cum de acolo i-ar putea veni vreun ajutor.

Și iată că fiul ei, față de care păcătuisese atît de greu, începea să trăiască în ea într-un fel surprinzător. Și, deoarece imaginea lui nu o mai

părăsea, toate gândurile tinerei femei se îndreptară spre un singur punct : unde ar putea el să se afle în acest moment.

Era ca și cum în acest viitor care i se păruse îngrozitor de întunecos pînă atunci s-ar fi aprins o scînteie, de la care ochii nu i se mai puteau dezlipi. Și această scînteie prindea din ce în ce mai multă viață, își arunca lumina asupra viselor din zi în zi mai îndrăznețe și mai fericite, creștea și limpezea tot mai mult bezna viitorului.

VIII

Veni și toamna, cu zilele ei calde și blînde. Merii și perii erau încărcăți cu fructe galbene și roșii ; frunzișul începea să prindă în soare tonuri aurii.

Cînd Regina se plimba pe aleile așternute cu nisip ale grădinii i se întîmpla adesea să se oprească și să privească în depărtare linia șerpuitoare a înălțimilor împădurite, unde lumina se juca, iluminînd ici și colo petele roșcate din frunzișul veșted al altor arbori amestecați printre brazii și pinii mereu verzi. Cerul era adesea atît de albastru, atît de pur, că se puteau vedea limpede, la distanță de mai multe leghe, culmile izolate ale munților. Și, în depărtare, spre sud, toate dealurile care se înclinau, scădeau pînă ajungeau în cîmpia care se estompa spre orizontul vag, spre mare.

Apoi veniră zile cu furtuni și cu ploi rezezi. Când Regina fugea traversînd curtea, vîntul îi prindea adesea în păr așchii zburate de la joagăre. Iar cînd umbrele nopții cădeau, cînd storurile se lăsau și se aprindeau lămpile, camerele vaste pe care prezența celor două ființe nu le puteau umple păreau îngrozitor de pustii.

Regina avea obiceiul să rămînă în sufragerie să coasă, după masa de seară, în timp ce Flaten se afla în salonaș. Într-o seară, industriașul îi zise :

– Ascultați, domnișoară dragă, eu cred că această casă este suficient de posomorîtă ca noi să ne străduim s-o facem să pară și mai pustie. Dacă vreți, veniți cu mine ; aveți și acolo un colț de masă la care să vă așezați. Așa nici unuia din noi nu i se va mai părea atît de mare singurătatea.

Ea îl urmă, fără un cuvînt. În micuțul salonaș confortabil, unde cutiile de lucru, permițele, biroul elegant, fotografiile, toate aminteau de fosta stăpînă a casei, el aprinsese focul și flăcările răspîndeau o căldură plăcută.

Era inevitabil ca în această intimitate a lungilor seri de toamnă, cînd ea se apleca asupra lucrului de mînă iar el citea o carte, să ajungă să vorbească mai des, mai îndelung. Nu erau oare amîndoi compatrioți în exil ?

Industriașul îi povesti tinerețea lui, viața sa din Hamar, întîmplări prin care trecuse pe cînd se afla în străinătate... Și Regina aștepta ca el să-i ceară să-i povestească ceva despre viața ei. Dacă n-o

făcea, i s-ar fi părut suspect ; dacă, din contră, i-ar pune cea mai neînsemnată întrebare, ar fi obligată să-i înşire minciuni... Dar Flaten fu cât se poate de discret : poate el îi cunoştea toată povestea vieţii ? Da, n-ar fi imposibil ca el să fi aflat totul.

Şi Regina îşi mai zicea că, fără îndoială, fusese adusă în mod special aici, în acest colţ pierdut de lume, pentru ca să nu se mai întâlnească niciodată cu copilul său. Se gândiseră că-l va uita destul de repede, sub impresia atîtor noutăţi, pe acest copil, că se va îndrăgosti aici de cineva şi se va mărita, ca una din acele femei destul de nepăsătoare ca să nu-şi mai amintească de nimic. Se gândiseră ei bine ? Îi strecuraseră în mînă de milă cîteva bani, ca şi cum ai plăti o femeie de stradă : „Ia-i, sînt pentru tine. Şi de-acum copilul este al nostru. N-ai decît să dispari şi să nu mai revii niciodată“. Iată unde a ajuns ! Şi ea accepta această umilire ; mîncă, dormea, rîdea. Da, într-adevăr, accepta totul. Nu se înşelaseră în privinţa ei. Ea nu se împotrivea. Oare chiar nu mai avea nici un pic de mîndrie în suflet ?

Flaten simula că citeşte, dar adesea îi arunca cîte-o privire. Ea stătea acolo în faţa focului, aplecată asupra lucrului său de mînă, atît de tînără, atît de serioasă şi de frumoasă ! Părul ei negru, bogat, despărţit la mijloc printr-o cărare, îi forma în jurul capului o cunună ce-i acoperea urechile şi se aduna la ceafă într-un coc. Genele lungi coborîte îi dădeau privirii o umbră de mister ; gura şi-o ţinea strînsă. Peste săptămînă era totdeauna îmbrăcată cu

o rochie de lână închisă la culoare, cu o bluză peste ea, fără nici o bijuterie, fără nici o broșă, fără nici măcar un lăntișor de ceas.

– Domnișoară Aas ! La ce vă gândiți dumneavoastră acum ? zicea industriașul, ridicându-și ochii de pe carte, cu un suris.

Ea se trezea cu o ușoară tresărire. Dar își regăsea repede expresia obișnuită și răspundea, surizând și ea :

– Eu ? La nimic deosebit !

Apoi se apucau din nou, el de citit, ea de lucru.

Da, asta era, el o supraveghea pe furiș. Poate se distra pe socoteala ei, văzînd-o cum se poartă ca o fetiță nevinovată, căreia nu i s-a întîmplat nimic. Dacă ar ști el într-adevăr că ea și-a vîndut copilul unor străini pentru bani, n-ar disprețui-o ? Ar fi în stare să vină într-o seară să-i bată la ușă !

Și acul începea să facă împunsătură după împunsătură pe pînză...

Flaten ridica din nou ochii. Nu distingea decît mîinile Reginei în licărul roșiatic al flăcărilor, degete tinere și curate, fără nici un inel. Oare a purtat vreodată ? Ar fi dorit să-i pună mii și mii de întrebări tinerei fete ; le tot amîna mereu, cu o teamă nelămurită să nu fie decepționat.

Brusc, el se scula de pe scaun și îi ura noapte bună Reginei, cu toate că era încă prea devreme să meargă la culcare. Băgase de seamă că ea era foarte nervoasă. La ce se putea gândi totuși atît de mult ?

– Noapte bună, domnișoară Aas ! Somn ușor !

Ea se scula și pleca. El se așeza din nou și rămânea acolo ascultînd zgomotul din ce în ce mai slab al pașilor ei, care se pierdea pe scări. Și focul era pe terminate, căci uitase să-l mai atîțe.

Regina, așezată pe marginea patului, privea fix lămpița pe care o aprinsese pe noptieră.

Aceste gînduri despre soarta probabilă a copilului său o asaltau uneori ca o boală declanșată subit. În seara aceea îi veni brusc ideea că tatăl copilului aranjase totul. Fără îndoială, el fusese cel care, prin mijlocirea profesorului, plasase copilul la niște oameni cumsecade și care, cuprins de milă, îi dăduse această sumă de bani. Trebuie să fii puțin drăguț cu o biată fată săracă, nu-i așa? El își propunea să se ocupe de creșterea copilului, dar nu o considerase demnă pe ea să se ocupe de educația fiului său, de aceea o îndepărtase, o făcuse să-și părăsească țara. Acesta să fie adevărul? Ea putea suporta umilința, fără îndoială, însă nu pe cea venită din partea lui! Deja o făcuse să sufere mult prea mult. Niciodată nu va consimți să sufere din partea lui o nouă jignire. Trebuia să afle imediat adevărul.

A doua zi însă, alte și alte ipoteze îi veniră în minte. Toate ar putea fi adevărate, de vreme ce ea nu știa nimic precis, doar că micuțul său se afla undeva în lume... Și-l închipuia la mătușa sa din Nordland și se întreba mereu prin ce minune ajunsese povestea despre păcatul ei pînă acolo. Și-l mai închipuia la mătușa care locuia în Opland, și această posibilitate o făcea bolnavă de furie. Se mai gîndea,

de asemenea, la una din surorile lui Flaten, pe care o ştia fără copii şi care locuia chiar în Kristiansand. Şi cu cât se gîndea şi se pierdea în fel de fel de presupuneri, toate la fel de plauzibile, cu atît copilul apărea mai viu în conştiinţa sa, şi nerăbdarea de a afla ceva despre el o copleşea. Oare nu-l va mai putea vedea niciodată ? Cine ştie dacă cel puţin este bine îngrijit ?...

Totuşi, continua să alerge încoace şi încolo, să lase să se scurgă timpul, să mănînce, să doarmă, să prindă culori în obraji şi să se rotunjească, ca şi cum n-ar fi fost împovărată de această greutate ruşinoasă. Degeaba îşi făcea sînge rău, degeaba era întristată şi vărsa lacrimi. Îi era imposibil să acţioneze în vreun fel, şi îşi reproşa mereu această pasivitate, zi de zi, noapte de noapte, atît de mult, încît în cele din urmă sîrşi prin a se hotărî să-i scrie profesorului. Voia să înceapă cu precauţie. De aceea se va mărgini să-l întrebe cum o duce copilul său.

Vreme de săptămîni întregi aşteptă neliniştită un răspuns. Dar profesorul păstra tăcere.

„Da, Regina, îşi zicea ea, vezi, ei cred că scrisoarea ta e doar un moft. Au procedat cu tine ca şi cu un animal căruia i-ai luat puiul şi acum cred că tu vei putea uita totul în cîteva zile. Cine ştie ? Evenimentele le vor da poate dreptate ! Poate că părerea lor despre tine este cea adevărată.“

Și un surîs amar îi crispă colțul buzelor ; balan-soarul se opri.

Dar odată făcut acest prim pas, nimic nu o putea opri să-l facă și pe al doilea. Și totuși !... În ce direcție să apuce ? Toate drumurile duceau la profesor ; ce o să facă dacă el va refuza să-i destăinuie locul unde se află băiatul ? Ce o să facă ? Aceasta ar însemna reușita complotului urzit împotriva ei. Niciodată nu va fi în stare să-și răscumpere crima... Să plece, să meargă la profesor, să-l roage, să-l amenințe ?... Și dacă el va rămîne neclintit ?... Ce te vei face atunci, Regina, ce te vei face ?

„Doamne, Dumnezeu, ce-ai făcut ? (Opri legănatul balansoarului și-și prinse capul între mâini. Simțea că înnebunește.) Regina, Regina, ce-ai făcut ?“

Atunci începură pentru ea cîteva zile ciudate. Era în prada celei mai cumplite neliniști, hotăra rînd pe rînd asupra celor mai felurite planuri. Își ațîța din ce în ce mai mult ura împotriva acelor care îi răpiseră copilul prin violenție ; din ce în ce mai mult această faptă îi apăsă conștiința. Din ce în ce mai mult propria-i slăbiciune o revolta. Nu mai avea nici o clipă de pierdut. Nerăbdarea de a-și vedea copilul creștea în inima sa în fiecare minut. Dar ce putea face ?

Și totuși, în mijlocul acestor tulburări, un senti-ment de fericire se ridica în ea ; se simțea mai tare,

prindea gust de viață. Viitorul avea de-acum o atracție pentru ea ; nu se mai temea de ziua de mâine, de vreme ce această zi îi putea aduce o bucurie. Dar de ce mai rămânea aici, unde pământul îi ardea picioarele ? Se afla în situația unui prizonier închis pe viață, care la un moment dat descoperă un mijloc de evadare, un drum spre libertate, și care totuși încă mai ezită. De ce ? Pentru că acesta ar fi un salt riscant, un salt îndrăzneț în necunoscut.

În ziua când va începe să-și caute copilul nu va mai putea să ascundă adevărul. Aceasta ar însemna că drumul spre mama sa i-ar fi închis pentru totdeauna. Ar însemna să renunțe pentru totdeauna la familia sa, la verișoare, la mătuși ; să renunțe la căsătorie, la stima oamenilor. Va trebui să smulgă multe rădăcini dureroase din inima ei, și toate eforturile pe care le făcuse pînă în ziua aceasta pentru a-și păstra în taină adevărul ar fi zadarnice dacă ar începe să acționeze.

Daș trebuia să aleagă. Pe de o parte, copilașul o chema, o atrăgea ; pe de altă parte, numeroase voci protestau, o amenințau ; pe de o parte disprețul oamenilor, pe de altă parte propriul său dispreț. Noaptele Reginei se lungiseră. O obseda dorința tiranică de a scăpa odată de această rețea de minciuni și de ipocrizie care o înconjură. Odată copilul

găsit, va reuși, poate, să-și spele în lacrimi toate păcatele plângînd deasupra leagănului său.

Și zilele treceau. Era iarnă acum.

IX

La puțin timp după Crăciun, întorcîndu-se dintr-o plimbare, fu cuprinsă de frisoane și de o puternică durere de cap. Trebui să se culce îndată, prinsă de fierbințeli.

În camera sa, odată întinsă în pat, sentimentul zdrobitor al singurătății sale o copleși din nou. Dacă se va agrava boala?... Nu exista nici un mijloc să o cheme pe mama sa... Și dacă murea?... Ce va deveni copilașul ei?... Nu avea decît străini în jur și totul era numai din vina ei...

Dinții îi clănțăneau de febră, dar nu se putea opri din plîns; o durere ascuțită îi străbătea pieptul, schimbîndu-și locul în fiecare moment.

Una dintre servitoare veni în cameră să stea cu ea. Era bătrîna bonă norvegiancă, palidă și cu păr cărunt, care nu-l părăsise pe industriaș de la căsătoria sa. Regina o întrebă :

– Nu mai vine odată medicul ?

– Am trimis după el. Dar nu va putea fi aici decît diseară.

Așteptarea fu lungă. În cameră se făcu întuneric. Napoleon în fața Moscovei se transformă într-o pasăre sinistră. Tavanul începu să joace. O

apucă ameteala. Apoi începu să se scufunde într-o beznă arzătoare, să se scufunde neîncetat...

Fu trezită din toropeală de lumina unei lămpi ; doctorul Lindström era lângă patul ei. Îi vorbea cu o voce surdă, care ei i se păru foarte plăcută. Minteă îi era tulbure și câteva clipe i se păru că doctorul era propriul ei fiu. Nu fuseseră împreună la biserică duminica trecută ? Nu stătea el mereu lângă ea pentru a-i face cinste ?

Doctorul îi puse un termometru la subsuoară, apoi voi să-i examineze pieptul. Dar gestul lui o readuse la realitate : fu îngrozită la gândul că el putea vedea că ea avusese un copil, și-și ținu cămașa strânsă pe lângă corp cu amîndouă mîinile, zvîrcolindu-se.

Doctorul rîse, îi descleștă pîmnii și-i deschise cămașa. Ea trebui să se așeze pe pat. După ce o examină, îi spuse că nu trebuie decît să stea culcată, acoperită bine, și ieși ; cînd ajunse jos în vestibul, îl auzi spunîndu-i lui Flaten, care-l aștepta acolo, că avea o congestie pulmonară. Aceasta nu o neliniștea deloc ; un singur gînd o obseda : „Și-a dat seama de ceva doctorul ? Și, dacă știe, o va spune ?“

Se aprinse altă lampă, mai mică, și se puse un ziar în fața ei, ca să nu cadă lumina direct în ochii bolnavei.

Flaten, înfășurat într-un halat, petrecu acea noapte rătăcind de colo-colo prin casă. Figura sa devenise pămîntie. Crezuse în ultimul timp că era capabil să-și înăbușe sentimentul ce-l cuprinsese. Așa crezuse pînă în acest moment. Dar acum, cînd

ea era poate gata să moară !...

Din cînd în cînd, el se oprea în fața marelui portret îndoliat ; dar părea că nu îndrăznește să-l privească : se întorcea și pleca în altă cameră. Urca apoi pînă la camera Reginei, asculta la ușă. Dar nu se putea hotărî să intre. Apoi cobora scările alunecînd fără zgomot cu papucii săi de pîslă, cu o lumînare în mînă. Iar afară crivățul sufla și urla în noaptea neagră.

Flaten trimise apoi o servitoare pe jumătate îmbrăcată să vadă ce mai face Regina. Abia se culcase aceasta, că o sună din nou și ea trebui să urce iar.

– Cum îi merge acum ?

– Delirează tot timpul.

Și el reîncepu să se plimbe înapoi și-ncolo prin camerele pustii, cu o lumînare în mînă...

A doua zi nu plecă la birou. Dimineata, cînd doctorul Lindström coborî după ce o examinase pe fată, Flaten, cu o voce care tremura de emoție, îl întrebă, privindu-l foarte îngrijorat :

– Ei bine ?

Doctorul răspunse că spera, avînd în vedere tinerețea și vigoarea Reginei, că va putea învinge boala.

Două zile și două nopți tînăra femeie zăcu aproape în agonie. Bătrîna servitoare privea adesea fața tînăra cu fruntea atît de albă din care viața era aproape dusă, și-și spunea : „Dumnezeu știe cum se va sfîrși !...”

Într-o noapte, când bătrîna era așezată la căpătîiul bolnavei, Regina deschise ochii și o privi rătăcită :

– Ascultați-mă, zise ea cu o voce ciudată, vorbind foarte tare, scrieți o scrisoare pentru mine...

– O scrisoare ? Imediat. O scrisoare pentru mama dumneavoastră, fără îndoială ?

Pieptul bolnavei se zbătea dureros, dar Regina continua să-și ațintească privirea în cea a bonei :

– Pentru mama ? Nu. Ea este moartă. Trebuie să scrieți la... Vă voi destăinui un lucru pe care nimeni, în afară de dumneavoastră, nu trebuie să-l știe... Vedeți dumneavoastră... eu... am... eu am avut...

Dar, ca și cum ar fi ajuns la capătul puterilor, ea recăzu într-o toropeală grea și inertă și închise ochii.

Ce voise să spună ? În zadar se întreba bătrîna servitoare. Și mai tîrziu, în noapte, bolnava începu să suspine :

– Dați-mi-l ! implora ea, întinzîndu-și brațele subțiri, dați-mi-l, dați-mi-l !

– Sst, liniște ! făcu bona. Oare ce cere domnișoara ?

– Cum, nu-l vedeți așezat acolo sus și el îl ține pe genunchi ? Nu vrea să mi-l dea... L-am omorît... l-am omorît... Nu mai are milă de mine !... Blestemată... Voi muri blestemată !

Bătrîna bonă își strînse buzele și-o acoperi pe Regina cu plapuma care-i alunecase...

O lună întreagă tînăra rămase în pat. Cînd, începu să se simtă mai bine și se putu ridica între perne, era luna februarie și în fiecare zi soarele își arunca tot mai îndelung pata de lumină pe parchetul camerei.

Era îngrijită ca o prințesă : cu cele mai bune bucăți de carne, cu vinuri întăritoare. Cea mai mică dorință a sa punea toată casa în mișcare. Flaten continua să rămînă nevăzut, dar Regina îl simțea mereu aproape și știa că el este acela care veghea neconținut asupra ei.

Cînd, în sfîrșit, se putu scula, în primele ore avu impresia că se născuse a doua oară : inima îi era plină de bucurie și recunoștință.

I se părea de la sine înțeles că trebuia să folosească această nouă existență pentru a repara răul pe care îl săvîrșise în existența anterioară : de aceea i se dăruise încă o viață. Și, după ce-și va îndeplini această obligație ? Ce va face ? I se părea că vede la orizont o geană de lumină, de la care nu-și mai putea desprinde ochii.

Într-o zi ceru să i se aducă o oglindă : se urîțise. „Ei, ce importanță mai are, își spuse ea. Ce nevoie mai ai tu acum de frumusețe ?“

În timpul convalescenței, toate visele ei de viitor, puțin cîte puțin, se adunau în jurul copilășului. O rază de soare pătrundea pe fereastră pînă la ea ? era fiul său care i se strecura în același timp în inimă. Toate planurile pe care le făcea se îndreptau

spre acest copil, ca și planta care, pusă într-un colț al unei camere, crește înspre fereastră, spre lumină. Pe măsură ce Regina revenea la viață, se întorcea din ce în ce mai mult spre singura ființă care îi era dragă. Aceasta era în ea o dorință caldă, arzătoare, ca dorința de a-și regăsi propria sa inimă, dacă și-ar fi pierdut-o. Cel care a fost la un pas de moarte este mai curajos după ce a scăpat : de aceea greutatea pe care le avea de învins i se păreau acum neînsemnate tinerei femei. Familia sa, oprobriul lumii, gândul la o căsătorie, de acum înainte nu mai era nevoie să smulgă din ea toate aceste rădăcini, toate se veștejeau în umbra copilului.

Cînd stătea acolo, lăsîndu-se îngrijită și nefăcînd nimic, toate gândurile sale se concentrau din ce în ce mai mult în jurul copilului. Îl îmbrăca și-l dezbrăca ; îi cosea hăinuțe. Îl privea în ochi, avea aproape senzația fizică a contactului cu această ființă dulce și fragedă pe care o strîngea la sîn ; i se părea că mai simte încă mirosul de copil, atît de specific. Toate aceste senzații care se trezeau în ea erau amintiri din timpul șederii sale la Maternitate. Dacă intra cineva în cameră, ea se mira uneori că nu i se adusese copilul spunîndu-i-se : „L-am regăsit, iată-l !“ Și soarele de februarie își trimitea razele prietenoase prin geamurile pline cu flori de gheață ; primăvara se apropia, și ea rămînea acolo, fericită și cu ochii plini de bucurie, cu privirile limpezi, ca și cum ar fi întrevăzut o hotărîre luminoasă pe care o va lua.

Cînd își reluă ocupațiile obișnuite în casă, imaginea copilului o urmărea pas cu pas. Trebuja să aibă de acum un an, micuțul. Rîdea, avea cîțiva dințișori, zicea, poate, „mamă“... altei femei. Mîini străine îl spălau ; seara, pentru a-l adormi, o voce străină... Nu, nu mai putea suporta această obsesie ! Orice lucru pe care-l atingea o făcea să se gîndească la copil : desenele de pe plăcuțele de faianță, florile din vase, bibelourile care i-ar putea servi ca jucării. Imediat ce punea mîna pe ață și pe ac, i se părea că avea în mînă pantalonașii copilului, să-i cîrpească.

Se hotărî să mai scrie o dată profesorului : îi cerea să-i spună unde se află fiul ei în prezent. Planul îi era gata : își va lua copilul, va pleca în America unde se va ascunde și acolo își va cîștiga existența făcînd pe spălătoreasa, croitoreasa sau îndeplinind orice alte munci, numai să-i ajungă pentru mîncare ei și copilului.

Săptămîni întregi trecură, însă profesorul rămase mut și de data asta...

Într-o zi, așezîndu-se la masă, Regina avu surpriza să găsească lîngă farfurie o scrisoare pentru ea. Flaten era plecat la Göteborg și totuși scrisoarea era de la el : o ușoară neliniște făcu să-i tremure degetele cînd deschise plicul.

Într-adevăr, era tocmai ceea ce bănuia : o cerere în căsătorie.

Regina rămase un moment cu ochii fixați pe scrisoare. Era totuși femeie și se simți flatată. Astfel, nu depindea decât de ea să aibă îndată tot ceea ce o înconjura și, în plus, o înaltă poziție socială ! Industriașul era un om bun și de treabă. Dar să-i mărturisească totul ! Sau să continue o viață plină de ipocrizie ? Își aplecă fruntea : amîndouă căile erau imposibile.

Dar acum nu va mai putea rămîne în această casă. Unde să meargă ? Trebuia să ia o hotărîre. Avea puse deoparte două sau trei sute de coroane ; poate îi vor ajunge pentru călătorie.

Cînd Flaten se întoarse, o privi un moment pe Regina cu mare neliniște, foarte palid. Vorbiră puțin în timpul mesei ; cînd terminară masa, fiecare plecă la treburile sale.

Seara, tînăra femeie intră în biroul industriașului, unde acesta tocmai scria ceva.

Cînd o văzu pe Regina, Flaten se ridică nerăbdător și îngrijorat. Înțelese imediat că acum urma să afle la ce să se aștepte ; totuși, se sili să surîdă și îi oferî un scaun.

Dar ea rămase în picioare :

– Trebuie să plec în Norvegia, cît mai repede cu putință ! zise ea îndată, încercînd să-l privească liniștită în ochi.

El se lăsă să cadă greu pe un scaun, lîngă biroul său, și-și ascunse fața în mîini. După un minut, ridică privirea :

– Plecați pentru... pentru totdeauna ?

– Da... Vreau să mă duc în America.

Acum Regina nu se mai obosea să citească pe fața lui Flaten ce se petrecea în sufletul lui. Dacă el știa totul, cu atât mai rău ! În definitiv, nu era decît un străin și ea va dispărea.

— Și atunci, eu voi rămîne singur aici ? zise el, zgîriind sugativa cu penița. Bine !

Se ridică, îi întinse mîna și adăugă, cu un surîs trist :

— Ei bine, iertați-mă... Și amintiți-vă că dacă veți avea vreodată necazuri, voi fi fericit să mă chemați în ajutor.

Ea mulțumi emoționată. Dar i se părea că în inima ei nu mai era loc și pentru milă. Acum, după ce făcuse primul pas, totul în ea nu era decît grabă să plece, să acționeze în sfîrșit.

X

În lumina încă palidă a acelei dimineți de martie, arborii și casele dansau prin fața geamurilor vagonului care alerga cu toată viteza spre vest, spre Norvegia. Uneori Reginei i se părea că trenul înainta prea încet, nu cum ar dori ea. Alteori îi venea să sară din tren și să se întoarcă înapoi. Ce se va întîmpla cu ea ? Spre ce destin alerga ? Oare nu mai avea timp să revină asupra hotărîrii luate ?

Avea senzația că se îndepărtează de un rîu, pe malurile căruia își abandona toată viața anterioară.

Și tot acolo rămîneau mama sa, familia, stima lumii, speranța de a se mai mărita cîndva. Și totuși se îndepărta, sacrifica totul ; plutea spre un alt țarm, unde o aștepta copilașul său.

Dar dacă nu-și va găsi copilul ? Atunci ar însemna că a riscat zadarnic acest salt îndrăzneț în necunoscut. Va rămîne așa, pierdută, fără domiciliu, fără a mai putea reveni de unde tocmai plecase...

Nerăbdarea, așteptarea îi încordau nervii pînă la durere. Cînd trenul sosi în Christiania, ea își lăsă bagajele la gară și, fără să caute măcar un hotel, luă îndată o birjă care s-o ducă la Maternitate. Dar, odată ajunsă în birourile întunecoase ale spitalului, fu primită de șeful clinicii. Profesorul era foarte bolnav, la pat de mai multă vreme. Regina îi ceru repede adresa, ieși și se aruncă în altă birjă.

Profesorul locuia într-un cartier de vile ce se întindea de cealaltă parte a străzii Drammensvej. Birjarul își oprea din cînd în cînd calul pentru a lăsa să treacă cîte un tramvai.

Regina era atît de nerăbdătoare să ajungă la destinație, că nu se putea abține să nu-l certe pe bietul om pentru aceste mici întîrzieri. În fine, se văzu în fața ușii unui apartament, la al treilea etaj al unei case mari de piatră ; sună. O servitoare veni să-i deschidă, uscîndu-și mîinile de șorț. Nimeni nu avea voie să intre la profesor ; era foarte grav bolnav.

— Lăsați-mă să-l văd ! se rugă ea. Nu am să-i spun decît un singur cuvînt.

Femeia, mirată, o studie pe tânără. Hainele și părul îi erau încă în dezordine după călătorie ; astfel, judecînd că n-are în fața ei o doamnă „bine“, vru să-i trîntească ușa în nas. Dar Regina o împiedică, făcînd un pas înainte :

– Trebuie neapărat să-l văd ! strigă ea, cu o voce care nu admitea replică. Mergeți și chemați-o pe doamna !

– Ei bine !... Vreți să intrați cu forța !... Atunci îndepărtați-vă puțin să împing ușa ! răspunse servitoarea, enervată. Mergeți și căutați pe doamna !

În fine, Regină reuși să se facă ascultată și, puțin după aceea, o doamnă în vîrstă, cu părul alb, cu un șal aruncat peste umeri, sosi în vestibul. Ea o întrebă pe tânără cu o voce înecată în lacrimi :

– Ce doriți dumneavoastră ?

Fața Reginei luă o expresie rugătoare :

– Iertați-mă, doamnă, dar trebuie să vorbesc cu soțul dumneavoastră. Nu e vorba decît de un singur cuvînt ; și ceea ce am să-i spun este de cea mai mare importanță.

– Cum ! nu mi se permite mie să vorbesc cu el și vreți să vă primească pe dumneavoastră ? Dar cine sînteți dumneavoastră ?

Regina își trecu mîna peste frunte.

– Nu-mi cunoaște numele, începu ea. Dar faceți-mi acest serviciu și întrebați-l acum, imediat, cine a adoptat copilul meu ! S-a întîmplat exact acum un an.

Era pentru prima dată de la ieșirea sa de la Maternitate când își dezvăluia taina. Soția profesorului o privi o clipă, îi ceru câteva amănunte cu aceeași voce îndurerată, apoi îi zise :

— Bine, îl voi întreba, dacă-mi dă voie doctorul. Veniți mâine.

Și doamna intră în casă.

Puțin după aceea, Regina coborî scările. Nu avea altceva de făcut decît să aștepte pînă a doua zi. Dar dacă profesorul va muri în noaptea asta ?

Marele oraș era tumultuos, plin de zgomotele sale obișnuite ; străzile gemeau de trecători. Și totuși, Regina se simțea ca într-un deșert. Ce o interesau pe ea toate aceste ființe omenești ? Ea însăși, ce conta pentru ceilalți ? Pentru ea nu mai era posibilă decît un singur fel de viață pe acest pămînt : viața împreună cu copilul ei. Și dacă nu o va putea obține ?...

Noaptea i se păru interminabilă. A doua zi sună din nou la ușa profesorului. Aceeași servitoare veni să-i deschidă și îi spuse în șoaptă Reginei că stăpînul său este în comă.

Dar, încă o dată, Regina stăruie ca servitoarea să o cheme pe stăpîna casei. Cînd aceasta apăru și o recunoscă pe tînără, vru să plece imediat.

— Iar dumneavoastră ? zise ea cu o voce slabă și chinuită. Nu înțelegeți că noi avem alte preocupări în aceste momente ?

Regina simți că totul se învîrtește în jurul ei. O apucă pe doamnă de braț și, aproape fără să-și dea

seama ce face, se lăasă în genunchi. Soția profesorului rămase uluită. Oare această femeie era nebună ?

– Scumpă doamnă, ascultați ! un singur cuvînt !... Este vorba de copilul meu, de copilul meu ! Doar soțul dumneavoastră știe unde se află. Pentru numele lui Dumnezeu, întrebați-l, vă implor ! Vin tocmai din Suedia pentru a-mi căuta copilul. Cînd îl voi găsi, voi pleca în America cu el. E adevărat că eu am consimțit să mă despart de el, dar acum mă urmărește remușcarea pentru ceea ce am făcut ; vreau cu orice preț să-mi regăsesc copilul... Mă înțelegeți ? Întrebați-l pe soțul dumneavoastră înainte de a muri, sau voi înnebuni, o simt ; o să mă arunc în rîu ! Sînt pierdută. Ah, ajutați-mă !

Și începu să plîngă în hohote, înnebunită.

Doamna văzu cît de disperată era această femeie ; se aplecă spre ea și o mîngîie pe obraz :

– Da, da, copilul meu, calmează-te ! Îl voi întreba ceea ce dorești, numai să mai fie atît de lucid încît să-mi poată spune...

– Îmi promiteți ?... Da, mi-ați promis-o... Mergeți, mergeți repede !

Regina, pe cale de a-și pierde mințile, își fixă privirile rătăcite asupra soției profesorului.

– Da, dragul meu copil, poți conta pe mine, odată ce ți-am spus. Dar nu mă mai reține acum. Trebuie să stau lîngă el. Vino mîine.

Și doamna reintră în casă.

În fine, iată o promisiune fermă. Regina se simți mai liniștită și plină de speranță. „Mîine !“ Deci mîine va ști totul...

Porni din nou să rătăcească pe străzi. Era încă zăpăcită după emoțiile nopții precedente, din cauza nerăbdării și a neliniștii. În plus, nu mai mîncase de... nici nu-și mai amintea de cînd... Nu era decît ora 10 dimineața : încă 23 de ore de așteptare, înainte de a putea suna din nou la ușa profesorului... Ce să facă pînă atunci ?

Pentru a-și umple timpul, merge mai întîi să se intereseze cînd va pleca vaporul spre America. Apoi își luă geamantanul de la casa de bagaje a gării și se întoarse la hotel : trebuia să-și pregătească bagajele pentru marea călătorie pe care urma să o facă. Dar abia se apucă de treabă, că se și opri. Își spuse superstițioasă : „Dacă îți termini toate pregătirile, nu ți se va împlini dorința“. Și nu se mai atinse de lucruri.

La căderea serii, ieși și se îndreptă spre parcul de pe colina Sfîntului Hans. Trecînd prin fața caselor, vedea lămpile aprinzîndu-se îndărătul geamurilor, zărea uneori cîte-o față în lumină, înainte de a fi trase storurile.

„Cine știe dacă micuțul meu nu se află în acest apartament... sau în celălalt ?... Sau în cel de colo?... Și dacă, chiar în acest moment, nu e pregătit pentru culcare ?... Dar oare, mîine seară, va fi cu mine ?...“

Ajunsă în parc, pe colină, Regina se lăsă pe o bancă : extenuată de veghe și de emoție, simți brusc

un junghi în șira spinării. În curînd îi fu frig : umblase atît de mult prin zăpada care se topea, încît picioarele îi erau umede. Treptat parcul se goli ; rămase singură. La poalele colinei, orașul zgomotos se cufunda în întunericul nopții ; se aprindeau felinarele și, spre cerul de culoarea fumului, se ridicau pe alocuri coșuri de uzine, clopotnițe. Din port se auzea glasul sirenelor de pe vapoare... Cîteva stele galbene apărură pe cer.

Pe bancă, printre arbori, silueta fragilă a femeii se confunda din ce în ce mai mult cu obscuritatea din jur. Regina nu dormea ; dar nici nu era destul de trează pentru a simți cum o cuprinde frigul. Minutele se scurgeau, clipă cu clipă, minute atît de lungi față de graba celui care așteaptă !...

Abia cînd, în sfîrșit, se întinse tremurînd între cearșafurile reci ale patului de hotel, simți că revine la realitate și, din nou, sentimentul dureros al singurătății sale îi strînse inima.

În jurul ei se întindea o lume mare și necunoscută și ea era acolo singură, în mijlocul acestui univers. Ce destin îi era sortit ? Va rămîne pentru totdeauna acolo unde se afla acum, în singurătatea sa de gheață ? Va reuși oare să-și creeze în jurul ei căldura unui cămin ? Mîine... mîine... ce va fi mîine ?... Și, fără să vrea, își împreună mîinile și începu să se roage. Plîngea și se ruga. Cît de înflăcărată îi era credința ! Rugîndu-se, o cuprinse deodată o bucurie extatică. I se părea că urca pe culmi însorite, că Dumnezeu însuși îi făcea o

promisiune. Închizînd ochii, Regina revedea imaginii din copilărie ; trecea prin aceleași senzații pe care le avusese în timp ce se ruga : în jurul ei se rotunjea bolta cerului înstelată și ea zbura prin spațiu. Fiecare cuvînt din rugăciunea sa era un porumbel alb pe care îl trimitea spre Dumnezeu. Nu se mai îndoia acum de adevărul religiei ; și dacă o mai cuprindea uneori o oarecare îndoială, o considera un păcat. Nu-i așa că Isus Hristos a înviat din morți pe fiul văduvei ? Copilul său era viu ; ea nu-i cerea decît să-l regăsească ; și n-a zis el, oare : „Tot ceea ce veți cere Tatălui în numele meu, va fi dat vouă ?” Apoi adormi, plină de fericita certitudine că rugăciunea sa urcase pînă la Dumnezeu.

A doua zi dimineață, la ora 9, se grăbi să plece, prea neliniștită chiar pentru a încerca să bea o ceașcă de cafea. Mai tîrziu !

În timp ce se apropia de casa profesorului, fu mirată să vadă mai multe trăsuri oprite la poartă, un du-te-vino de lume. Cînd ajunse la etajul trei, văzu ușa apartamentului deschisă. Pătrunse înăuntru după alți doi vizitatori și, de acolo, intră într-o cameră mare, unde se aflau mai multe persoane. Ce se întîmpla aici ? Un tremur ciudat o cuprinse ; era incapabilă să mai gîndească. O zări pe bătrîna doamnă cu părul alb care plîngea așezată într-un fotoliu, în timp ce lumea se apleca spre ea. Apoi văzu că în cameră se mai afla un pat... În care se afla întins profesorul. Deci, încă nu era prea tîrziu. Regina se grăbi spre pat și luă mîna bolnavului : era rece.

Cei care se aflau în cameră își îndreptară privirile spre ea, surprinși de comportarea sa ciudată. Dar ea se duse direct spre văduvă și o întrebă cu glasul stins :

– V-a spus unde se află copilul meu ?

: Toată lumea o privea ; se simți cuprinsă de umeri de cineva. Bătrîna își ridică spre ea fața răvășită de plîns și o privi un moment plină de spaimă, căci ochii Reginei semănau cu ochii unei nebune.

Apoi, cu o mișcare plină de nerăbdare, zise :

– Nu, nu ! Nu știu nimic. N-am putut nici măcar să-mi iau rămas bun de la el.

Și, în același timp, mîna de pe umărul Reginei se făcu mai grea ; și nefericita simți că cineva o lua de acolo și o conducea afară.

XI

Pe la miezul nopții atenția unui sergent de stradă aflat nu departe de Gara de Vest fu atrasă de o siluetă care se plimba înapoi și-ncolo de-a lungul cheiului de la marginea golfului. Uneori silueta se oprea și se apleca asupra apei negre, în care ici și colo jucau dîre de lumină. Trebuie să fie o femeie, și s-ar zice că aștepta doar să sune miezul nopții și să se stingă felinarele. Deodată agentul pierdu din vedere silueta : fugi pe chei și începu să se uite cu atenție în apă. Dar

puțin după aceea, descoperi că femeia era tot acolo. Se așezase pe jos lângă un stîlp de telefon.

Sergentul socoti că era cazul să-i vorbească. Se apropie și o întrebă :

– Scuzați-mă, domnișoară, sînteți bolnavă ?

Ea ridică privirea și lumina slabă a unui bec cu gaz îi căzu pe față :

– Bolnavă ? Nu, nu sînt bolnavă.

– Așteptați pe cineva ?

– Nu pot să rămîn aici ? Nu deranjez pe nimeni.

– Unde locuiți dumneavoastră ?

– Nu pot să rămîn aici ?

– Ba da, dar trebuie să vă spun că este miezul nopții.

– Știu.

Sergentul se îndepărtă cîțiva pași, apoi se opri. Regina uită de el aproape imediat. Minutele treceau.

Contempla apa cu ochi triști.

„Nu, Regina, nu mai există iertare pentru tine. Zadarnic te rogi, Dumnezeu nu te aude. Cel care-și omoară copilul poate fi iertat ; cel care și-l vinde, niciodată. Te poți arunca în apă, dar tu știi bine că aceasta nu-i o soluție. Nu există decît un singur mijloc de a te salva : să-ți regăsești copilul ; și acum asta nu mai e posibil, nu mai e posibil...”

Se ridică și începu să meargă. Se clătina, se zbătea, ca un om care se îneacă. I se părea cu neputință să se întoarcă în acest oraș, printre toate aceste ființe cu inima de gheață ; dar în același timp

i se părea cu neputință să fugă, să dispară pentru totdeauna. Există unele momente când ai dori s-o sfîrșești cu viața, dar nici chiar moartea nu-ți deschide porțile.

Auzi în urma ei niște pași grei, zgomot de pinge : era sergentul de stradă. Veni spre ea și-i spuse că merge să-i caute o trăsură.

El se îndepărtă. Nu mult după aceea o birjă se opri în fața ei. I se părea că totul este învăluit în pîclă. Apoi se trezi așezată pe pernele trăsurii, spuse numele hotelului și se lăsă dusă, fără voință, zdrobită.

Dar pe drum îi veni în minte, brusc, un gând : „Folden, doctorul Folden... El locuia în Christiania ! Sigur, el este cel care a ținut în mînă toate firele acestei afaceri ! El a făcut să dispară copilul ; el știe unde se află acum copilul. N-a vrut ca fiul lui să îndure mizeria, s-a îngrijit de soarta lui... de fapt, intenția lui Folden era s-o ajute și pe ea, căci îi găsise un loc de muncă... În fond, oamenii erau mai buni decît îi crezuse ea...”

Birja se legăna, roțile scîrțiau pe pavaj. În acest moment erau pe Bulevardul Carl-Johann, aproape pustiu în semiobscuritate. Deodată Regina strigă birjarului :

- Birjar ! Știi unde locuiește doctorul Folden ?
- Trăsura se opri.
- Ce ? zise omul.
- Doctorul Folden ! Știi unde locuiește ?

Birjarul scoase din buzunar un carnețel pe care-l răsfoi la lumina unui felinar. În cele din urmă găsi adresa pe care o căuta și Regina îl rugă s-o ducă acolo.

Trăsura coti, o luă pe strada Universității și se opri în curînd în fața unei porți. Regina plăti cursa și trăsura se îndepărtă.

Privi în jurul ei. O placă cu numele lui Folden era fixată pe zid și lîngă ea o sonerie. Înainte de a se gîndi cîtuși de puțin la ceea ce face, Regina apăsă pe buton.

Așteptarea fu lungă. Tînăra sfîrși prin a se așeza pe niște trepte de piatră, nu departe. Din cînd în cînd auzea zgomotul cîte unei trăsuri. Un ceas bătut ora unu. Larma orașului era pe punctul de a se stinge.

Regina era prea obosită pentru a mai putea gîndi. Și totuși avea senzația că a ajuns la limita posibilului. Venind la acest om ucidea în ea orice orgoliu. Dar mai avea ea oare nevoie de acum înainte de orgoliu ?

În sfîrșit, se deschise o fereastră la etajul trei. O servitoare se aplecă și întrebă :

– Ce este ?

– Trebuie să vorbesc cu doctorul Folden, răspunse Regina.

Fereastra se închise. Cîteva minute mai tîrziu poarta se deschise și Regina urcă scara întunecată, în spatele servitoarei care ducea în mîină un felinar. Sigur, ea credea că e vorba de o vizită urgentă de

făcut la vreun bolnav ; un medic tânăr nu poate refuza să se deranjeze noaptea.

Dar, pe măsură ce urca treptele, Regina își încetinește pașii. Inima îi bătea cu putere : „Ce nebunie mai faci acum ? își zicea ea. În mijlocul nopții ! Va crede că ți-ai pierdut mințile...”

– Poftiți, zise femeia, deschizând ușa holului.

Apoi o conduse pe Regina într-o sală de așteptare, aprinse o lampă și dispăru.

O liniște de mormânt domnea în toată casa. Nu se auzea nici un zgomot de afară. O pendulă ticăia pe perete. Lampa aproape goală începuse să fileze. Perdelele și ușa albă erau singurele obiecte vizibile în penumbră. Regina zăcea prăbușită pe un scaun. Secunde se scurgeau.

În sfârșit, se auziră niște pași apropiindu-se. Ușa se deschise și Folden intră. Nu se schimbă, doar în loc de mustață purta barbișon. Se îmbrăcase la repezeală ; avea în jurul gâtului un fular de mătase în loc de cravată. Salută și se opri în mijlocul camerei.

– Bună seara, doamnă, zise el. Ei bine, plecăm ? E un caz grav ?

– Bună seara ! zise Regina, ridicându-se de pe scaun.

Lui i se păru cunoscută această voce : se apropie puțin mai mult. Apoi se opri dintr-o dată, împietrit. Regina nu știa ce să mai spună și rămaseră amândoi așa, privindu-se în tăcere. În sfârșit, el își trecu mâna peste ochi ca și cum voia să fie sigur că nu visează, apoi întrebă încet :

– Ce-i ?... Ce este ?... Nu vă înșelați, domnișoară ? Sînteți sigură că aveți nevoie de un medic ?

Această atitudine jalnică o trezi pe Regina. Mai întîi voi să izbucnească în rîs, apoi simți că ea e mai puternică.

– Iartă-mă, Folden, că te deranjez la această oră din noapte. Dar trebuie să știu unde se află copilul meu. Te-ai ocupat tu de el ? Unde l-ai dus ? Dacă nu-mi spui imediat, acum, nu mai răspund de ceea ce va urma !

El făcuse cîțiva pași spre fereastră ; se grăbi să închidă ușa ce dădea în camera alăturată și trase draperia. Apoi se întoarse spre ea, uluit :

– Copilul tău ? șopti el, tu ai... un copil ?... Ești măritată ?...

Regina izbucni deodată într-un rîs nervos. Rîsul ei sună ciudat în liniștea casei adormite. Folden se apropie de ea, cu o mișcare involuntară.

– Ai grijă, îi spuse ; ceilalți dorm... Dar explică-mi ce ai vrut să zici. Cum poți crede că eu... copilul tău ?...

El se opri deodată și-și trecu mîna peste frunte, ca și cum în mintea lui s-ar fi născut un gînd.

– Bună seara, Folden, zise liniștit Regina. Acum văd că m-am înșelat. Bună seara !

Și se îndreptă spre ușă.

Folden o apucă de braț.

– Dar spune-mi, ce s-a întîmplat, Regina ? Ce palidă ești ! Ești atît de schimbată. Ai avut vreo

nenorocire în viață ? N-am mai avut vești despre tine... Pot să te ajut cu ceva ?

– Nu ! răspunse Regina, eliberându-se. Nu mi s-a întâmplat nici o nenorocire, iar tu nu-mi poți fi de folos cu nimic. Bună seara, bună seara ! M-am înșelat.

El se oferă s-o însoțească pînă acasă. Dar ea îl refuză hotărîtă. Trebui totuși să coboare cu ea, să-i deschidă poarta. Rămase un moment privind-o cum se îndepărtează în josul străzii. Își zise : „Trebuie să fie nebună ! Numai să nu vrea să-ți facă neplăceri !...“ Se gîdea la soția lui.

Traversînd Bulevardul Carl-Johann, Regina întîlni un om bălăbănindu-se, care-i aruncă cîteva vorbe. Ea o luă la fugă ; omul porni după ea. În sfîrșit, zări un sergent de stradă : merse la el și-l rugă s-o conducă acasă.

XII

Cămăruța de hotel era mai degrabă întunecată ; doar slaba licărire a unui bec cu gaz, venind din stradă, lumina puțin parchetul. Regina era întinsă îmbrăcată în pat, cu șireturile ghetelor desfăcute, cu mîinile sub ceafă și cu ochii întredeschiși.

Sînt multe dureri care fac ca inima să caute ușurarea în lacrimi ; sînt altele care te fac palid și mut. Dar mai sînt și unele despre care se spune că

te poartă pe un sloi de gheață în derivă, de pe care pîndești zadarnic un colț de pămînt, o corabie, un mijloc oarecare de salvare. Acela pe care nenorocirea îl aduce aici nu scoate nici un vaiet, nici un suspin, nu varsă nici o lacrimă. Fără îndoială, mai întîi rămîne paralizat. Dar în curînd începe să sape cu unghiile o gaură în sloiul de gheață, scobește pînă desprinde o bucată și din această bucată își face o vîslă. Putea fi înainte un biet nenorocit ; iată-l acum un om puternic. Nu luptă pentru a-și salva viața. Nu. Se ridică numai pentru a înfrunta fatalitatea, destinul...

După ce se răsucise în pat mai multe ore, Regina se ridică și își trecu degetele peste ochi.

– Ce ! ai vrea să plîngi ! nu-ți lipsește decît asta ! zise ea cu voce slabă. N-ai urlat destul pînă acum ? Ca și cum asta te-ar putea ajuta cu ceva !...

Și se puse pe rîs, un rîs scurt, sinistru. Apoi se întinse iar în pat, cu palmele la ceafă.

Acum cîteva ore i se păruse că se află aproape de o poartă întredeschisă, prin crăpătura căreia își putea vedea copilul. Acum poarta se închisese, iar ea era aruncată afară, în întuneric. Nici o speranță, în oricare parte s-ar fi întors. Copilul putea fi tot atît de bine în Christiania, ca și undeva la țară. Sau ar putea fi în alt oraș, în nord, în vest, în est, în sud, chiar în Norvegia, sau în altă țară. Imposibil să afle ceva despre el. Profesorul fiind mort, nimeni nu-i putea da Reginei nici cea mai mică indicație. La Maternitate nimeni nu-i putuse răspunde la

întrebări. Cît despre doctorul Folden... Trebuie să fi fost nebună să presupună că un om de teapa lui ar fi fost capabil să facă o faptă atît de onorabilă ca aceea pe care i-o atribuisse.

„Regina, nu-ți mai rămîne altceva de făcut decît să renunți la visul tău himeric. Există un complot urzit împotriva ta, de ființe omenești sau de o putere mai înaltă, nu știu, un groaznic complot. Crezi tu că un Dumnezeu iubitor ar putea permite să fii aruncată dintr-o nenorocire în alta ? Nu, nu ! Răul triumfă astăzi. Răul vrea să facă din tine o victimă pentru jertfele sale. Și tu nu vei mai putea rezista ; va trebui să consimți la renunțarea care ți s-a impus... Nu există nimic în tine pentru o rezistență veșnică ?“

Un tremur îi îngheță sîngele. Deodată se ridică în picioare, privind fix înaintea sa, cu mîinile la spate. Licărirea felinarului îi lumina slab fața.

„Să revin la viața dinainte, să încep să trăiesc o viață de fiecare zi... acum ? Să renunț la orice căutare ?... Cu neputință... Poate că nu mai există nici o soluție ; dar atunci trebuie să-ți creezi tu una. Ești capabilă ?... Amintește-ți că întreaga lume, că poate chiar Dumnezeu cu îngerii lui au complotat împotriva ta ! Te simți în stare să-ți înfrunți, cu orice preț ?“

O cuprinse un nou fior și strînse pumnii.

„Începînd de azi, Regina, fără lacrimi, fără rugăciuni ; acestea n-ar fi decît mijloace de a te păcăli singură. Trebuie să rîzi, dar cu un rîs de

gheață. Asta te va scuti de decepții. Să vezi dușmani peste tot - încă un mijloc de a nu te lăsa înșelată... Și apoi, acționează, acționează !... Ești oare capabilă să învingi totul, să înfrunți întregul univers ?... Acum să am doar tăria să pot suporta totul. În definitiv, ce mă mai interesează de-acum înainte viața, moartea, stima oamenilor, toate aceste prostii ? Ce mă mai interesează conștiința, această mincinoasă, această șarlatană, care întotdeauna nu mi-a făcut decît rău ? Cît despre Dumnezeu, poate să-mi ia viața, să mă arunce în iad ; nu mă va putea împiedica să-l acuz și să-i spun : «Tu mi-ai dat o viață plină de suferință ; nu mi-e frică de chinurile veșnice !»“

Și Regina își strînse și mai tare pumnii.

„De acum înainte nu voi mai avea nici speranță, nici credință, nici iubire. Nu mai vreau decît un singur lucru : vreau, vreau să-mi găsesc copilul. Și-l voi găsi ! Și mă voi răzbuna pe aceia care m-au chinuit !“

Pe măsură ce aceste gânduri îi treceau prin minte, Regina devenea tot mai stăpînă pe sine. Își dădu seama că e obosită și că începe să-i vîjîie capul. „Nici nu-i de mirare, își zise ea. De atîta timp n-ai mîncat și nici n-ai dormit !“ Își trecu mîna peste frunte. „În primul rînd să-ți recapeți puterea.“

Aprinse o lumînare și o puse pe noptieră ; apoi își aminti că adusese din Suedia cîteva sandvișuri în poșetă și de care nu se atinsese încă. Le luă și le mîncă. Pîinea se întărise, dar ea se strădui s-o

înghită și apoi bău un pahar de apă. Era ora patru și liniștea nopții era deplină.

Cînd **termină** de mîncat, se dezbracă și se culcă. Și își mai spuse o dată :

„Nu-i momentul să te frămînti în zadar sau să plîngi. Trebuie să dormi, dacă nu vrei să-ți pierzi mințile.“

La fel ca altădată, se strădui să-și fixeze gîndul asupra unui **lucru** cu totul neînsemnat. Și, cum era epuizată de nopțile de veghe, o fură somnul, pe cînd auzea mereu o voce energică ce-i ordona : „Dormi, dormi !“

Cînd se trezi, soarele pătrunsese în cameră și era ora 11. Se simțea încă obosită și mai ațipi vreo 2-3 ore. Apoi, cînd se deșteptă, sună să-i aducă o cafea și, după ce o bău, rămase culcată, gînditoare.

Acum trebuia să ia o hotărîre. Simțea un sentiment de ușurare la gîndul că era singură pe lume și că nu trebuia să ceară sfatul nimănui. Putea să-și facă cele mai îndrăznețe planuri, nimeni nu o va trage la răspundere. Rămase culcată, cu mîinile sub cap...

Nu, nu ; hotărît, era cu neputință să-și schimbe felul de a gîndi. Ar fi însemnat să se condamne la o tortură veșnică ; ar fi însemnat să ucidă orice vis de viitor ; ar fi însemnat să dea dreptate dușmanilor săi. Și nu voia asta.

Dar trebuia acum să stabilească ce avea de făcut și, mai ales, să nu facă greșeli. Și, în timp ce, întinsă în pat, Regina cîntărea și recîntărea, trecea totul

prin ciur, avea senzația că înaintează pe pipăite prin beznă, unde cel mai mic pas greșit ar putea să o coste viața.

Vedea un punct luminos în depărtare ; acolo trebuia să ajungă. Pentru asta va fi poate nevoie de timp, ocoluri, decepții, crime... dar trebuia să ajungă acolo cu orice preț.

Existau atâtea drumuri pe care ar putea merge pentru a înainta !... Să facă de exemplu pe cerșetorea, să bată la ușile familiilor bune, să le stîrnească mila, să întindă mîna, să primească ce s-or îndura să-i dea, să se tîrască prin praf, să se umilească, cum a făcut-o azi-noapte la Folden, atît de tîrziu ! își spuse ea. Vrei să-ți continui soarta ? Nu, de o mie de ori, nu ! Destul cu umilința !

Îi mai rămîneau și alte căi... Să încerce cu viclenia ? cu amenințările ?

Îi trebuiau bani, în ambele cazuri ; și nu-i avea. Era gata să plece, să plece departe și poate pentru mult timp. Dar îi trebuiau bani.

Și apoi, să amenințe ?... Pentru aceasta ar trebui să știe mai întîi cui să se adreseze ; apoi, să-și dovedească drepturile... Dar ea nu știa nici măcar numele copilului său... Chiar dacă ar ajunge să-i descopere pe cei care l-au adoptat, ei ar putea oricînd să nege acest lucru, să inventeze orice poveste, de vreme ce profesorul nu mai era în viață.

Nu, nu-și va putea atinge țelul decît prin viclenie. Trebuia să surîdă și să-i ia pe nepregătite... Dar dacă copilul fusese luat de cineva din propria

sa familie ? Trebuia să ajungă și acolo pe neașteptate, înainte ca ei să aibă timp să-i pregătească primirea...

Dar în cazul în care va fi obligată să călătorească departe și timp îndelungat, să urmărească vreun indiciu luni întregi și poate ani ?... Bani îi erau indispensabili : poate că va trebui să cumpere anumiți oameni. Și bani nu avea. Era singură aici, la un hotel oarecare, cu câteva sute de coroane la ea. Să înceapă cu această sumă neînsemnată, să riște de a se vedea într-o bună zi fără un ban în buzunar, expusă la noi insulte ? Nu, aceasta nu !

Continuă să-și bată capul, făcînd o mie de planuri absurde pentru a face rost de bani, pînă cînd imaginea lui Flaten îi apărură în fața ochilor. Nu-i spusese el oare că ar fi fericit să-i stea la dispoziție la nevoie ? Dar ei îi trebuiau mulți bani, și să meargă să-l roage fierbinte, să-i explice cum stau lucrurile, să mai primească ajutoare cu prețul umilinței, nu, nu va consimți.

Dar dacă industriașul îi cunoaște secretul ? Dacă sora lui era cea care adoptase copilul ?

În nici un caz ! Atunci nu i-ar mai fi propus să se căsătorească cu el.

Și totuși... așa să fie oare ? Dacă se gîndea bine, își amintea că în mai multe rînduri Flaten spusese anumite cuvinte cu două înțelesuri. Oare nu știa el ceva ?

Rămase așa, cu ochii fixați asupra acestei posibilități ca asupra unei slabe licăriri de lumină în

străfundurile beznei de nepătruns ; dar, în tot cazul, ea nu o vedea decît pe aceasta.

Mai era o soluție : să părăsească totul... Să-i lase pe ceilalți să triumfe ! da, nu-i așa ? Niciodată n-ar accepta asta !

Ceea ce știa sigur, era că Flaten avea bani. Prin el ar putea ajunge să fie și ea bogată, bogată și puternică... Ce perspective se deschideau în fața ei acum, la acest gând !

Trecu o oră. Regina se zvîrcolea în pat, se răsucea. Încerca să mai caute și alte soluții, cu sentimentul obscur că cea pe care o întrezărise nu era aceea care ar fi trebuit, că era pe punctul de a face un pas greșit. Dar nu mai vedea nici un alt drum deschis. Ba da, unul singur – să sfîrșească odată pentru totdeauna, să se arunce în apă. Dar acesta era un lucru mai laș decît soluția cealaltă, atît de posibilă. Într-adevăr, dacă Flaten știa totul, da, prin el, își va putea regăsi copilul ! Nu va voi chiar ea să încerce să scoată lucrurile la lumină, se va hotărî oare să dispară ? Ah, nu, pentru nimic în lume, nu va renunța la această șansă. Luminița pe care credea că o vede în fundul beznei nu era, poate, singura. Dar ochii Reginei nu mai vedeau altceva ; și privind, privind mereu, micul punct luminos sfîrși prin a i se părea de o strălucire orbitoare.

Se sculă și se îmbracă. .

Cînd cineva se află într-o situație disperată, nu-i trebuie mult ca să acționeze ; în curînd Regina îi scria industriașului. Regreta că a plecat, zicea ea ;

își amintea de bunătatea lui și-i cerea să binevoiască s-o primească din nou în casa sa.

Brusc, lăsă joc tocul și-și prinse capul în mâini : „Doamne, Dumnezeule ! Nu mai există nici o altă cale ? Ba da ! auzi ea o voce ironică : să te arunci în apă !“

Se așternu din nou pe scris. Apoi se opri a doua oară.

„Dar ce ți-a făcut acest om de vrei să te folosești astfel de el ?“

Regina trebui să se scoale și să se plimbe prin încăpere.

„Nu, nu mi-a făcut nici un rău. Dar alții nu s-au servit de mine, deși eu nu le făcusem nimic ? Mai întâi... Folden. El s-a servit de mine pentru a-și petrece plăcut o vară. Ar fi trebuit să știe că pentru plăcerea sa rănea o inimă, irosea o viață. Și totuși a profitat de mine iar acum Dumnezeu îl lasă să trăiască fericit... Și la Maternitate ? S-au servit de mine și ei, pentru a-și învăța meseria. Puțin îi interesa pe ei că eu eram gata să mor de rușine !... Și necunoscuții care mi-au luat copilul cu ajutorul profesorului, și ei s-au servit de mine. E adevărat că există un Dumnezeu !... un Dumnezeu pe care degeaba l-am implorat... Fără îndoială, și el crede că tot ce e legat de o fată tânără și săracă, așa ca mine, nu prea are mare importanță. N-are decît să se tînguiască, de ce să-i dai atenție ?... O familie vrea să aibă un copil ? Ei bine, să se servească de această fată pentru asta. Ea va rămîne poate

nefericită o viață întreagă : ce contează ? Cui îi pasă de o biată fată săracă, așa ca ea ?“

Regina se așază din nou și continuă scrisoarea, cu buzele strânse. Dar dintr-o dată îi veni un gând care îi opri din nou penița :

„Nu erai tu stăpînă pe faptele tale ? Nu te-ai hotărît tu singură să-ți părăsești copilul și să-l dai străinilor ?“

Se sculă din nou și începu iar să se plimbe. Și îndată reuși cu efort să descopere argumentele ce-i trebuiau pentru a răspunde și acestui scrupul.

„În fond, nu, nu eram liberă. Soarta cea rea pîndește întotdeauna momentul cînd sîntem slabi și fără apărare. Și atunci ne copleșește. Atunci ne silește să părăsim tot ceea ce avem noi mai de preț. Și apoi ? Cînd ne căim, cînd vrem să ne reparăm greșeala, atunci, ca și un cămătar căruia mizeria ne-a impus să-i încredințăm cele mai scumpe bijuterii, ne aruncă în stradă, zicîndu-ne: «Erai liber să hotărăști. Tîrgul a fost făcut corect. Ha, ha, ha !...»“

Și tînăra femeie se așază din nou și termină scrisoarea. Cînd o sfîrși, respiră mai ușurată.

Mai tîrziu, pe cînd rătăcea la întîmplare pe străzi, arunca priviri repezi trecătorilor pe care-i înîlnea și-și spunea :

„Nu mă mai priviți așa ! Nici voi nu valorăți mai mult decît mine !“

Acum o pornise spre punctul luminos unde o aștepta fericirea ; nu mai exista cale de întoarcere.

Această căsătorie – căci, revenind lângă Flaten, însemna să consimtă să devină soția lui –, cât va dura oare? Cât timp va trebui să sufere în tăcere, cu răbdare, să comită crime și să le ascundă, să joace o comedie și să simuleze dragostea? Cât timp?... Când îi va fi permis, în sfârșit, să se așeze strângînd la sîn corpul plăpînd și tremurînd al copilului său, să-și spele toate păcatele plîngînd?... Regina nu voia să se gîndească la toate aceste lucruri. Era mai bine să se bucure că făcuse un prim pas pe noul drum pe care viața ei o pornise. Când cineva urcă un munte, nu-i momentul să-și spună că după acest munte mai există un altul, mai înalt, de trecut.

Pe înserat, tînăra femeie trecu prin fața unei biserici ale cărei uși erau deschise și în care văzu că intră cîteva persoane. Fără să se gîndească prea mult la ceea ce face, intră și ea, pentru a-și mai trece timpul. Biserica era luminată, cîntecul orgii o umplea. Atunci Regina își aminti că era duminică și că aceasta e vecernia... Nu era decît de cîteva minute acolo că se simți gîduită. Aici, în mijlocul acestor suflete pioase, în această lumină, în această muzică, avu impresia că e un geniu rău apărut într-un loc sfințit. Iar cînd pastorul urcă în amvon, ea își părăsi locul și se strecură afară, fără zgomot. Ajunsă pe trepte, se așeză cu capul în pumni.

Vorbele pastorului îi ajungeau la urechi ca un bîzîit îndepărtat. Nu-și întindeau oare mîinile spre ea puteri pline de bunătate ca s-o salveze? Nu-i promiteau ele să-i arate drumul care ducea la

copilul său, numai pentru ca să se arunce ea în brațele lor ?

Dar ce ! încă o criză morală, încă o revoluție ! Nu, îi era peste putință să mai suporte o dată astfel de zguduiri. Nu mai avea forța necesară...

XIII

La familia Flaten avusese loc un mare dineu. În noaptea rece de iarnă, vîlceaua se umpluse de sunete clare : erau clopoțeli săniilor care, una cîte una, zburau pe drumurile largi, în toate direcțiile, pînă cînd bezna înghiți și ultimul licăr al felinarelor lor. Printre dealurile întunecate acoperite cu brazi se înălța marea casă luminată, unde se mai vedeau încă lămpi trecînd încoace și încolo, în spatele geamurilor celor două etaje... Apoi totul începu să se stingă, fereastră după fereastră, mai întîi sus, apoi jos. În curînd nu mai rămase luminată decît o singură fereastră.

Domnul Flaten își făcuse rondul prin toată casa ; intra acum în dormitor, cu ciucurii halatului fluturîndu-i. Era puțin palid, puțin obosit după băutură și dans. Se opri în mijlocul camerei și o privi un moment pe Regina, care, într-un capot de culoare deschisă, fuma o țigară, întinsă într-un fotoliu.

Și ea era palidă, dar însuflețirea seratei îi colorase obraji. Ochii ei aveau o strălucire ciudată... Cît de frumoasă i se părea ! Rochia de mătase galbenă și gulerul mare cu broderii venețiene erau

așezate pe spătarul unui scaun, iar pe o comodă luceau în lumina slabă a lămpii câteva bijuterii.

- Ei bine, totul a mers de minune, nu-i așa ? o întreabă Flaten pe soția sa.

- Foarte bine ! Au fost oameni foarte plăcuți, răspunse Regina, continuînd să fumeze.

El începu să-și descheie halatul și se văzură marele plastron alb cu butoni de diamant și cravata albă. Se dezbracă, se așeză un minut pe marginea patului și o privi pe soția sa ca și cum ar fi așteptat ceva. Dar ea fuma întruna și nu-i dădea nici o atenție.

- Dansezi minunat, zise el surîzînd.

- Și totuși n-am învățat niciodată.

- Ai văzut cum îți admirau oamenii rochia ?

El zîmbea ca un copil care se bucură de o jucărie.

- Am auzit mai ales ce-și șopteau femeile în spatele meu.

- Ce ziceau ? întreabă el, încruntîndu-se cu teamă.

- Eh ! nu contează ! Dar am auzit totul, și voi ști să-mi amintesc atunci cînd va fi cazul.

- Nu vii să te culci ?

Își urcă picioarele în pat și se înfășură în plapumă.

Afară zăpada lovea încet în geamuri și vîntul gemea.

Urmă un moment de liniște. Regina îl privi pe soțul său și după o clipă zise :

- Dacă ți-aș spune numele femeilor care m-au jignit m-ai răzbuna ?

- Te îndoiești ? răspunse el cu un surîs de reproș. Să vedem, despre cine e vorba ?

Ea continua să-l privească : cu toate că Flaten făcea eforturi pentru a dovedi interesul, uneori ochii i se închideau. Aceasta, pentru că dansase, bietul de el. Ea fusese cît pe ce să izbucnească în rîs în fața acestui spectacol.

„Haide ! își spuse ea, hotărît, trebuie s-o sfîrșim odată !...”

În timpul celor cinci luni care se scurseseră de la căsătoria lor, ea nu încetase să amîne și iar să amîne ziua cînd va începe să-și pună în aplicare planurile. În timpul călătoriei de nuntă - cîteva săptămîni petrecute în străinătate - ea își spusese : „Aștept pînă la întoarcere“. Și după ce se întorseseră, ea voise să aranjeze puțin casa. Nu voia să recunoască în sinea ei că acest soț, atît de bun, atît de îndrăgostit de ea, producea asupra ei același efect ca și focul unei sobe încălzite asupra celui care vine de afară înfrigurat. El provoca sentimente nobile în inima Reginei, atît cît mai era ea în stare de așa ceva. Să găsești dintr-o dată pe cineva pentru care să fii totul pe lume, era un lucru atît de nou pentru ea ! Și astfel pierdea puterea de a mai face ceva. În lumina fericirii lui Flaten, forțele rele care o dominaseră pe Regina se estompau.

Dar cînd descoperi la el cîteva defecte, instinctele ei reapărură : mii de reproșuri asupra comportării lui se treziră atunci în Regina. Dar ea

amîna, amîna mereu. Era o senzație minunată să se lase purtată de valurile vieții și se temea de ora cînd va deveni iarăși ea însăși.

El începu să hîrcîie dregîndu-și glasul – suferea de o bronșită cronică și uneori îi producea repulsie soției sale.

– Nu vîi să te culci ? întrebă el, după ce scuipă în batistă.

„Nu ! am lungit-o destul !... În seara aceasta trebuie !“ își zise ea, întorcîndu-se pe o parte.

Și, cu ochii fixați asupra fumului țigării, ca și cum brusc i-ar fi trecut prin minte un gînd, zise :

– Spune-mi, dragul meu, există un lucru despre care nu mi-ai vorbit niciodată...

– Da ?... ce anume ? răspunse el, cu o voce somnoroasă.

Ea continuă, trăgînd un fum după altul :

– Nu mi-ai explicat niciodată cum am fost eu angajată în casa ta.

Ea își coborî pleoapele, însă îi studia printre gene fiecare trăsătură a feței.

– Este o poveste pe care ți-am spus-o de o sută de ori.

– Ba nu, deloc !... Nu-mi spui niciodată nimic, îmi ascunzi totul.

– Dar, scumpa mea, n-am ce-ți ascunde, păcatele mele, răspunse el rîzînd. Scrisesem prietenului meu, profesorului Gregersen, pentru a-l ruga să-mi facă rost de o menajeră norvegiancă... asta-i.

– Dar de ce te-ai adresat profesorului, tocmai lui ?

Își deschise ochii, ca și cum ar fi căutat privirea soțului său, pentru a-i surîde.

– Dar, scumpa mea, noi ne-am născut în același oraș, Gregersen și cu mine ; a fost unul din tovarășii mei din tinerețe... Și, din întâmplare, i-am vorbit de asta într-o scrisoare... Dar văd că ție nu-ți arde de culcare în noaptea asta ? adăugă el bosumflat.

Ea își aruncă țigara. Trebuia să se stăpînească să nu se ridice brusc și să lase să-i izbucnească nerăbdarea și mînia. Dar se strădui să surîdă și privi în tavan.

– Ia spune, continuă ea dînd din cap cu un aer mirat, unui doctor care conduce o maternitate, ca prietenul tău, profesorul, trebuie să-i treacă prin fața ochilor multe femei ciudate, nu ?

– Desigur ! Poți să fii sigură de asta.

Ea îi aruncă o privire rapidă ; tremura, neliniștită.

– Și dacă ți-a trimis una din acele femei ? replică ea.

– Ce idee ! făcu el, căscînd.

Nu, omul acesta nu știa nimic. Și pentru a-și șterge din minte ultimele temeri ce i-ar mai fi putut rămîne, Regina se ridică, se așeză pe marginea patului și luă în mîini capul soțului său, surîzîndu-i cu tandrețe.

Fericit, el voi s-o atragă înspre el, dar ea se opuse, ca în glumă :

– Ascultă, dragul meu, tu ești într-adevăr un soț cu totul aparte.

– Eu ?

– Da, tu ! continuă ea îndrăzneță. Se pare că nu ții în mod deosebit să știi ceva despre trecutul meu. Nu m-ai întrebat niciodată despre asta.

O expresie dureroasă apărui pe fața lui Flaten :

– Adevărat. Dar tu ai fost întotdeauna atît de rezervată, atît de zgîrcită în cuvinte cînd era vorba de viața ta personală.

Și, mîngîindu-i părul, adăugă :

– Dar sînt fericit, foarte fericit să te am așa cum ești... Nu pot pretinde să am totul dintr-o dată ; mai tîrziu, cînd ne vom obișnui unul cu celălalt, și cînd tu vei avea deplină încredere în mine, confidențele vor veni singure, înțelegi ?

Și o privi cu un aer fericit.

Încă o dată, aceste cîteva cuvinte iubitoare o impresionară pe Regina : simți o văpaie în inimă, hohote în gîtlej. Dar se stăpîni și adăugă repede :

– Spune-mi, mi se pare că sora ta căsătorită care locuiește la Kristiansand voia să adopte un copil. Trebuie să fie foarte plictisitor pentru ea să trăiască singură !

Din nou, era atentă la orice tresărire a feței lui ; și, zîmbind, continuă :

– La vară, cînd vom pleca în Norvegia, vom merge să o vizităm pe sora ta, nu-i așa ?

– Da, sigur ! O să-i facă plăcere, cu siguranță... Și i-ai expune ideea ta cu adopțiunea.

El izbucni în rîs, un rîs sincer, care venea din inimă.

Nu mai exista nici o îndoială acum : el nu ştia nimic. Cît despre sora lui, copilul nu se afla la ea.

Regina se hotărî în fine să se dezbrace ; cînd se culcă, Flaten deja sforăia. Ea privi capul mare al soţului său, pe pernă, lîngă ea. Ce somn, cu pumnii strînşi !

Dansul îl istovise cu totul. De altminteri, numai constrîns fusese de acord cu propunerea făcută de soţia lui, brusc, pe la mijlocul mesei, de a organiza după cafea un dans în saloanele de la etajul doi, – „pentru a alunga strigoii“ –, cum spusese ea.

Acum, cel puţin, Regina ştia ceea ce dorea asupra celui mai important lucru care o interesa.

În timpul nunţii, în faţa altarului, tînăra femeie îşi făcuse singură curaj, repetîndu-şi mereu că Flaten era unicul ei salvator, singurul care o putea scăpa din situaţia îngrozitoare în care se afla. Şi acum ? Un singur lucru, în această unire, mai conta, care ar fi putut ajuta planurile Reginei : bogăţia soţului său. Dar el însuşi ?

Veioza arunca reflexe verzui asupra figurii lui Flaten : mărul lui Adam urca la fiecare inspiraţie şi Regina rămase întinsă, cu ochii fixaţi asupra acestui gît care se mişca continuu.

Vai ! oare din nou acţionase într-un moment cînd puterea sa de judecată era orbită de disperare ? Îşi va reveni oare, ca să se gîndească cu spaimă la ceea ce făcuse ? Şi dacă această căsătorie,

deși atât de bine gândită, nu o va apropia de țelul fixat ? Dacă, din contră, își va pierde timpul, complăcându-se într-o viață ușoară sau se va lăsa câștigată de dragostea și grija cu care o înconjura soțul său ?... Poate că pe asta se bazaseră cei care i-au furat copilul. Poate că această căsătorie era o verigă în lanțul combinațiilor lor. Și ei nu se înșelaseră în calculele lor.

„Sigur că da, evenimentele le-au dat dreptate ! se auzea în ea o voce ironică, ce o biciuia ca o cravașă. Tu dormi, renunți la cea mai sfântă datorie a ta. E destul ca cineva să te mîngîie pe obraji, ca tu să te umilești imediat și să uiți toate jignirile din trecut. Nu, nu s-au înșelat ! Tu nu mai ai caracter !...”

Afară, furtuna de zăpadă creștea, iar vîntul urla jalnic în noapte.

XIV

Cînd concepuse planul de a se căsători cu Flaten, Regina refuzase să se gîndească atunci la felul în care va putea să devină mai tîrziu liberă, să scape de soțul său. Dar în punctul în care ajunsese acum, îi era imposibil să ignore acest aspect. Dacă nu voia să renunțe la proiectul de a-și regăsi într-o zi fiul, de a-și arunca în fine masca, de a-și redobîndi cinstea și sinceritatea, trebuie să-și imagineze un mijloc de a se elibera

de jugul conjugal. Flaten nu mai era pentru ea un salvator ; nu numai că nu-i mai era de nici un folos, dar chiar o încurca. Ea nu putea scoate nimic de la el, iar el îi lua toată libertatea de acțiune.

În timpul zilelor mohorâte de iarnă, în timp ce Flaten era în biroul său, la fabrică, Regina rătăcea singură prin camerele mari ale casei. Nu se putea apuca de nimic : orice lucru îi cădea din mâini, căci nu putea face nimic care să nu-i amintească de Flaten și de căsătoria lor.

Cînd încăperile se întunecau, cînd cădea noaptea, de multe ori Regina se surprindea dorind întoarcerea soțului său. Dar cînd venea ora la care obișnuia el să se întoarcă, o teamă puneă stăpînire pe ea : oare iubirea și grija pe care i le arăta Flaten nu o dezarmau, nu o mîniau împotriva ei însăși ?... Ce putea face ? Săptămîinile treceau și ea rămînea pasivă, fără să facă nimic.

Scria mamei sale scrisori scurte, aproape scrisori de afaceri ; în loc de cuvinte de dragoste, strecura cîte o bancnotă. Cînd maică-sa îi răspundea, Regina băga plicul în buzunar și de cele mai multe ori nu-l deschidea zile întregi : ca și cum scrisul mamei sale era o față pe care îi era rușine s-o privească...

În timpul dimineților mohorâte, Regina rămînea de obicei în micul salonaș care acum era al ei ; își umplea timpul bînd ceai și fumînd. Flăcările focului din cămin aruncau reflexe pe samovarul de argint, pe frumosul porțelan, iar fumul umplea de rotocoale mici, albastrii, cămăruța întunecată...

Pe cînd amîna mereu momentul acţiunii, obişnuia să se refugieze în visuri luminoase, în care nu apărea decît copilul său. Pentru aceasta nu era nevoie de nici o crimă ; nu se trezea în ea nici o remuşcare după aceea... Cînd îşi va regăsi în sfîrşit copilul, cum îl va creşte ! Se vedea deja mamă, cu părul cărunt, plină de mîndrie ; îl vedea devenit celebru, iubit şi respectat de toţi. Vor locui în străinătate ; ea îşi va relua numele de dîmnişoară şi se va numi doamna Aas. Băiatul său va purta şi el numele ei... Închidea ochii... Vor locui amîndoi într-o vilă în apropierea Mediteranei ; ea se va plimba printr-o grădină plină de flori, în care va creşte numai plantele care-i plăceau. Seara, cînd luna urcă deasupra chiparoşilor, vor merge să se așeze amîndoi pe balcon, şi vor cînta cîntece din ţara lor... Va intra duminică în biserică la braţul fiului său ; muzica de orgă va face să vibreze biserica de bucurie şi fericire... căci atunci îşi va răscumpăra toate păcatele ; va trăi în renunţare şi puritate, ca o călugăriţă...

Deodată tresărea : auzea cheia lui Flaten în broască ; uşa de la intrare se deschidea. Visul se sfîrşise, realitatea îşi relua drepturile. Cît timp va mai dura această situaţie ? Cît timp va mai trebui să joace Regina această comedie a dragostei care o făcea să se dispreţuiască pe zi ce trece, care îi dădea impresia că nu valorează mai mult decît o femeie de stradă ?

Rămînea aici, pasivă, să se legene în visuri și în zadarnice proiecte. Și timpul trecea, trecea mereu... Copilul ei poate era bolnav... Avea un an și jumătate acum ; îi apăruseră dințișorii, poate vorbea... Și ea, ce făcea ea ? Nimic. Absolut nimic... Uneori, cînd încerca vreo rochie nouă, i se întîmpla chiar să se vadă frumoasă în oglindă, ca și cum aceste toalete n-ar fi fost prețul josniciei sale !...

Regina începu atunci să ia calmante seara, ca să poată dormi. A doua zi era palidă, obosită, lenevea în pat pînă la orele două. Încetul cu încetul își pierdea puterea de a se stăpîni, lăsa să-i apară nemulțumirea respingătoare.

Dar Flaten era, ca de obicei, indulgent ; el știa că tinerele femei, la începutul unei sarcini, sînt deosebit de nervoase și spera că schimbarea ei de caracter se datora acestei cauze. Aștepta momentul fericit cînd Regina se va apropia de el să-i șoptească la ureche că va fi tată.

Această indulgență a soțului ei o enerva și mai tare. Se temea de cele mai slabe dezmierdări ale lui Flaten, crezînd că dacă ar atinge-o, ar părăsi-o din nou toată energia. Noaptea în dormitor erau pentru ea un supliciu. Cînd industriașul era plecat pentru afacerile sale la Göteborg, Regina dorea uneori să i se întîmple vreo nenorocire pe drum. Și, cu ochii închiși, încerca să-și imagineze momentul cînd va fi, în sfîrșit, liberă... Opt zile după aceea, copilașul i se va juca pe genunchi. Va începe o viață nouă, își va smulge această mască de care îi era silă ; va deveni ea însăși, în sfîrșit !

Dar Flaten revenea viu și nevătămat, surîzător, nerăbdător să-și strângă soția în brațe și aducîndu-i întotdeauna cîte un cadou. Acest om atît de circumspect, atît de abil față de alți oameni, era orb în ceea ce o privea pe tînăra sa soție. Cadourile sale îi păreau Reginei noi lanțuri, noi jigniri. Dar ea le primea surîzînd ca să nu izbucnească în lacrimi ; mulțumea soțului ca să nu-i arunce în față darurile... Și timpul trecea...

Regina se gîdea, reflecta, își bătea capul toată ziua. Dar pentru a putea scăpa, indiferent cum, trebuia să calce în picioare fericirea lui Flaten... Să-i dezvăluie adevărul ? Era un plan ridicol, imposibil. Dar să mai continue această existență, s-o mai continue !...

Îi era frică acum chiar și de visele din timpul nopții, atîta erau de sinistre și pline de sînge. Se trezea neliniștită, scaldată în sudoare, dar fericită că n-a fost decît un vis. Și, ca și cum ar fi cerut iertare, se apropia de soțul ei și-l îmbrățișa.

Într-o dimineață, cînd era așezat lîngă Regina, pe marginea patului, înainte de a pleca la birou, Flaten nu putu să nu-i mărturisească soției gîndul său ascuns :

– Mi se pare că începi să prezinți niște simptome suspecte.

Un tremur o scutură pe Regina : vorbise oare prin somn ? Ghicise el ce avea ea în minte ?

Dar el se aplecă spre ea și murmură :

– Oare nu cumva e vorba de un mic moștenitor ?

Ea fu pe punctul de a izbucni într-un râs disprețuitor... Asta ar mai lipsi acum !

Atunci îi veni ideea să-l mintă în mod grosolan pe soțul său și, străduindu-se să surîdă, zise :

– Ah, cum ghicești tu totul !

El o strînse la pieptul său ; îi venea aproape să joace de bucurie când ieși din cameră. Și, începînd din ziua aceea, muncea îndoit : acum trebuia să adune cît mai mulți bani !

În toate ocaziile făcea aluzie la fericita lor speranță. Era mai tandru, mai iubitor ca oricînd. Și Regina vorbea cu el despre acest copil, neavînd tăria să-i destăinuie minciuna, găsind totodată că e amuzant să continue să-și bată joc de soțul ei.

Și totuși, știa prea bine că adevărul asupra acestei false sarcini va fi descoperit într-o zi. Dar mai înainte s-ar putea ivi o altă soluție ; o spera, o voia cu orice preț.

Umbla încoace și-ncolo, ca o somnambulă. Avea senzația că este tîrîtă spre beznă și încerca să lupte împotriva forței care o ducea. Cînd se afla singură în casă, de multe ori i se întîmpla să se oprească și să facă un gest cu mîna, ca pentru a alunga o viziune îngrozitoare.

Cu cît se cufunda mai mult, cu atît se agăța de imaginea fiului ei. Îl vedea bolnav, neglijat ; îl vedea cu brațele înlănțuite de gîtul femeii care îl adoptase, al acestei femei pe care ea o ura...

Își imagina momentul în care își va lua înapoi copilul ; îi auzea vocea, îi vedea fața, surîsul, mînuțele întinse spre ea...

Dar zadarnic se întindeau aceste mînuțe, mama nu venea ; ea rămînea aici.

Noaptea, Regina își simțea copilul sprijinit de umărul ei ; ziua, se juca pe covor în fața ei ; el trăia atît de intens în spiritul ei, încît uneori, trecînd dintr-o cameră în alta, se întorcea repede, să vadă dacă nu cumva îi prinsese micuțului degetele cu ușa...

Se apropia Crăciunul ; soarele încă se mai arăta puțin deasupra cîmpurilor acoperite cu zăpadă și a pădurilor ninse. În fundul vîlcei cîte un tren trecea, dispărea. Puțin mai sus, drumurile se încrucișau, coborînd spre fabrici și spre rîu. În grădină, copacii își aplecau crengile sub greutatea zăpezii strălucitoare care le acoperea. Nimeni nu mai venea în vizită la Flaten, pentru că doamna nu primea niciodată, și nici nu mai ieșea. Zilele se scurgeau, mereu aceleași. Iar Flaten întîrzia din ce în ce mai mult seara la birou : acasă nu se mai simțea bine.

Aproape în fiecare dimineață cînd se scula, Regina își zicea :

„Astăzi, astăzi îi voi spune cu siguranță. Nu mai pot îndura această viață.“

Dar ce, să fugă ? Atunci totul trebuia luat de la început. Să ceară divorțul ? Ar fi intervenit complicații cărora nu le putea acum ține piept. Uneori Regina se gîndea că, la urma urmei, banii soțului

său nu-i erau absolut necesari ; dar vedea în acest gând primele semne ale remuşcării şi, de aici, o nouă criză morală : totul să fie luat de la început, încă o dată. Iar asta, nu ! Nu mai avea tăria necesară ! Era mai bine să nu mai privească înapoi, să nu mai gândească, ci doar să meargă înainte...

Se surprinse de mai multe ori meditănd asupra diferitelor moduri de a face pe un om să moară şi, cu fiecare gând, se obişnuia tot mai mult cu această groaznică idee, şi se temea tot mai puţin. O idee pusese stăpânire pe creierul său şi o domina din ce în ce mai mult. Îşi zicea :

„N-ar fi mai bine să comiţi o crimă, să te eliberezi, să-ţi regăseşti copilul şi să te schimbi îndată, decît să continui să te împovărezi cu păcate după păcate, crime peste crime, la infinit, şi toate în zadar ?...”

Într-o zi Regina îl găsi pe Flaten în faţa portretului primei sale soţii, care era atârnat, de data asta fără doliu, în biroul său. Industriaşul contempla tabloul cu o expresie asupra căreia nu te puteai înşela.

Regina îşi privi cu ironie soţul ; bietul om roşi, ca şi cum ar fi fost prins cu minciuna sau cu vreo hoţie.

Dar atunci observă ce palid devenise, cît de mult slăbise. Cît îmbătrînise ! Părul său, mai rar acum, era mai alb ; faţa i se gălbejise. Pentru o clipă fu înduioşată :

„Dumnezeule, își zise, cât trebuie să-l fi chinuit eu pe acest nefericit, cât l-am făcut să sufere !“

Și, chiar din aceeași seară, îl trată cu bunăvoință și cu afecțiune.

Dar, câteva zile mai târziu, se întâmplă un lucru care întotdeauna i se păruse de necrezut, imposibil : înțelese că pentru a doua oară va fi mamă !...

Trebui să stea în pat o săptămână, total distrusă. Avea senzația că a fost lovită mișelește pe la spate de către un dușman.

Fără îndoială, decăzuse foarte mult. Dar sentimentul de mamă rămăsese sfânt în ea, curat ca lacrima. Întotdeauna gândul la copilul său fusese pentru ea ca un templu, un loc sfânt, un refugiu. Și acum, acum...

Iată că acest om, față de care era atît de vinovată, acest om pe care era gata să-l omoare, o constrîngea astăzi să aducă pe lume un mic Flaten, un copil care, într-o zi, se va ridica poate să-și răzbune tatăl ! Cine știe ce se va întâmpla ?... Și pe acest copil trebuia să-l hrănească ea cu sîngele ei, să sufere pentru el; în timp ce, din cauza lui, adevăratul ei copil va rămîne poate pentru totdeauna despărțit de ea, iar ea, prin el, va fi înlănțuită de Flaten pentru toată viața !

Regina se agita, se răsucea în pat. S-ar fi putut spune că ultimele rămășițe de căldură din inima sa se transformau într-un sloi de gheață. O ură furioasă, nerăbdătoare, o cuprindea, ca o febră.

În ziua în care Regina se putu scula, era palidă și epuizată de nesomn, dar ciudat de calmă. Întreaga lume dispăruse din fața ochilor săi ; nu mai exista decît un singur lucru pentru ea ; nu mai vedea nimic altceva. Cine o va mai putea opri acum ?...

Toată dimineața umblă prin casă cu gura închisă și buzele strînse ; din timp în timp, își trecea mîna peste frunte.

La masă fu veselă și Flaten fu fericit. Discutară de ploaie și de timp frumos, rîseră, băură și mîncară cu poftă.

Deodată ea tăcu și-și fixă privirile asupra lui. Tăcu și el și o privi cu atenție, așteptînd să vadă ce-i va spune.

– Ascultă, începu ea, vreau să-ți spun un lucru pe care tu nu-l știi.

– Ah ! făcu el.

– Înainte de a veni la tine am născut un copil.

Ea vorbea cu o voce monotonă, cu un surîs forțat. Flaten lăsă să-i cadă lingura în farfurie, tresări și păli.

– Ce ? strigă el în cele din urmă, uitîndu-se la Regina. Ce-ai spus ?

Apoi, încet :

– Ce tot îndrugi, draga mea ?

Și se chinui să zîmbească, ca și cum ar fi luat-o în glumă.

Dar ea, glacială și liniștită, repetă simplu :

– Îți spun că înainte de a veni la tine am născut un copil.

El continua s-o privească fix. Cînd, în sfîrșit, începu să înțeleagă că lucrul acesta ar putea fi adevărat, se prăbuși dintr-o dată, privirea îi deveni tulbure, ca și cum Regina s-ar fi îndepărtat, s-ar fi pierdut în depărtări.

Urmă un lung moment de tăcere. Apoi Flaten se ridică și ieși împleticindu-se. Ea ascultă cum zgomotul pașilor săi se pierde înspre biroul său.

Regina își astupă urechile, ca și cum s-ar fi temut că urmează o detunătură. Dar nu se auzi nimic.

Se ridică și ea, intră în salonaș și-și aprinse o țigară. Puțin după aceea, servitoarea intră și o întrebă dacă doamna și domnul își vor continua masa.

– Nu, răspunse calmă Regina, cu ochii la țigară. Poți să strîngi masa.

Femeia dispăru. Regina se lungi pe canapea și rămase urmărind cu privirea rotocoalele de fum. Tremura din tot corpul. Ce făcuse, Doamne ! Ce se va întîmpla acum ?...

Se simțea cuprinsă de amețală, ca pe marginea unei prăpăstii. Și, o dată mai mult, se agăță de gîndul la copilul său... Îl luă pe genunchi, îl văzu surîzînd, trăia în imaginație clipa în care îl va revedea în sfîrșit și-l va putea strînge la piept...

Ca întotdeauna, aceste imagini îi schimbă gândurile ; și curînd nu mai existau în ea decît tandrețe, dragoste, dorință. O singură ființă îi umplea inima și tot restul lumii era uitat.

În marea casă domnea o tăcere de moarte. Fără îndoială, la bucătărie, și servitorii vorbeau încet. Amurgul se strecura în toate camerele, pătrundea prin toate colțurile, ștergea pe pereți reflexele cenușii de zăpadă venite de afară... Regina rămase pe canapea, întinsă. Ce făcuse ?... Copilul său, da... Dar afară de asta, ce rău a mai comis ?

Trecură două sau trei ore. Nemaiputînd rezista, Regina își scoase papucii și, în vîrfurile degetelor, se strecură pînă la ușa biroului soțului său. Nici un zgomot. Nu se putu abține să nu se aplece să privească prin gaura cheii... În semiobscuritate distingea o masă neagră, aplecată peste birou, aproape de fereastră ; el stătea acolo, cu capul între mîini.

Se întoarse în salonaș, dar această imagine o urmărea.

Acest om atît de bun !... Acest om atît de bun !... Doamne, ce făcuse ?

Dar, după cîteva minute, Regina își reveni dintr-o dată, cu pumnii strînși :

„Haide, Regina, își zise ea, destul sentimentalism ! Doar dacă nu vrei să continui această existență îngrozitoare, să continui să-ți lași copilul în mîini străine ! Doar dacă nu vrei să rămîi în rușinea în care ai fost aruncată ! Asta vrei ?... Ai suferit totuși destule jigniri pînă acum !...“

Începu să se plimbe în lung și în lat prin cameră. Covoarele îi înăbușeau pașii. Era întuneric acum și îi era frig. Dar nu înceta să umble încoace și-ncolo, pînă cînd, la capătul puterilor, intră în dormitor.

XVI

Seara trecu fără ca Flateș să apară. Dar, pe la miezul nopții, cînd Regina tocmai ațipise o clipă, se trezi brusc: soțul ei era aplecat asupra patului și-i vorbea încet.

Deschise ochii. El era îmbrăcat complet, cu o lampă în mînă. Se vedea că a plîns.

– Regina, zise el, punînd jos lampa și luîndu-i mîna, Regina, ar fi trebuit să-mi faci această destăinuire mai devreme... Dar faptul e consumat acum, nu mai poți face nimic. (Suspînă.) Voi încerca să te iert, îl voi ruga pe Dumnezeu să-mi dea putere s-o fac... Vezi tu, te iubesc atît de mult !...

Vocea i se înecă, ochii i se umplură de lacrimi.

– Mulțumesc, șopti ea, privind spre perete.

Apoi închise ochii.

Aceste asigurări de dragoste, această nemărginită indulgență nu mai atingeau inima Reginei.

„Cînd un bătrîn se căsătorește cu o femeie tînără, își spunea ea, el devine sclav.“

Și un sentiment de dispreț o umplu.

„Dar nu va reuși, nu, nu va reuși să mă...”

Flaten stinse lampa și aprinse veioza. Regina continua să țină ochii închiși. Soțul ei n-avea decît să creadă că doarme sau că se gîndește. El se culcă. Dar mult timp încă ea îi auzi suspinele în noapte.

A doua zi el plecă la fabrică, așa ca de obicei : voia oare să caute uitarea în muncă ?

În zilele care urmară, bunătatea candidă a soțului său începu din nou să tulbure sentimentele Reginei ; o voce, din ce în ce mai puternică, striga în ea :

„Nu, nu poți, nu poți face rău acestui om !”

Se părea că furtuna se va împrăști fără altă explicație. Flaten se mulțumea să ierte fără să vrea să știe nimic mai mult, fără să mai revină vreodată asupra acestui subiect.

Dar, într-o zi, mînia Reginei prinse iar viață, la gîndul copilului pe care îl purta în sîn, al acestui moștenitor pe care Flaten o forțase să i-l dea, și ea făcu un nou pas, cu ochii închiși, ca să spunem așa, cu mîinile pe urechi.

Scena se petrecea tot la masă. O discuție violentă se iscase între cei doi soți, cu privire la o invitație la masă. Era vorba de doi prieteni de afaceri ai lui Flaten, veniți de la Göteborg. În ultimul timp, industriașul își pierduse și el stăpînirea de sine ; i se întîmpla să se înfurie. Dintr-o dată Regina tăcu o clipă, apoi continuă :

– Ascultă-mă puțin, zise ea, nu știi totul...

El o privi cu un aer întrebător... liniște...

Apoi ea reluă liniștit :

– Mai am ceva să-ți povestesc. Copilul despre care ți-am vorbit, ei bine, l-am omorât !

El tocmai ducea spre gură un pahar cu bere ; ridică brusc ochii spre ea ; paharul îi căzu din mână. Ea încercă să rîdă. Dar Flaten lovi cu pumnul în masă, făcînd să se cutremure totul, și urlă :

– Nu ! asta e prea mult !

Se ridică și se îndreptă amenințător spre Regina...

Ea se ghemui instinctiv ca o pisică atunci cînd vrea să sară, cu privirile ațintite asupra gîtului soțului său, ca și cum ar fi văzut acolo împlîntîndu-se un cuțit.

El o strînse atît de tare de braț încît o duru, și-i strigă în față :

– Minți, Regina ! Mărturisește imediat că ai mințit !

Și ea, zbătîndu-se să scape din strînsoare :

– Nu, nu mint. L-am omorât... M-ai întrebat tu vreodată cine sînt ?

Atunci Flaten lăsă să-i cadă mîinile, ca și cum s-ar fi rușinat de brutalitatea sa. Își cuprinse capul, rămase o clipă în picioare, apoi își trecu degetele peste frunte și spuse încet :

– Mă înnebunești, Regina... De ce vrei să mă ucizi ?

Apoi ieși încet. Încă o dată Regina auzi pașii care se îndepărtau, ușa biroului său care se închidea.

Și iar urmă o după-amiază când tînăra femeie, ca un automat, merse să se arunce pe canapea, să fumeze țigară după țigară, pentru a încerca să nu mai gîndească. Ca și prima dată, o liniște de moarte cuprinse toată casa. Dar de data asta femeia de serviciu nu mai veni să întrebe nimic.

Amurgul coborî. Din nou sufletul Reginei fu cuprins de o așteptare febrilă pentru ceea ce va urma ; și din nou ea recurse la singurul mijloc pe care-l mai avea de a nu-și pierde tot curajul : își repeta intenția, își chema în ajutor copilul pentru iubirea căruia se acoperea de rușine. Și, ca întotdeauna, inima i se umplu îndată de o iubire fără margini, de imagini frumoase care, chiar acum când ea comitea o crimă, risipeau în ea, ca pe niște umbre temătoare, toată groaza, toate remușcările. De un calm straniu, stătea întinsă pe canapea, fumînd, lăsînd timpul să curgă. Dar nu îndrăznea să-și întoarcă ochii de la imaginile pe care le evoca ; se agăța cu toată forța de gîndul la copilul său, născocea în fiecare moment alte imagini, pentru a nu cădea în prăpastia pe care o simțea deschisă la picioarele sale.

Orele se scurgeau. Regina îl auzea pe soțul său plimbîndu-se fără încetare prin casă.

Toată noaptea îl așteptă zadarnic să vină în cameră. A doua zi dimineța rămase culcată, tremurînd de curiozitate. Se întîmplase ceva ? Ce s-ar fi putut întîmpla ?

În fine, veni femeia de serviciu și îi spuse Reginei, din partea lui Flaten, că el a plecat la Göteborg dis-de-dimineață.

Toată ziua, tînăra femeie fu cuprinsă de un sentiment de așteptare agitată : va mai reveni?... Ce se va întîmpla?... E sigur că se va petrece ceva ?

Abia a doua zi dimineață Regina primi o scrisoare lungă de la soțul său.

Și pe cînd, întinsă în camera ei, citea această scrisoare, i se părea că toate frazele sînt pe jumătate șterse, pierdute în depărtare.

Ce o mai interesa pe ea această iubire înflăcărată, disperată ? După ce parcurse primele trei pagini, în care Flaten îi descria îngrozitoarea tristețe care îl copleșea, ea ridică din umeri. Apoi urmau numeroase pagini de reproșuri aduse sie însuși, apoi altele, în care își exprima speranța că din acea zi vor putea amîndoi să înceapă o viață nouă, de înțelegere și de încredere unul în celălalt. Îi ierta totul din nou, înțelegea chiar că o femeie disperată putea să comită o faptă ca cea pe care o avea ea pe conștiință... Mai spunea că și el avea nevoie să ceară îndurare lui Dumnezeu, că nu uita că ea era mama copilului lui, a acestui copil pe care și-l dorise atît de mult... În sfîrșit, încheia anunțîndu-și sosirea pentru a doua zi.

Regina puse scrisoarea deoparte. În starea de spirit în care se afla, nimic din toate acestea nu o puteau impresiona. Doar două lucruri reținu : el

vorbea de copilul lor și-și anunța sosirea pentru a doua zi.

Mîine ? Tresări și se ridică. Mîine ?... Va veni, o va lua în brațe, îi va vorbi de dragoste, de copilul lor, de iertare, de Dumnezeu. Nu, nu mai avea puterea să mai suporte toate acestea. Așa ceva nu trebuia să se întîmple !

Și fugi în salonaș, ca cineva care merge pipăind prin întuneric. Scrise repede cîteva cuvinte, împături hîrtia și o băgă într-un plic, îl lipi, sună și ceru să fie dus imediat la gară, pentru a fi expediat cu primul tren. Totul dură cîteva minute. Și, odată scrisoarea plecată, tînăra femeie se lăsă pe un scaun și respiră mai ușor, ca eliberată de o greutate apăsătoare.

Iată ce scrisese :

„Dragul meu Flaten,

Trebuie să știi totul : nu tu ești tatăl copilului pe care îl port în mine.“

Va fi de-ajuns ? Recurgea la o nouă minciună pentru a se dezonora, dar, în același timp, era o nouă lovitură de pumnal în inima soțului său... De astă dată va fi de-ajuns ?

Brusc se ridică și începu să se plimbe prin casă... Fără să vrea, își privea mîinile. În sufragerie, se întîlni cu femeia de serviciu, care-i spuse că un țaran a adus un vițel de vînzare.

– Bine ! Cumpără-l, dacă-i frumos, răspunse liniștită Regina.

Apoi rămase din nou singură. Se așeza în diferite locuri, se ridica, lua câte un obiect în mână, îl lăsa să cadă, începea din nou să umble, iar se așeza, cu privirile pierdute în gol.

Vai ! Acest mod de a-și ucide soțul era cel mai îngrozitor pe care l-ar fi putut alege ! Dar nu trebuia să riște nimic, nici să-și mânjească mâinile cu sânge... De fiecare dată când îl arunca la pământ, pe jumătate răpus, el se ridica și-i întindea brațele. Ce luptă atroce ! Dar trebuia să fie nemiloasă ; trebuia să sfârșească cu totul, odată pentru totdeauna.

În acea zi, Regina nu mai apelă la visele sale obișnuite, la imaginea copilului său. Avea sentimentul că făcuse din fiul său un paravan nedemn de el, pentru a se adăposti în spatele lui ca să comită o faptă rea... Nu ! acum ea voia să-și asume toată răspunderea pentru crima sa. Voia să simtă cum greutatea omorului îi apasă cumplit conștiința. Dar copilul său trebuia să rămână curat ; nimic din toate acestea nu trebuia să-l atingă...

După-amiaza trecu, amurgul coborî. Portretele de pe pereți o priveau pe Regina cu ochi de umbră... Camerele mari, fără viață, se umplură de răcoare. De la bucătărie se auzeau zgomote de farfurii și cești ; dar aceste zgomote păreau că vin de departe și Regina nu mai îndrăznea să rămână singură în casă.

O idee îi veni deodată :

„Dacă e să se întâmple ceva, atunci în seara aceasta va fi... Și atunci trebuie să nu se observe nimic la mine, nimic din comportarea mea să nu poată da naștere la bănuieli ; nu trebuie, pentru copilul meu.“

Sună și veni servitoarea, căreia îi spuse foarte veselă :

– Ce-ar fi să facem o mică plimbare ? Îmbracă-te și hai cu mine !

Își puse haine groase și, fiind gata prima, coborî scările largi și așteptă un moment să iasă și cealaltă. Aerul era plăcut, zăpada aluneca de-a lungul acoperișurilor. În curtea mare, cărările negre tăiau covorul de un cenușiu murdar cu care zăpada acoperea pământul.

Cele două femei plecară spre pădure. Efortul făcut pentru a urca pantele, aerul calduț și umed înroșiră fața Reginei sub capișonul său de blană. Se opreau adesea să răsufle, rîdeau, vorbeau de una-alta. Regina era din ce în ce mai veselă.

De-o parte și de alta a drumului zăpada adunată se ridica la înălțimea unui om. Din cînd în cînd se întîlneau cu cîte o sanie cu zurgălăi. Un cer negru, pufos, se întindea deasupra acestui întunecat peisaj de iarnă ; ici și colo norii se destrămau și apărea cîte-o stea galbenă. Jos, în vale, se distingeau din loc în loc cîteva lumini : fermele. Fabricile încă mai sclipeau roșiatic cu lungi șiruri de ferestre luminate.

Iar din coșurile înalte urca un fum gros și negru ca noaptea.

Cele două femei pătrunseră în pădure pe un drum strîmt pe care căruțele grele ce coborau pline cu lemne tăiaseră fâgașe. Brazii își întindeau cren-gile deasupra lor ; drumul se înfunda în întuneric. Femeii de serviciu începu să-i fie frică.

– Ne întoarcem ? întrebă ea.

– Nu, nu ! îi răspunse Regina rîzînd. Mergem să vedem dacă sînt urși pe aici.

Și, văzînd spaima ce o cuprinsese pe însoțitoarea sa, Regina rîse și mai tare. Uneori, zgomotul pașilor lor făcea să se ridice cîte un cocoș sălbatic care își lua greu zborul, scuturînd în urma lui grămezi de zăpadă.

În sfîrșit, trebuiră să revină acasă. La întoarcere Regina simți o oboseală plăcută. Dar cînd se văzu singură la masa din sufrageria mare, mîinile începură să-i tremure, o sudoare rece de neliniște o înfioră.

„Acum a primit scrisoarea ! își spunea ea. A citit-o la ora asta.“

Ceru să i se aducă vin. Primul pahar n-o încălzi ; mai bău cîteva. În cele din urmă i se păru că totul se acoperise parcă de un vîl, în afară de un cap mare, cu părul alb și mustață sură. Vedea acolo, pe perete, acest cap ; se întorcea, dar același cap îi reapărea pe celălalt perete.

Regina se sculă deodată și-și apăsă tîmplele.

- Nu ! zise ea încet, vorbind în direcția lămpii, nu, nu mă vor învinge ! Nu vreau să-mi pierd mințile, nu vreau ! Calmează-te, calmează-te, Regina ! Nu trebuie să-ți fie frică : știi bine că pe perete nu este nimic, absolut nimic.

Plecă la culcare ; și, pipăind, își găsi paharul pe noptieră.

Fără îndoială, luase o cantitate mare de calmante, căci nu se trezi decît foarte tîrziu dimineața, după un somn fără vise, în care se pierduse ca într-un imens cuptor întunecat.

Rămase culcată, fără să știe ce anume așteaptă. Sună servitoarea pentru a o întreba dacă nu sosise cumva vreo telegramă. Nimic.

Atunci îmbracă un halat de casă și, cu părul său bogat și negru despletit pe umeri, se învîrte prin cameră, simțindu-se prost și inima bătîndu-i tare, încă sub influența somniferului pe care-l băuse seara.

Merse la geam și ridică perdeaua : ploua cu găleata ; o ceață groasă plutea deasupra văii. Ce se va întîmpla ? Ce se va întîmpla astăzi ?...

În fine, cineva bătuse la ușă. Regina se îndreptă spre pat împleticindu-se, se sprijini de el... Dar nu era decît servitoarea, cu cafeaua, ca în fiecare zi. Regina o dădu afară.

Și orele treceau. În cele din urmă, începu să aștepte întoarcerea soțului său : va reveni, era sigură... Cine știe dacă nu-i va aduce chiar și un cadou ?

În sfârșit, puțin timp după ora 12, cînd Regina, îmbrăcată în același halat, se afla în balconul camerei sale, zări un poștaș care se îndrepta în grabă spre casă. Se apucă de balustradă pentru o clipă. Apoi fugi și se aruncă pe pat, trăgînd cuvertura peste ea.

Femeia de serviciu apăru cu telegrama. Era semnată de proprietarul hotelului unde se opriše Flaten și anunța că industriașul era grav bolnav : o indispoziție subită în noaptea trecută.

Singură, Regina rămase un moment întinsă, cu fața în mîini. I se părea că în străfundurile inimii se desprindea ceva, ceva încerca să urce la suprafață. Dar stratul de gheață era prea gros și acel ceva căzu înapoi, la fund.

„Ei bine, își zise ea, trebuie s-o iei așa cum se cuvine, asta-i tot. Căci el e mort, fără îndoială.“

Cînd își reveni din prima emoție, îl chemă pe omul de încredere al lui Flaten, directorul adjunct al fabricii, căruia îi spusese că și ea este bolnavă și-l rugă să meargă pînă la Göteborg să-l vadă pe soțul ei. Și, mai ales, să-i telegrafieze imediat ce află ceva...

Rămase culcată fără să se mai miște, cu privirea în gol. Orele se scurgeau. Regina străbătea în gînd mica insulă înconjurată de stînci în care își petrecuse copilăria ; se revedea fată tînără, naivă ; își revedea mama, biserica ! Și acum ?... Nu era oare victima unui vis din care nu se mai putea trezi ?

Încercă să se refugieze lângă fiul său. Dar parcă el își ascundea fața, îi întorcea spatele... Ce făcuse ?... Și dacă va muri imediat ?... Doamne, Doamne !... Se agita în pat, se întorcea pe toate părțile... Dar dacă s-ar ruga ?... Să se roage ?... Nu ! Trebuie să se termine mai întâi totul. Pînă la sfîrșit. Și atunci, numai atunci, totul va fi plătit.

În cursul serii primi o lungă telegramă de la directorul adjunct : Flaten murise. Un atac de apoplexie. Hotărîse singur ca după moarte corpul său să fie transportat la capela crematoriului, unde să fie ars fără nici o ceremonie, fără funeralii.

„Ah ! gîndi Regina privind în gol, înaintea sa, fără să vadă nimic. Poate că a avut dreptate, e mai bine așa... Cît despre acest atac de apoplexie, aceasta este o minciună, fără îndoială. Dar nu voi cere să știu mai multe, asta e sigur. Un atac de apoplexie, ei bine, fie ! Sînt atîția oameni care mor așa !“

XVII

Și Regina purtă masca pentru ultima dată : la ceremonia mortuară de la Göteborg, celebrată foarte simplu. Asistară cîțiva tovarăși de afaceri, dar n-a fost nici un norvegian prezent, și nici vreun membru al familiei : Regina uitase să înștiințeze pe cele două surori ale soțului său.

Totul, pentru tînăra văduvă, părea ca pierdut într-o ceață. Ar fi putut să se bage în pat înainte de

ceremonie și să nu plece de-acasă, dar ar fi fost prea comod. Acum, că triumfase, simțea o nevoie stranie de a se autopedepsi, de a-și plăti, într-un fel, o parte din datorie.

La crematoriu, când văzu sicriul soțului său pe placa de bronz care urma să alunece în flăcări, i se păru că totul se învîrtește în jurul său și izbucni în hohote de plîns, nervos. Trebui să fie condusă afară. Totul se termină repede și asistența începu să se retragă. Trecînd, ei se descopereau în fața Reginei, care stătea acolo, la brațul directorului adjunct pe fața căruia se putea citi o mare emoție.

În aceeași după-amiază se întoarse acasă cu trenul. Dincolo de Göteborg, intrarea în golf, renumită pentru frumusețea ei, se întindea sub un vâl de brumă melancolică, în care numeroasele insule și stîncile nu mai erau decît pete confuze și întunecate. Regina căută cu ochii locul în oraș unde se afla crematoriul : din coșul lui ieșea o dîră de fum alb care se risipea în aerul greu, apăsînd pe toate lucrurile vizibile... În fond, poate că acest fum nu avea nici o legătură cu cadavrul lui Flaten...

Directorul adjunct, așezat în fața Reginei, îi povestea ceva dar ea nu auzea nimic. Nu mai voia să gîndească, voia doar să închidă ochii, să ațipească. Avea senzația că în adîncul ființei sale se ascundea ceva periculos, care nu trebuia să se trezească și să scape de acolo... Numai să treacă timpul ; să treacă timpul...

În fine, rămase singură în casa mare. Totul era al ei acum. Directorul adjunct continua să conducă fabrica, pînă cînd avocatul tinerei văduve va găsi un cumpărător.

Dar Regina nu era încă liberă. Fiecare pas în această cameră îi amintea de Flaten, dar nu putea să plece pînă cînd nu naștea copilul acestui om ; să alerge în căutarea copilului său atîta timp cît îl simțea în trupul ei pe celălalt, pe micul Flaten, nu ! Era o idee care o dezgusta.

Nașterea urma să aibă loc în martie... Ah ! această așteptare interminabilă !

Regina rămînea acolo, o condamnată să hrănească cu carnea și sîngele ei mlădița omului pe care ea îl ucisese. Și totuși, comisese crime și era gata să mai comită și altele, dacă ar trebui. Dar în fața a ceea ce i se întîmpla acum rămînea neputincioasă, cu sentimentul unei intervenții supranaturale. Va fi un băiat, era sigură, un băiat care va crește, care va fi copia fidelă a tatălui său și care într-o zi îi va cere socoteală pentru ceea ce făcuse... Ei bine, dacă așa îi era scris, așa să se întîmple ! Ea se resemna. Fără îndoială, mai era încă timp, dacă ar fi vrut, să distrugă acest pumn de carne vie, dar, încă o dată, aceasta ar fi prea ușor. Acest făt, care în viitor va fi pentru ea un judecător nemilos, era atît de dezarmat, atît de lipsit de puterea de a se apăra, că ea nu putea să nu-l protejeze și să se gîndească la el cu oarecare

tandrețe. Ceea ce trebuia să se întâmple, să se întâmple !... Ea își lăsa capul în jos, tremura ; dar trebuia să se întâmple...

Regina angajă o doamnă de companie care, noaptea, dormea în camera sa ; inventa mii de nimicuri pentru a-și umple timpul. Și mica viață pe care o purta în ea creștea mereu, se hrănea din carnea ei, în fiecare zi tot mai mult, ocupa în sufletul ei un loc din ce în ce mai însemnat. De fiecare dată când copilul își manifesta existența în pîntecele ei printr-o mișcare voluntară, Reginei i se părea că primește din partea lui Flaten un nou avertisment, un nou semn care-i amintea inevitabilul destin care mai târziu se va ridica în fața ei.

Atunci, pentru a nu se prăbuși cu totul, se crampona din ce în ce mai crispat de visele care o apropiiau de propriul său fiu, de primul său născut, pe care îl va regăsi în curînd. Iată că acest copil atît de scump, pentru care ea se umpluse de atîta rușine, se ridica acum deasupra beznei în care ea se scufundase ca un înger salvator, pe care într-o zi ea îl va lua de mînă. Cînd el va fi mare, cînd ea se va putea sprijini de brațul lui, ce-i va mai păsa atunci dacă puteri răzbunătoare se vor ridica împotriva ei pentru a o pedepsi ? Nu va avea atunci un apărător ? Nu va spune el atunci : „Tot ceea ce a făcut mama mea, pentru mine a făcut-o, pentru iubirea ce mi-a purtat-o. Este greșeala mea și-mi asum toată răspunderea...” ?

Zilele și săptămînile se scurgeau. Iarna se țîra încet ; ninsori, viscole puternice... În fiecare zi în sufletul tinerei femei se dădea o luptă : ea se străduia să dea visului său, speranței sale salvatoare, o asemenea intensitate încît umbra ce o înconjura cu totul să n-o copleșească, neliniștea să nu fie mai tare ca ea... Era palidă, cu trăsăturile crispate, înăsprite – nu mai purta masca de bucurie, însă ascundea grijile ce o rodeau. Și dacă ar fi vorbit, cine ar fi înțeles-o ?

Dar încercările urmau să se termine ; în curînd va putea spune : „Săptămîna viitoare“.

Sosi și ziua cînd i se puse copilașul în brațe. Era băiat...

Acum era bogată și totuși nu se putea bucura de această mică ființă pe care o adusese pe lume. Îi privea ochii și încerca să zîmbească ; dar un tremur ciudat îi străbătea uneori inima cînd se apleca asupra nou-născutului : avea niște ochi stranii acest copil.

Împinsă de acea nevoie de a se autochinui pe care o simțea de la moartea lui Flaten, Regina voi să-l alăpteze singură, fără biberon. Însă, deoarece lungile săptămîni de emoții o slăbiseră, de cîte ori micuțul sugea ea avea senzația că, o dată cu laptele, îi suga și sîngele din vine ; după ce punea copilul în leagăn, aproape că se prăbușea. Da ea dorea să fie

aşa ; voia să dea acestui copil tot ceea ce îi putea da. Căci şi el avea o mare obligaţie de îndeplinit în lume... Ea voia astfel.

În fiecare zi, aşezată în faţa ferestrei, în lumina cenuşie a zilelor de iarnă, cu pieptul dezgolit, ea îşi aţintea ochii asupra copilului. Şi, pe măsură ce el sugea, i se părea că spatele ei se gîrboveşte tot mai mult.

Săptămîni şi luni trecură. Micuţului îi mergea minunat. Într-o dimineaţă, Regina primi o scrisoare din oraşelul unde se stabilise mamă-sa de cînd rămăsese văduvă ; această scrisoare anunţa moartea mamei sale.

Tînăra femeie aruncă hîrtia şi privi drept înainte, în gol... De fapt nu simţea cu adevărat durere ; în ultimul timp, imaginea mamei sale se ştersese aproape din inima sa. Dar îşi zicea :

„Iată, iată ! Regina, trebuie să te grăbeşti acum să-ţi găseşti copilaşul, dacă nu vrei să rămîi singură pe lume...”

Spre mijlocul lunii mai, plecă cu sugarul la Göteborg : se afla acolo o creşă unde-l lăsă pe micuţ. Pentru mai multă siguranţă, îl rugă pe medic să aibă grijă de el în mod special. Apoi respiră uşurată.

Își vîndu proprietatea ; se văzu dintr-o dată posesoarea unei averi care se ridica la un milion de coroane. Dar părul începu să-i încărunească și fața sa părea aceea a unei tuberculoase.

XVIII

În anul 1880, în cursul verii, în ziarele din Christiania se putea citi acest original anunț:

„În luna martie, acum doi ani, un domn și o doamnă s-au prezentat la Maternitate și au adoptat un copil de acolo. Se oferă o bună recompensă celui care va putea da informații asupra identității acestor persoane și a domiciliului lor actual. A se răspunde la inițiala R, la sediul ziarului“.

Era în primele zile ale lui iunie. În fiecare zi, spre amiază, putea fi văzută sub umbra copacilor pe promenada Studentenlund, trecînd în sus și în jos, întotdeauna singură, o tînără femeie îmbrăcată în negru. Era evident că e străină de oraș și fără ocupație. Vedeau oamenii salutîndu-se între ei, dar pe ea nimeni nu o saluta. Se așeza pe cîte-o bancă liberă cînd era obosită de atîta mers și se ridica atunci cînd obosea să șadă. Uneori, cu vîrfurile umbrelei scria în fața ei un nume în nisip ; dar înainte de a pleca, îl ștergea cu grijă. Putea cînta muzica, trecătorii, tineri sau bătrîni, puteau vorbi

sau rîde, totul se petrecea departe de ea, aluneca prin fața privirilor sale indiferente... Își scotea ceasul, vedea că se apropie ora prînzului la hotelul ei ; pleca... Și-i mai rămînea după-amiaza, cînd trebuia din nou să-și petreacă cumva timpul. Către orele șase, tînăra femeie începea încă o dată turneul prin birourile diferitelor ziare, să întrebe dacă nu sosise în cursul după-amiezei vreo scrisoare pentru inițiala ei.

Acum Regina ducea o viață de hotel, atît de goală, la fel ca o străină bogată. În ziua cînd i se prezentă nota de plată, își dădu seama că deja se afla acolo de o lună de zile, dar nu conta, avea tot timpul. Dintr-un moment într-altul se putea întîmpla ceva ; era de-ajuns să aștepte cu răbdare să sosească o anumită scrisoare... La masă, Regina făcu cunoștință cu cîteva persoane, cu care schimba unele fraze banale. În rest, întreaga sa existență se ascundea în spatele unui zid. Acum, cînd și-ar fi putut scoate masca pentru a se arăta așa cum era, iată că nu mai putea redeveni ea însăși. Și apoi, nu avea oare pentru totdeauna în străfundul sufletului anumite lucruri care pentru întreaga lume trebuiau să rămînă tănuite ?

La sosirea în Christiania ea îi spusese povestea copilului său omului de afaceri care-i administra averea și acesta începuse și el cercetările. Dar, în același timp, el îi arătase Reginei că trebuia să țină seama de mai multe aspecte.

Copilul putea fi mort, părinții adoptivi puteau fi morți sau plecați din țară. Era posibil și ca unul singur din cei doi soți să fi murit și celălalt să se fi recăsătorit și să aibă un alt copil; în acest caz, micuțul ar fi putut ajunge pe alte mâini. Poate că Regina îl întâlnea în fiecare zi pe stradă, plimbându-se în trăsuri, fără să știe că el este cel căutat. Era posibil și ca micuțul să se bălăcească în acest moment în noroi, în fundul unei curți sărace, după ce trecuse de la ieșirea sa de la maternitate de la o familie la alta. Se putea ca el să se afle în vreo fermă, în mijlocul unei văi izolate, sau pe vreo insulă oarecare; cine putea ști? Dar dacă s-ar admite ipoteza că nimic din toate acestea nu se întâmplase, că fiul ei se afla tot la cei care-l adoptaseră, oare acești oameni nu se obișnuiseră după atât timp să considere copilașul ca pe propriul lor fiu? Nu s-ar supăra acum dacă ar trebui să se despartă de el? Atunci ce motiv i-ar mai putea face să-i dea de veste? Ce-i interesa dacă o străină, o necunoscută, căuta copilul, acest copil care din punct de vedere legal le aparținea, căci le fusese cedat de bunăvoie?... Date fiind toate aceste dificultăți, trebuia să fie pregătită să aștepte. Poate că un anunț la ziare va da rezultate...

„Ei bine, își spuse Regina, voi aștepta!”

Și toate aceste lucruri imposibile, aceste riscuri începură de atunci să o obsedeze.

Omul de afaceri se convinsese că nici una din cele două mătuși ale tinerei femei, nici cea din Oplan-

dene, nici cea din Nordland, nu adoptaseră vreun copil. Era cel puțin o rază de lumină. În fiecare dimineață când se scula, Regina nu putea să nu tremure de nerăbdare și emoție. Că-i va rezerva oare ziua care începea ?

Zilele treceau una după alta și nimic nu se întâmpla...

Amintirea timpului petrecut în Suedia era pentru ea un coșmar îngrozitor ; lupta pentru a nu și-l mai aminti. Nu mai voia să trăiască decât în viitor ; evoca fără încetare vechiul său vis, își imagina mereu momentul când își va revedea în fine copilul. Acest vis începea să aibă pentru ea un sens religios : a-și regăsi fiul însemna să-și regăsească pacea sufletească, salvarea. Lângă el, va deveni altă ființă și se va pocăi. Păcatele îi vor fi iertate și ea nu va mai face decât bine tuturor, fără a cere vreo răsplată.

Dar timpul se scurgea ; milionul adunat cu atîta trudă nu-i servea la nimic Reginei. În sufletul tinerei femei, credința și speranța deveneau din zi în zi tot mai confuze, neliniștea și amintirile triste creșteau... Oh, să nu fie așa, să nu fie așa !

În fine, într-o dimineață, când intră în biroul unui ziar, doamna de la ghișeu îi spuse surîzînd :

– Astăzi este ceva pentru dumneavoastră, doamnă.

Două scrisori !... Regina trebui să se așeze pentru a le deschide. Era unul din acele momente când se decide viața sau moartea pentru minutul următor. Mîinile îi tremurau.

Un plic venea din Kristiansand, celălalt din provincia Romsdal. Fiecare dintre cei doi corespondenți afirma că găsisese persoanele despre care era vorba... Unul 'din ei trebuie să aibă dreptate...

Epuizată cum era de această așteptare tensionată de mai multe săptămîni, Regina nu mai putu rezista emoției care puse stăpînire pe ea și se simți doborîtă. Întregul corp îi era scuturat de un tremur nervos. Dar de astă dată nu de durere ; era un sentiment nou pentru ea, de fericire... Va să zică, aceasta este fericirea ?

Regina îi aruncă o bancnotă doamnei de la ghișeu și se întoarse repede la hotel, pentru a se pregăti de plecare. Își aruncă toate lucrurile claie peste grămadă în geamantan ; și, din cînd în cînd, se mai oprea să răsufle și să zîmbească. Apoi ochii i se umplură de lacrimi ; și, în sfîrșit, izbucni în hohote de plîns : trebui să se așeze... Deci, asta-i fericirea !... I se părea că pînă acum fusese de gheață și că gheața începea să se topească.

În aceeași seară, Regina se afla la bordul vaporului care făcea curse între Christiania și Bergen. Vasul tăia apele fiordului lăsînd în urmă două brazde de spumă ; la bord se aflau mulți pasageri iar Regina, care avusese norocul să găsească un fotoliu de răchită confortabil, se instalase în partea punții rezervată călătorilor din clasa întîi, cu un șal aruncat peste umeri.

Cel care, după o absență îndelungată, se reîntoarce la ferma lui, nici n-a văzut bine fumul casei și se crede deja acasă. Tot așa Regina se și vedea ajunsă la țel. Nici două ore nu se scurseseră de la apariția primei raze de lumină, și ea era deja mistuită de bucurie. Copilul se afla deja pe genunchii ei ; îl auzea cum râde și gîngurește, îl ridica în brațe, își cufunda privirea în privirea lui ; și în același timp avea sentimentul nespus de dulce că toate păcatele îi fuseseră iertate, că se afla într-o lume nouă, unde nimic, nici conștiința, nici acțiunile trecute, nu o mai puteau atinge de acum înainte.

Era una din acele seri de iunie cînd fiordul Christiania constituie un decor încîntător. Și Regina, care în aceeași dimineață încă mai era aruncată într-o peșteră întunecată, devenise deodată centrul acestui minunat amurg de vară. Fiordul, ca o oglindă de aur și azur, reflecta cerul senin ; marea și cerul nu scînteiau decît pentru ea, numai pentru ea. Soarele își împrăștia cele mai vesele raze pe colinele acoperite cu brazi ce străjuiau coasta ; și totul în această natură, pînă la umbrele albastre care înecau plaja, totul surîdea. Din cele două părți ale golfului, cabinele de baie, vilele albe care se oglindeau în valuri păreau că-i fac semne. Insulele care defilau prin fața vasului, cu reședințele lor de vară, cu pădurile lor înmiresmate, erau împodobite în onoarea sa. Soarele începea să apună, spre Askerland, printr-o splendoare de nori strălucitori : niciodată nu asfințise cu atîta fast !... Regina stătea

acolo, și-și umplea ochii cu toată această strălucire, ca un cerșetor care moare în pragul unei porți și se trezește în paradis. Și, fără încetare, își simțea inima cuprinsă de o minunată căldură... Deci aceasta era fericirea !... Și i se părea că de ani și ani de zile simțea această fericire.

Oamenii care o înconjurau erau veseli și frumoși, toți, fără deosebire. O priveau cu bunăvoință, ca și cum și ei ar fi știut. Totul în jurul ei, pînă la lanțul cîrmei, care se rostogolea înapoi și încolo de-a lungul parapetului, avea ceva atrăgător, emoționant. Ritmul pistoanelor motorului era în urechile ei un cîntec vioi... Apoi, o orchestră începu să cînte sus, deasupra pasarelei. Și atunci Regina se simți în mijlocul unui cortegiu triumfal. Se sufocă și trebui să-și înghită lacrimile, nevoind să plîngă acolo, în fața oamenilor.

Christiania începu să dispară în ceață, undeva în fundul fiordului.

„Cînd voi mai revedea acest oraș ? își zicea Regina. Mai întîi îmi voi lua copilul și voi pleca în străinătate ; dar poate că într-o zi voi reveni. Și atunci voi da pomană săracilor ; voi da bani mai ales fetelor sărace de la Maternitate... Ba nu, fiul meu se va îngriji de aceasta pentru ca toată lumea să vadă cît e de bun și de generos“.

Soarele dispăru. Cerul începu să prindă culori de aur mat, apoi se acoperi cu văluri de amurg albăstriu. Era una din acele nopți senine cînd se puteau distinge toate detaliile peisajului, munții,

fiordul, câmpiile verzi, și în același timp se vedeau mijind primele stele. Vaporul continua să taie valurile, urmat de clocotul celor două dîre albe de spumă, apoi hula venită din larg începu să-l legene. În depărtare, la orizont, un far, în noapte, arunca sclipiri gălbui...

A doua zi, la Kristiansand, Regina avu grijă să se aranjeze puțin la hotel : voia să fie curată și frumoasă în momentul cînd își va lua copilul în brațe. Apoi se urcă într-o trăsură care o duse pe străzile largi și luminoase ale orașului. Drumul i se păru lung, dar, în cele din urmă, într-o prăvălioară cu pălării de damă și papetărie situată în capătul unei mahalale, o găsi pe doamna Larsen, persoana care îi trimisese scrisoarea... Era o femeie grasă, între două vîrste, cu părul cărunt, cu gura suptă, cu ochi mici, pătrunzători.

„Doamne, Dumnezeu, își zise Regina, numai să nu fie asta femeia care mi-a ținut copilul pînă acum !“

Imediat ce matroana pricepu cu cine avea de-a face, ridică teigheaua surîzînd și făcînd mereu semne din cap îi spuse :

– Vă rog, doamnă, intrați pe aici ! Vom putea discuta mai bine.

O conduse pe Regina în spate, într-o cămăruță întunecoasă, și o invită să se așeze pe o canapea în fața căreia se afla o masă mare, rotundă, pe care erau două vase pline de fotografii și de cărți de

vizită îngălbenite. Doamna Larsen se așeză și ea într-un balansoar de cealaltă parte a mesei, își încrucișă mâinile pe burta sa mare și se apucă să-i povestească ce greu era să trăiești în aceste vremuri.

Regina o întrerupse nerăbdătoare :

– Lăsați asta, credeți că știți la cine se află copilul meu ?

Doamna continua să se legene, în timp ce balansoarul scîrția sub greutatea ei. O cercetă pe Regina cu privirea ca și cum, presupunînd că afacerea era delicată, voia să evalueze exact situația materială a vizitatoarei.

– Ei bine, da, zise ea în sfîrșit, arătîndu-și bărbia dublă, este o problemă foarte complicată. În fond, ar trebui să tac ; am promis să nu spun nimic... dar... Este foarte greu, pentru o biată văduvă, să trăiești aproape în mizerie. Trebuie să vă spun că soțul meu...

Regina se ridică brusc :

– Dacă vă pot fi de folos cu ceva, sau să vă dau niște bani, zise ea, ei bine, spuneți-mi suma. Dar spuneți-mi repede ceea ce știți ; sînt foarte grăbită.

Doamna Larsen se apucă să se joace cu cîteva panglici de mătase decolorate care-i împodobeau rochia, vorbind cu un aer melancolic de comerțul său cu pălării. Unul dintre furnizorii săi, o casă de mode străină, o amenința cu falimentul. Aceasta va însemna o ruinare totală pentru ea. Poate că asta era voia lui Dumnezeu și n-avea decît să i se supună. Poate că Regina era un înger trimis la ea ca s-o

salveze – pe ea, care s-a rugat atât de mult ! Și începu să-și ștergă ochii mai mult sau mai puțin înlăcrimați.

Regina izbucni furioasă :

– Spuneți cifra ! deocamdată am ceva bani puși deoparte... Dacă-mi puteți arăta unde se află copilul meu, ei bine, spuneți-mi suma care vă trebuie !

– Datorez cinci mii de coroane casei străine despre care v-am spus.

Matroana o privi pe Regina cu un zîmbet neliniștit și adăugă :

– Sigur, nu e vorba decît de un împrumut, dacă se poate...

– Aveți ceva de scris să vă semnez un cec pentru bancă ?

Doamna se ridică, pe cînd balansoarul continua să se legene. Și, în timp ce Regina scria, rămase în picioare lîngă ea, uitîndu-se într-o parte, cu un aer blajin și suspinînd ușor.

După ce termină, Regina își puse mîinile pe umerii femeii :

– Și acum, spuneți-mi numele. Cine e ?

Doamna Larsen luase cecul și-l răsucea între degete, cu ochii umezi.

– Înainte de toate, începu ea, sper ca Dumnezeu să vă binecuvînteze și...

Dar Regina nu se mai putu abține și strigă cu violență :

– Ori îmi spuneți imediat ceea ce mă interesează, ori rup cecul !

Amenințarea își făcu efectul imediat. Doamna Larsen își împreună mâinile, privi într-o parte, suspină, apoi zise :

– Ei bine, ca să vă spun sincer, este propriul meu frate. Este comerciant și magazinul său se află pe această stradă, nu departe de aici. Este un om rău, trebuie să vă mărturisesc ; și, dacă n-ar fi pentru acest copil și în interesul lui, n-aș fi spus nimic. Dar jurați-mi, doamnă, că nu-i veți spune niciodată cine v-a trimis.

Regina nu mai asculta. Întrebă cu o voce înecată de emoție :

– Și copilașului, cum îi merge ?

– Copilașului ? O, Doamne, cred că-i merge bine, din punct de vedere fizic, se înțelege. Dar aceea nu este o casă unde un copil ar putea fi crescut fără să aibă de suferit... Ascultați numai ce mi-a făcut fratele meu...

– Unde locuiește ?

Și imediat ce obținu adresa, Regina plecă.

Cînd ajunse în fața casei, al cărei parter era ocupat în întregime de o băcănie, rămase acolo și se uită la primul etaj. Perdele albe fluturau în spatele geamurilor ; la ferestre erau ghivece cu flori, cu trandafiri înfloriți... Deci, acolo trăise atîta timp copilașul său ! Acolo se afla acum... În sfîrșit, s-a terminat cu suferința, în sfîrșit !...

Ca o nebună se repezi, urcă scările, sună. Nu se gîndise nici un moment cum va proceda, dar i se păru o veșnicie pînă veni cineva să-i deschidă. O servitoare apăru în ușa.

- Doamna este acasă ?
- Nu. A ieșit.
- Dar soțul său ?
- Nu. Este la Christiania.

Regina se hotărî imediat : „Ei bine, voi lua imediat copilul !“ își spuse.

Și intră în hol, descheindu-și jacheta.

- O voi aștepta pe doamna, zise.

Femeia o conduse într-o cameră mare foarte luminoasă, în care se simțea vag un miros închis. Dar abia intră Regina, că auzi din camera vecină o voce de copil.

Regina își duse amîndouă mîinile la piept, ca pentru a-l împiedica să explodeze. O secundă mai târziu se repezi la ușă, o deschise și pătrunse într-un dormitor mare, unde o bonă strîngea niște rufe pe o masă, în timp ce un copilăș îmbrăcat într-o rochiță se tîra pe jos.

Regina îl privi fix, spuse ceva nelămurit bonei ; apoi, aplecîndu-se, ridică pe micuț în brațe... Deodată izbucni în rîs, un rîs ca de nebună, tremurînd din tot corpul... Strîngea copilul la piept cu grijă, îl săruta pe cap, pe față, pe păr... Și continua să rîdă nervos, convulsiv, în timp ce pe obraji îi curgeau lacrimile șiroaie. Micuțul, speriat, începu să urle.

Bona se apropie de Regina și o prinse de braț :

- Ce vreți, doamnă ? Speriați copilul. Haide, dați-mi-l mie !

Dar Regina nu-l lăsa ; bona se neliniști :

- Dar ce-aveți, doamnă, cu copilul ăsta ? Cine sînteți dumneavoastră ?... Sînteți nebună ?

Regina o împinse și zise, continuînd să rîdă :

- Lasă-mă în pace ! Este al meu.

- Este al dumneavoastră ? Dar nu știți ce vorbiți ! Dați-mi imediat copilul, îl speriați !

- Da, este al meu ! repetă Regina, începînd să se plimbe prin cameră cu micuțul, să-l facă să tacă. Spuneți-mi numele lui. Îl cheamă Olaf ? Dacă nu-l cheamă Olaf, o să-l botez din nou... Haide, ne liniștim acum, nu mai plîngem, dragul meu, micuțul meu copilaș !... E bine așa ? Spune-mi, băiețașul mamei !

Bona, sigură acum că femeia aceasta era nebună, strigă furioasă :

- Dar copilul ăsta n-a fost niciodată băiețaș ! Este fetiță și o cheamă Inga.

Regina se opri brusc, o privi un moment pe bonă și dădu drumul copilului din brațe :

- Ce spuneți ?... fetiță ! Vreți să mă faceți să cred că... Nu, nu ! Deci spuneți că e fetiță ?

- Uitați-vă singură dacă nu mă credeți !... Dar, în definitiv, ce căutați dumneavoastră aici ? Să strig pe cineva din prăvălie ?

- Nu, nu ! spuse Regina încet, trecîndu-și mîna peste frunte.

Închise ochii o clipă, apoi șopti :

- Ah, fetiță... bine !... Scuzați-mă atunci. Plec... Am înțeles eu greșit... Iertați-mă ! Plec, plec...

Și ieși încet, ca o somnambulă, și coborî scara împleticindu-se.

XIX

Spre miezul nopții ajunse la hotel. Petrecuse mai multe ore într-un parc. Plouase. Pomii, cu frunzișul greu și plin de apă, sclișeau în soare. Din asfaltul fierbinte urca un miros umed și înțepător.

Reginei i se păruse că primise o lovitură de măciucă în cap și în primul moment rămăsese prăbușită. Apoi se trezise, nemaiîndrăznind să întîrzie acolo, pe pămînt : ceva negru o urmărea și ar fi cuprins-o dacă rămînea nemișcată, de aceea trebuia să se ridice. Acum era ca și cum și-ar fi pipăit capul, zicîndu-și : „Nu-i nimic... S-a terminat ; n-a fost nimic... și trebuie să merg mai departe...”

Mai avea o scrisoare : deci n-avea de ce să fie disperată...

Mergînd, Regina se încuraja singură să fie fericită, plină de speranță... Poimîine va fi la Romsdal : o simplă călătorie de făcut, o excursie de plăcere... Și cînd te gîndești că poimîine își va regăsi fiul, cu siguranță !

Și iar urmă o noapte îngrozitoare de singurătate – singură la hotel, într-un oraș necunoscut... Soarele răsărea de dimineață : fără îndoială, de aceea nu putea dormi ; poate și din cauza muștelor care

zumzăiau... Sau poate pentru că se gîndește prea mult la Romsdal și la toate aceste lucruri?... Pielea îi era uscată, ochii îi ardeau, capul o durea ca și cum ar fi primit o lovitură, pleoapele îi coborau grele și obosite ; dar imaginile care îi treceau prin fața ochilor erau prea numeroase, prea vii pentru a se putea odihni. Și de ce îi erau atît de fierbinți mîinile și picioarele ?

Ah, fericit este cel care-și poate împreuna mîinile să se cufunde în rugăciunea care-i aduce iertarea păcatelor ca în niște brațe întinse ! Dar, pentru a te ruga, trebuia să te căiești ! O va putea face ea oare ?

Dar dacă voia lui Dumnezeu era ca drept pedeapsă pentru păcatul său să nu-și mai revadă niciodată copilul ? – Imposibil ! Trebuia mai întîi să-și regăsească copilul pentru care păcătuisese, și atunci... atunci se va putea pocăi și-și va putea spăla toate durerile în lacrimi...

Dar exista ceva, ca un duh care o urmărea neconținut și care încerca s-o prindă. Pentru a scăpa de aceste mîini amenințătoare trebuia să spere, să fie convinsă că fiul îi va fi redat într-o bună zi... Iată ceea ce ținea la distanță aceste brațe care voiau s-o cuprindă. Important era să nu mai privească înapoi. Mereu înainte, înainte !...

Și a doua zi Regina porni din nou.

În timp ce vaporul despica valurile, în largul lacului Joederen, ea era așezată pe puntea de la pupa ținîndu-se strîns de o balustradă de fier. Nu băga de seamă că avea rău de mare... Noaptea fu

chinuitoare. Dar a doua zi vasul ajunsese la Bergen și de acolo urmă coasta multe ore în șir, într-o apă liniștită, înăuntrul unui șir de recifuri : o călătorie foarte ușoară. Malul gol și întunecat, străjuit de numeroase insulițe, de stînci în jurul cărora zburau păsări de mare, defila la nesfîrșit. Munți negri, abrupti, se ridicau spre cer ; ici-colo, într-o deschidere îngustă și verde, în care soarele poate nu pătrundea niciodată, cîteva colibe de pescari. O bărcuță se legăna, agățată de o frînghie în josul falezei.

Regina era pe punte, cu o bonetă de călătorie pe cap, cu gulerul hainei de lînă ridicat. Acest peisaj întunecat dădea o impresie ciudată de frig, stîrnea gînduri triste.

„Și dacă mai faci încă un drum inutil, dacă acolo departe te așteaptă o nouă decepție ?... Vei avea oare curajul să mai trăiești, să mai lupti ?“

Simțea o gheară în gît și inima-i era de gheață.

Dar cînd vaporul pătrunse în golful Molde era o zi de vară luminoasă și caldă. Ți se părea că intri într-o altă lume, unde totul strălucea. Pasagerii, îngrămădiți lîngă parapet, priveau golful larg, valurile mici, limpezi, ușoare, plaja frumoasă. Colinele împădurite umpleau aerul de parfumuri răcoroase ; iar mai sus piscurile înzăpezite străluceau pe cerul albastru. Cascade murmurau prin crăpături de stînci, se aruncau cu un singur salt de pe la jumătatea înălțimilor. În fundul văii, printre păduri verzi de brad, se zăreau sate bogate. În

sfârșit, micul orașel apărură : o mulțime de vile într-o grădină... În această atmosferă, în această natură frumoasă, cum putea Regina să nu se simtă în largul ei ?

Puțin mai târziu, așezată într-o trăsurică ce o legăna ușor, porni spre ferma celui care îi scrisese. Pe toate drumurile se întâlneau englezi în pantaloni scurți, cu undița pe umăr și pipa în gură. Era o mare aglomerație de turiști și drumurile erau înțesate de tot felul de trăsură ale căror roți, alături de copitele cailor, ridicau nori de praf.

Birjarul care o ducea pe Regina îl cunoștea pe fermier. Într-o oră trăsurica ajunsese în curtea unei ferme mari. Locuința spoită în alb, grajdurile mari, roșii, grădina bine îngrijită, totul contribuia la aerul de prosperitate și îndestulare al fermei. Fermierul, în cămașă, tocmai se afla în curte când intra Regina. Era un uriaș bătrîn, cu o barbă mare ; pe cap avea o șapcă mică cu cozoroc, cocoțată pe vârful unei coame negre și zburlite. Stătea cu mâinile în buzunar și cu luleaua în gură.

Primul lucru pe care îl făcu fu să privească cu oarecare dispreț căluțul care abia se oprise și se aplecase să pască puțină iarbă.

În sfârșit, se îndreptă spre nou-veniți și-și ridică șapca în fața Reginei, care coborîse din trăsură :

– Ei bine, zise el, azi ne plimbăm ?

Și-și scoase pipa din gură.

După ce tînăra văduvă îi spuse cine este, fermierul își luă un aer de viclenie malițioasă și-și băgă din nou pipa în gură. Apoi o conduse pe Regina într-o încăpere spațioasă mirosind a zugrăveală proaspătă și unde bîzîiau o mulțime de muște. Fu invitată să ia loc pe o canapea ; o femeie îi aduse un pahar și niște lapte, iar bătrînul începu să se plimbe în lung și în lat prin fața ei.

Regina bău un pahar de lapte cald, apoi începu să se uite întrebător la om, așteptînd. El continua să se plimbe, vorbind întruna ; își deșertă sacul vorbindu-i de noul judecător al cantonului. Poate că îl cunoștea și ea ? În tot cazul, el venea din sud. Să nu-și închipuie acest domn că putea face ce vrea cu țărani care odată își făceau singuri dreptate ! Ha ! ha ! și fermierul, ștergîndu-și mereu gura, o privea cu un aer foarte viclean. Regina se strădui să aprobe din cap toate aceste cuvinte ; ba chiar adăugă :

– Ei, poftim ! Ah, ce mai om !

Bătrînul nu avea nevoie de alte încurajări pentru a se întinde la vorbă despre cum se purta judecătorul cu țărani din canton. Reginei i se păru că aceste povești durează de ore întregi. Ea înțelese, printre altele, că fermierul își pusese în gînd să scrie un articol în ziar referitor la acest nătărău. În cele din urmă, ea îl întrerupse :

– Poate despre el era vorba în scrisoarea dumneavoastră ?

Bătrînul aruncă tinerei femei o privire prudentă și, străduindu-se să-și aprindă pipa stinsă, spuse :

– Eu n-am zis nimic. Acuma dumneavoastră puteţi încerca să aflaţi. Hi; hi !...

Şi veni să se așeze lângă ea pe canapea, fumînd cu rotocoale mari, gesticulînd cu o mînă păroasă pîrlită de soare, cu unul din degete înţepenit, care rămînea tot timpul în sus.

– Mergeţi şi aflaţi... hi, hi !... Dar eu n-am zis nimic, eu nu ştiu nimic...

– Are un băieţel adus de la Maternitatea din Christiania ?

– Eu n-am spus asta !

Şi începu să rîdă ; nu voia să spună mai mult şi, prin urmare, nu i se puteau pune alte întrebări, ar fi fost inutil !

Regina urcase deja în brişcă pentru a pleca ; fermierul se apropie gesticulînd tot timpul cu mîna cu degetul înţepenit, fluturîndu-şi pipa cu cealaltă mînă.

– Şi dacă îl puteţi da în judecată, să nu vă fie frică ; strîngeţi şurubul serios, nu-l lăsaţi așa.

Regina se simţea prost. În definitiv, ce urmărea ea pe atîtea drumuri ? Să vadă lucrurile așa cum sînt : femeia din Kristiansand n-a vrut decît să-şi supere fratele şi să cîştige nişte bani ; iar în ceea ce-l priveşte pe omul pe care tocmai îl părăsea, era foarte posibil ca el să fi inventat toată istoria pentru a crea necazuri judecătorului cantonal. Merita oare să-i verifice spusele ?... La urma urmelor, da, era mai bine ; şi apoi n-avea nimic altceva urgent de făcut.

Căluțul șarg tropotea fără grabă. Drumul urma cursul unui râuleț înspumat care dispărea adesea după tufele dese de mărăcini care străjuiau drumul. Soarele începea să coboare ; parfumului cald și uscat al brazilor îi urma acum o mireasmă răcoroasă de frunze și iarbă umedă. O coastă a văii urca brusc ; micile coline acoperite de păduri și ferme se îndreptau pe nesimțite spre celălalt vîrf. Deja drumul era în umbră ; roiuri de musculițe dansau în ultimele raze ale soarelui, ca niște insecte de aur. Se auzea un cuc ; rîndunele zburau prin aer. Pajiști verzi se întindeau din fundul văii și urcau atît de sus pe pante, încît soarele ce scăpăta mai putea să le înroșească ultimele smocuri de iarbă.

Cînd Regina sună la poarta judecătorului cantonal, tremura de o nerăbdare nervoasă. Nu îndrăznea să nu facă această încercare și, în același timp, se temea de momentul cînd ar putea fi din nou dezamăgită. Nu îndrăznea să fie veselă ; nu mai îndrăznea, nu mai spera...

O doamnă în vîrstă, palidă, cu o bonetică albă pe cap, veni să-i deschidă.

Regina luă un aer degajat și întrebă dacă doamna nu i-ar putea indica o fermă prin împrejurimi care ar primi chiriași pentru vară.

Doamna păru puțin mirată. Totuși o invită pe Regina să intre și o conduse într-un salon-verandă larg și lumînos, ale cărui uși erau deschise spre vîlceă și spre munții care o înconjurau. Regina își spuse numele și, după ce se așeză, doamna îi

enumeră mai multe locuri unde aveau obiceiul să primească în gazdă.

Regina încercă să se arate interesată de spusele ei și-i răspunse de bine de rău, dar tot timpul își spunea :

„Ce să fac ? În curînd trebuie să plec... și atunci ?...”

Doamna se arăta amabilă, cu o figură binevoitoare care atrăgea simpatie și cu o voce dulce și melodiasă. Reginei începu să-i fie rușine să mai joace această comedie ; ar fi vrut să se arunce în brațele femeii și să-i povestească totul. Dar în același moment doamna își trecu mîna peste ochi și-i zise :

– Vă rog să mă scuzați ; sînt foarte obosită...

Era un mod politicos de a scăpa de vizitatoare.

Regina se ridică, nesigură de ceea ce avea de făcut. Atunci doamna adăugă cu un surîs melancolic :

– Aceasta pentru că n-am prea dormit în ultimul timp.

– Ah ! cum așa ? Aveți pe cineva bolnav ? strigă Regina dintr-o suflare.

Doamna suspină :

– Da, am avut un băiețel. A murit noaptea trecută. Această colerină este o boală groaznică...

Și doamna, scoțînd o batistă dintr-un săculeț de mătase, își șterse ochii cu un surîs trist.

Regina se forță să rămînă calmă. Era obișnuită să se stăpînească. Întrebă cu discreție :

– Era nepotul dumneavoastră ?

– Nu, nu era nici fiul, nici nepotul meu.

Regina întinse mîna bătrînei doamne.

– Vă mulțumesc, doamnă, pentru informațiile pe care ați binevoit să mi le dați. Dacă aș fi știut ce s-a întîmplat, nu v-aș fi deranjat.

Făcu o mișcare să plece, apoi se întoarse deodată :

– Vedeți dumneavoastră, și eu am pierdut un copil în același fel... Al dumneavoastră ce vîrstă avea ?

– Doi ani.

– Poate era un biet copil sărac pe care l-ați adoptat ?

Pronunțînd aceste cuvinte, Regina își spunea : „Peste cîteva secunde voi leșina...”

Dar doamna răspunse :

– Da, era un băiețaș pe care l-am luat acum doi ani de la Maternitate. O tînără care a fost femeie de serviciu în casa noastră și la care noi țineam mult, venise să locuiască la Christiania... În sfîrșit, asta e...

Regina sorbi aceste ultime cuvinte cu o imensă ușurare.

„N-a murit ?... Mulțumesc lui Dumnezeu, nu era el !” își spuse ea. Și, cu voce tare :

– Mulțumesc încă o dată, doamnă. Cred că o să aleg una dintre fermele pe care mi le-ați indicat. Bună ziua.

Doamna o însoți pînă la poartă...

În aceeași seară Regina stătea așezată pe terasa hotelului, cu ochii pierduți asupra peisajului. Din sala de mese, aflată alături, se auzea zgomotul celor care mâncau în seria a doua. Cîțiva turiști ceruseră chiar să le fie servită cafeaua la niște măsuțe pe terasă. Nu se auzeau decît zgomote, rîsete și conversații în diferite limbi. Oamenii aceștia călătoreau de plăcere, se amuzau, beau, mâncau, dormeau bine noaptea, n-aveau în suflet nici o durere mare și gînduri triste...

Această poveste, a îngrijitoarei din casa judecătorului, nu era oare în întregime născocită?... Dar putea ea crede că propriul ei copil...? Că totul e în zadar?... Nu! Nu suporta această idee. Dacă ar ajunge vreodată să aibă o asemenea certitudine, ce s-ar întîmpla atunci? Nu s-ar simți oare paralizată, fără a-și mai putea desprinde picioarele de pămînt, fără un refugiu spre care să se îndrepte, să alerge de acum înainte? Și forțele obscure, aflate tot timpul în urma sa, o vor cuprinde, vor pune stăpînire pe sufletul ei pentru totdeauna...

„Nu, nu! Băiețelul meu este viu! Doamna aceea n-a mințit: cel mort este copilul femeii de serviciu... Domnul fie lăudat, Regina, tu mai poți călători în căutarea fiului tău și ai pentru aceasta la dispoziție un milion... Drumul care ți se deschide în față este poate presărat cu greutăți... Nu contează! O să mergi pe el așa cum e. În definitiv, ai meritat ceva mai bun? Nu-i bine că ți se oferă o ocazie pentru a-ți ispăși păcatele?...“

Dar unde să se întoarcă acum ? Dacă ar fi avut măcar un prieten intim, sau o prietenă care i-ar fi putut da un sfat !... Dar nu : era singură, ruptă de toate rudele, de orice cunoștință, singură în mijlocul oamenilor. Toate gândurile sale rămîneau secrete, toate suferințele neconsolate. În aceste condiții nu risca oare să comită greșeli ireparabile ? Cum putea ea gândi clar, cum putea să cîntărească exact și să aleagă cele mai bune căi, ea care aproape că nu mai avea nici forța de a urmări o idee fără ca această idee să-i scape ?

Miezul nopții. Ea se afla tot pe terasa acum pustie. Orașul adormise. Susurul apei, clipocitul valurilor care se spărgeau molcom de nisipul plajei se auzeau mai distinct. Noaptea era luminoasă ca în plină zi. Pe cer norii împurpurați de soare continuau să scilpească roșiatic.

– Ah ! Doamne, Doamne !...

Regina telegrafiasse din Kristiansand pentru a-i fi trimisă corespondența la Molde. Spre marea sa surpriză, cînd se duse la poștă a doua zi i se înmînară două noi scrisori sosite după plecarea sa.

XX

Cele două scrisori îi purtară pașii Reginei în Trøndelagen și Nordland.

În cursul primei călătorii o nouă speranță se aprinse în inima sa și fu fericită să simtă că mai

putea încă spera... Dar suferi o nouă decepție și aceasta avu efectul unei alte lovituri în cap, care o năuci.

Apoi își zise că scrisoarea din Nordland era, după toate probabilitățile, cea bună : judecînd bine lucrurile, mătușă-sa, așa cum crezuse de la început, nu putea fi străină de adopțiunea copilului. În tot cazul, ea locuia pe același fiord de unde fusese trimisă scrisoarea... Și Regina se ridică din nou, speră nebunește și se îndreptă spre nord...

Dar cîteva zile mai tîrziu, o barcă o readucea la debarcader pentru a lua din nou vaporul, după o nouă decepție... Și totuși ea găsisese un nou indiciu care o condusesese pe altă pistă. Ce putea face altceva decît să plece iar, într-acolo ?...

Și de atunci, pentru Regina începu o stranie existență : nu mai putea să se oprească, să nu-și continue mișcarea începută ; călătorea fără încetare, trecea mereu de la o nouă deziluzie la o altă speranță, încă o dată și iarăși la fel ; primea lovitură după lovitură, credea de fiecare dată că nu se va mai putea ridica, dar ea se ridica totuși din nou ; rătăcea în toate părțile, fără încetare, fără odihnă...

Într-o zi de toamnă se afla într-o trăsură în Gudbrandsdal. Drumul era mărginit de copaci cu frunzișul îngălbenit. Fluviul curgea, lat și gălăgios în fundul albiei, scaldînd cîmpii și ferme... Căuta un doctor care luase să crească un copil...

Cînd veni zăpada, Regina putea fi văzută într-o sanie, înfășurată în blănuri, pe drumurile largi din Toten. Clopoței sunau tare și limpede prin pădurile îmbrăcate în promoroacă. Pe cîmpiile acoperite de

zăpadă, mari ferme împrăștiate ici-colo își răsplineau fumul spre cer...

De data asta voia să ajungă pe neașteptate la un căpitan... Acum Regina era convinsă că adevărații părinți adoptivi ai copilului făceau toate eforturile pentru a păstra secretul și că aflaseră de intervențiile și căutările ei. Se ascundeau și își ascundeau copilul; poate chiar ei erau cei care o conduceau pe piste false pentru a-și bate joc de ea... Și continua să călătorească, căutând cu o aprigă nerăbdare să-i regăsească pe cei ce-i aduseseră atîta suferință. Călătorea îndârjită, fără să-și permită nici o clipă de răgaz...

Imediat după Crăciun urca pe Österdalen. Din ușa vagonului privirea îi rătăcea departe, spre pădurile de brad acoperite de zăpada scînteietoare... Mergea la un avocat din Tönset pentru a căuta și în casa acestuia.

Această femeie, care știuse atît de bine să-și păstreze secretul, care își purtase suferința cu atîta mîndrie, fără ca vreo tresărire a feței s-o trădeze vreodată, începuse acum să se destăinuie unora și altora, sperînd că asta ar putea-o ajuta. Trecea de la un om de afaceri la altul, arunca banii în dreapta și în stînga. De fiecare dată cînd auzea vorbindu-se de bine despre un om al legii, i se adresa imediat. Toți începeau prin a căuta date la Maternitate, dar registrele de aici nu conțineau nici un indiciu despre faptul pe care îl cunoștea doar profesorul. Și nici ea nu le putea spune nimic, nici numele copilului, nici pe cel al părinților adoptivi, nici măcar dacă aceștia se găseau în Norvegia sau în altă parte.

În fața acestei situații, oamenii de afaceri nu puteau decît să o asigure că vor cerceta, iar ea trebuia să aștepte. Dar tocmai asta nu mai era capabilă să facă ! Trebuia să se grăbească să-și găsească fiul înainte de a fi prea târziu : cine știe cît timp mai avea de trăit ?

„Dar nu, își spunea ea, nu trebuie să te bazezi decît pe tine însăși. Dacă ești într-adevăr isteață, îți vei dezlega singură enigma !...“

Într-o bună zi, îi reveni în minte o amintire aproape ștersă din timpul șederii ei la Maternitate. Se strădui s-o reînvie. Parcă, odată, cînd se trezise din somn, văzuse doi vizitatori alături de profesor. Se găseau la o oarecare distanță de patul ei, dar pe ea o priviseră cu atenție. Cum arătau ? bărbatul ?... femeia ?... Regina se chinuia să și-i amintească cît mai clar ; simțea că dacă va reuși să-și aducă aminte bine de această pereche, va avea în mînă cheia problemei. Se străduia să evoce cît mai limpede posibil acea scurtă scenă... Da, cum arătau deci ?... Îl revedea pe profesor. Alături de el apăreau două siluete străine... Bărbatul... nasul, barba, hainele, părul... parcă îl vedea...

A doua zi reușise să reconstituie și portretul femeii. Acum îi avea clar în minte pe amîndoi... Dar unde să-i găsească ? Îi va căuta !... Și apoi, din moment ce putea să-i descrie, era mai ușor să afle ceva despre ei.

În căutările ei, Regina întîlni oameni care, profitînd de situația ei, o stoarseră de bani. Dar ea accepta, era mereu gata să plătească oricît de scump o nouă speranță, chiar dacă uneori bănuia că este înșelată ; căci aceasta constituia pentru ea pretextul unui nou drum. Însă cu cît erau mai multe

călătoriile, cu atât avea mai multe decepții și îi era tot mai greu să aleagă căile pe care să le urmeze. Orice indiciu, cât de mic, îi era prețios, căci reprezenta brațul de paie care reînvia pentru moment focul ce-l purta în ea, atunci când acesta amenința să se stingă. Se năștea o nouă amânare, un îndemn la alte călătorii, încrederea că într-o bună zi va scăpa de umbrele care o urmăreau.

Bănuielile i se îndreptară astfel spre un inginer plecat în Africa de Sud ; apoi un funcționar al poștei care, în urma unor deturnări de fonduri, se refugiase în America ; un consul al Norvegiei în Australia. Ea adună cu grijă toate aceste adrese pentru a le avea la îndemână în cazul în care căutările din Norvegia nu ar duce la nici un rezultat...

Și astfel treceau săptămîni și luni.

Fiecare nouă dezamăgire adăuga un rid pe obrazul ei și fire albe în părul altădată superb și bogat. Această femeie îmbrăcată în negru, palidă și cu gene lungi, încă foarte frumoasă, era remarcată oriunde, în pensiuni și hoteluri. Era imposibil să-ți dai seama ce vîrstă avea ; putea fi tînără sau bătrînă. Nimeni nu putea să spună.

Regina lega tot ceea ce vedea, tot ceea ce auzea, de unicul lucru în afara căruia nimic nu exista pentru ea în lume. O conversație oarecare purtată de niște necunoscuți într-un vagon de tren îi trezea cîteodată o nouă idee care o purta apoi pe alte urme în căutarea mult-doritei întîlniri. Oriunde se afla căuta în mulțime cuplul pe care și-l aducea atât de bine aminte acum ; numai să-l întîlnească o dată, și nimic nu ar putea-o împiedica să acționeze !... Pe măsură ce trecea timpul, simțea tot mai clar că se

apropie de prăpastia în fața căreia trebuia să se oprească, să renunțe pentru totdeauna la căutarea copilului ei, și să recunoască în sine sa că asasinase un om nevinovat, fără a avea nimic de câștigat ; Regina devenea, în călătoriile sale, din ce în ce mai nerăbdătoare, mai retrasă și mai nemulțumită ; caii nu mergeau atât de repede cât ar fi dorit ea, trenurile circulau prost, vapoarele o enervau pentru o întârziere de cinci minute.

Dar își spunea că mai avea bani, că-i mai rămăsese timp. Trebuia doar să reziste, să reziste și să aștepte.

Într-o zi primi de la unul dintre oamenii săi de afaceri o scrisoare care, pentru moment, o scoase din minți. În scrisoare i se spunea că băiețelul murise, în mod sigur, la numai câteva luni. Tatăl adoptiv, judecător cantonal la Drammen, murise și el, iar văduva, mama adoptivă a micuțului, trăia în străinătate. Fără îndoială, concluziona autorul scrisorii, aceasta era soluția reală a enigmei. Și în încheiere anunța că face în continuare cercetări pentru a o găsi pe văduvă, pentru a-i confirma deducțiile sale.

Dar după câteva ore de gândire, Regina își spuse că veștile comunicate prin scrisoare erau prea absurde. Fiul ei mort ! Nu, nu trebuiau să încerce să abuzeze de credulitatea ei. De fapt, nu poți avea niciodată încredere în oamenii de afaceri... Cine știe dacă acesta nu era în legătură cu persoanele pe care le căuta și n-avea nici un interes ca ea să-i întâlnească. Dar îi era totuna, nu vor reuși să o facă să renunțe ; nu, nu vor reuși !...

Își reluă drumurile ; dar din acel moment nu mai deschise scrisorile venite de la acel om de afaceri :

nu mai dorea să știe dacă o găsisse pe văduva respectivă. Nu mai credea în nimeni și în nimic, nu se mai baza decât pe ea însăși.

Și, pe măsură ce suferințele și greutatea îndurate îl făceau pe acest copil din ce în ce mai prețios pentru ea, visele legate de imaginea lui deveneau tot mai îndepărtate și din ce în ce mai iluzorii. Și-l închipuia acum pe micuț pe o culme însoțită, într-un pământ al făgăduinței, unde va ajunge și ea în curînd pentru a se bucura de odihna cea veșnică. Regina sfîrși prin a-l situa într-un paradis nelămurit, ferit de păcate și de remușcări, unde era suficient să ajungă pentru a fi salvată. Nu trebuia decât să reziste, să reziste...

În cele din urmă Regina ajunsese să se învinovătească pentru faptul că, poate, în diferite locuri prin care călătorise, nu privise cu atenție în ochii oamenilor atunci cînd aceștia îi răspundeau la întrebări. I se întîmpla ca nopți întregi să o chinuie gîndul că poate nu știuse în anumite situații să pună întrebările așa cum trebuia. Și atunci se hotărî să refacă toate acele călătorii ; apoi continuă cu altele, și altele...

Într-o zi, omul care-i administra averea o informă pe Regina că surorile lui Flaten încercau să obțină ca moștenirea lăsată de fratele lor să fie împărțită între fiul său și ea, înainte ca Regina să cheltuiască tot ce avea.

Mai mult, una dintre surori cerea aprobarea să-l crească ea pe copil. Regina semnă tot ce i se ceruse, dornică să fie lăsată în pace. Dar, în același timp, avu senzația că o furtună începea să se îngrămădească deasupra capului ei : era primul

avertisment pe care-l primea de la micuțul Flaten care creștea mereu, și mereu se apropia de anul, de ziua în care se va ridica împotriva ei. Și ziua aceasta va veni, era sigură... Trebuia doar să se grăbească, să profite de timpul care îi mai rămăsese.

XXI

Si timpul trece...

Regina stă întinsă, termurînd între cearșafurile reci din patul său de hotel, cu privirile pierdute în întuneric.

Nu-i trează dar nici nu doarme ; călătorește, dar barca nu mai înaintează ; călătorește fără încetare, dar iată că trenul se oprește, nu se mai mișcă. Asta-i prea de tot ! Dar nu, trenul rămîne pe loc... Nu mai există cale ferată ; acum merge pe un drum, fuge, dar picioarele îi sînt atît de grele, încît abia le mai poate ridica de la pămînt... Se află acum într-o cîmpie ; totul e întunecat în jur ; deasupra capului un cer brăzdat de lumini galbene printre norii negri care se precipită în rafale...

Abia mai poate înainta împotriva vîntului rece. Și deodată aude în urma ei niște pași pe care-i recunoaște foarte bine. Începe să fugă. Nu îndrăznește să privească înapoi, să se întoarcă, și, în același timp, vede mereu în față acest chip rotund cu mustața sură, cu ochii plini de bunătate... Și totuși Flaten nu-i vrea răul, vrea doar să-i spună că o iartă și pentru asta, ca și pentru celelalte, știe ea destul de bine pentru ce... „Așteaptă puțin, nu alerga atît de repede, iubita mea ; tu știi doar că nu doresc

decît să te îmbrățișez, să-ți spun că-ți iert totul !... Tu risipești în vînt toată averea pe care am agonisit-o într-o viață întreagă de muncă, dar ce contează ? Nu-i nimic, te iert, mă auzi ?“

Și ea fuge, fuge... Zburînd pe deasupra ei, un stol de păsări o însoțește. Ah ! acestea sînt amintirile, le recunoaște ; toate amintirile sale... Unele au chemări atît de dulci ! dar altele scot strigăte înfiorătoare : sînt gata să se năpustească asupra ei, dacă s-ar opri... Nu ! Ea nu vrea să se oprească !... Dar vai ! picioarele i se îngreunează, se lipsesc de pămînt. Nu mai înaintează... Dintr-o mișcare, Regina se scoală din pat și se repede în cameră. Aprinde lumînarea, rămîne așezată pe marginea patului :

„Doamne !... am avut un vis îngrozitor !... Și nu-i decît ora unu. Regina, Regina, trebuie să scapi de acest coșmar... De ce nu te convertești ?

Să mă convertesc ? să mă căiesc ? Să mă arunc în brațele Mîntuitorului, să mă pun la discreția lui, să fiu gata să-i sacrific totul ? Dar atunci, tot ceea ce am făcut pînă acum am făcut degeaba. N-am înaintat nici un pas !... Nu, n-am curajul : trebuie să-mi găsesc mai întîi fiul.

Dar dacă ai muri în noaptea asta, Regina ?... Gîndește-te : să-l revezi, să auzi din gura lui că te iartă ! n-ar fi mai rău decît orice altceva ?

Te simți în stare să suporti această idee ?

Ah, de ce nu știm măcar dacă această viață este urmată de o altă existență !... Doamne ! Dacă am putea dispărea, să ne risipim ca o dîră de fum, să ne spulberăm !... Dar nimeni nu știe, nimeni nu știe...

Viața ! ce stranie broderie în mii de culori ! Firul e în mîinile mele ; punct cu punct, acul împunge

stofa urmînd desenul... și dacă greșesc într-un singur loc, s-a terminat : prețioasa broderie este pierdută, pierdută fără scăpare...

În definitiv, care a fost greșeala mea, de la început ? Cu încă cinci coroane mi-aș fi putut plăti datoria înainte de a ieși din spital. Și nimic din ceea ce se întîmplă acum n-ar mai fi existat.

Dar e imposibil să mai revii asupra faptelor, să ștergi ceea ce s-a întîmplat ! Imposibil, chiar dacă ai avea eternitatea la dispoziție...

Acum, Regina, te afli aici, în această cameră a unui hotel necunoscut, și Domnul fie lăudat că te afli aici pentru că asta înseamnă că nu ți-a pierit speranța. Mai rezistă, mai rezistă puțin. Mîine, poate, totul se va schimba ; și atunci, atunci... totul va fi uitat și întreaga ta viață nu va mai fi decît o nesfîrșită recunoștință, acțiuni de binefacere față de creatorul tău...

Dar ce ! Tu trîndăvești, lași timpul să se scurgă... Dacă copilul tău se află la acest pastor ?... Dacă-i bolnav, dacă e pe moarte chiar în această noapte ?... Și tu stai și aștepti aici ! Ești nebună ?"

Se repede la sonerie, se îmbracă în grabă... Nu vine nimeni ? Sună din nou... În sfîrșit, o femeie de serviciu, moartă de somn, se ivește...

– Cai, trăsură, imediat !

– La miezul nopții ?

– Da, voi plăti dublu, ce contează ! Dar trăsura să fie gata imediat !

Și hurelul surd al unei cabriolete se îndepărtează în noapte...

În pregătire în colecția

aventură spionaj anticipație

STROPI SÎNGERII ÎN JURUL CASEI ALBE

de Serge JACQUEMARD

Format 13 X 20 cm ; 17 coli ed. ; 288 pagini ; broșat ; 480 lei.

Autorul, nume de rezonanță în literatura de ficțiune politică, publicînd romane de mare succes în Franța și în întreaga lume, își poartă cu abilitate cititorul prin cele mai diverse medii : cel al politicienilor, al marii finanțe, al drogaților și traficantilor de stupefiante, al prostituatelor, al criminalilor de anvergură și al micilor borfași, al celor care au parvenit și al celor care au eșuat... Aparent, nici o legătură între asasinarea unui hippy ce locuia, împreună cu iubita lui Dolores la Ibiza, în Spania, și cursa pentru președinția Statelor Unite a multimilionarei Gloria Kennington, dornică să fie, cu orice preț, prima femeie instalată în faimosul birou oval din Casa Albă. Candidata are de partea ei fabuloasa avere a familiei, neutralitatea politică, un soț senator – în cazul victoriei el ar deveni vicepreședinte –, precum și pe cel mai bun specialist în organizarea unei campanii electorale. Dolores Carvalho, fiica unui fost președinte al unei republici

sud-americane, nu-l are de partea ei decât pe Harry Schultz, un as al „killerilor“, angajat să-l descopere și să-l pedepsească pe ucigașul iubitului ei, firele ducînd în cele din urmă chiar la cei angrenați în cursa prezidențială.

Traducere din limba franceză de Pavel Popescu.

DON FERNANDO

de Fernand FOURNIER-AUBRY

Format 13 X 20 cm ; 28 coli ed. ; 416 pagini ; broșat ; 680 lei.

Unul din ultimii mohicani ai aventurii, autorul este cunoscut în lumea întreagă sub numele *Don Fernando*, „Seniorul Amazoniei“. La 19 ani, părăsind vila burgheză a părinților săi din Le Vésinet, a plecat pentru prima dată în Africa. De atunci, mai bine de cinci decenii l-a însuflețit o unică dorință : să-și trăiască viața în libertate, în mijlocul spațiilor nemărginite. Pe continentul african și în jungla amazoniană, în zone din Asia interzise străinilor, a fost tăietor de lemne, a făcut prospecțiuni, a concesionat și exploatat sute de mii de hectare de pădure virgină, a căutat lemn de balsa necesar aliaților în timpul ultimului război mondial, a parcurs – înfruntînd pericole de tot felul – drumul secret al aurului și al opiului, a iubit multe femei și a fost iubit, a riscat totul, a pierdut totul, dar a și cîștigat tot ce se poate cîștiga. A sfidat imposibilul, oferind prin relatarea aventurilor sale „atîtor tineri dezolați, dezorientați sau descurajați în fața repeziciunii și a brutalității cu care se petrec mutațiile în lumea noastră, exemplul și dovada că totul rămîne să fie descoperit, trezindu-le încrederea în viață și în forțele vii ale omului“ (Robert Laffont).

Traducere din limba franceză de Ștefania Deleanu și Virgil Mazilescu.